

Afstemning

§§ 1 og 2

vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Op-hold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

6) Anden behandling af lovforslag nr. L 31:

Forslag til lov om ændring af lov om lån til betaling af ejendomsskatter og om ændring af ligningsloven. (Rykning ved låneomlægning).

Af indenrigsministeren (Birte Weiss).
(Fremsat 13/10 93. Første behandling 26/10 93. Betænkning 25/11 93).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer og spørgsmålet om dets overgang til tredje behandling sættes til forhandling under ét.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

§§ 1 og 2

vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Op-hold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

7) Anden behandling af lovforslag nr. L 14:

Forslag til lov om ændring af lov om boligsparekontrakter og lov om ændring af lov om boligsparekontrakter og forskellige skatte- og afgiftslove. (Ændret ikrafttræden).

Af boligministeren (Kofod-Svendsen).
(Fremsat 6/10 93. Første behandling 26/10 93. Betænkning 23/11 93).

Formanden:

Denne sag er som tidligere meddelt udgået af dagsordenen for i dag.

Den næste sag på dagsordenen var:

8) Anden behandling af lovforslag nr. L 23:

Forslag til lov om ændring af lov om individuel boligstøtte. (Rykning af boligydelseslån m.v.).

Af boligministeren (Kofod-Svendsen).
(Fremsat 13/10 93. Første behandling 26/10 93. Betænkning 23/11 93).

Formanden:

Denne sag er som tidligere meddelt udgået af dagsordenen for i dag.

Den næste sag på dagsordenen var:

9) Anden behandling af lovforslag nr. L 60:

Forslag til lov om ændring af etableringskontoloven og investeringsfondsloven. (Udvidelse af bornholmerordningen med driftsmidler i bygninger opført eller ombygget i indkomståret 1994).

Af skatteministeren (Stavad).
(Fremsat 3/11 93. Første behandling 11/11 93. Betænkning 24/11 93).

Der var stillet 6 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sættes til forhandling under ét.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

Ændringsforslag nr. 1-3, § 1, således ændret, ændringsforslag nr. 4-6, § 2, således ændret, og § 3

vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Op- hold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

10) Forespørgsel nr. F 2:

Forespørgsel til statsministeren:

»Hvilke oplysninger kan regeringen give om den accelererende økonomiske krise på Færøerne samt om, hvilke yderligere forpligtelser det danske samfund, herunder skatteyderne, offentlige og private långivere og finansieringsinstitutter, kan forvente at skulle påtage sig – og hvad har regeringen påtænkt i den anledning?«

Af Kirsten Jacobsen (FP) m.fl.

(Forespørgslen anmeldt 6/10 93. Fremme af forespørgslen vedtaget 13/10 93).

Formanden:

Jeg vil gerne henstille, at der bliver mere ro i salen, og at de, der skal andre steder hen, forlader salen i ro.

Begrundelse

Kirsten Jacobsen (FP):

Jeg vil gerne bruge min begrundelse til at skitsere, hvad det er, der er sket, så man måske får en forståelse for, hvorfor man ikke kan blive ved på samme måde, som man har gjort indtil nu.

Den 6. oktober 1992 indgik den daværende danske regering en aftale med det færøske landsstyre om at yde en lånegaranti på ½ mia. kr.

Den 1. februar 1993 indgik regeringen igen en aftale om at refinansiere gældsbeviser på 350 mio. kr. plus at give statsgaranti for obligationer på 300 mio. kr.

Den 6. april 1993 indgik regeringen igen en aftale om at erstatte det system, hvorefter der ydes tilskud og refusioner fra Danmark, med et generelt bloktilskud. Ændringen blev ledsaget af ironiske begrundelser om, at færingerne skulle gøres mere ansvarlige for anvendelsen af midlerne.

Den 28. maj 1993 indgik man igen en aftale om at refinansiere landskassens gæld på 1 mia. kr.

Den 12. oktober 1993 indgik man en ny aftale om kapitaltilførsel til bankerne på 1,3 mia. kr.

De samlede lån og lånetilsagn, som den danske regering indtil udgangen af november har ydet til det færøske landsstyre, udgør 3,15 mia. kr. på ét år. Disse låneaftaler, lånegarantaftaler, aftaler om refinansiering, og hvad man nu ellers kalder den stadige strøm af check, man fra Danmark har sendt til Færøerne, er bygget op om 41 punkter, som færingerne til gengæld skulle opfylde. Det er meget tvivlsomt, om noget af punkterne overhovedet er opfyldt i sin helhed. Mange af dem er overhovedet ikke opfyldt.

Ud over de nævnte lån har regeringen tilkendegivet, at den vil finansiere afdragene på en lang række af det færøske landsstyres andre lån og forpligtelser, og disse udgjorde ultimo maj 1993 3,2 mia. kr. Samlet vil den danske regering altså forpligte sig til at betale 6,35 mia. kr. ud over de refusioner, tilskud osv., man yder i forvejen, og som er på ca. 1 mia. kr. om året.

For at få et korrekt billede af den færøske gældskrise bør man også medtage de offentlige færøske selskabers gæld, boligernes gæld, de private virksomheders gæld m.m. Jeg vil ikke gennemgå alle disse forhold, men blot nævne, at f.eks. elektricitetsselskabet har en gæld på 780 mio. kr., livsforsikringsselskabet en gæld på 368 mio. kr., industrifonden har en gæld på 223 mio. kr., og sådan kan vi blive ved. De væsentligste grunde til krisen er strukturelle, herunder de helt groteske forvaltningsmæssige tilstande, der hersker på Færøerne.

Skal krisen på Færøerne løses med dansk medvirken, må der derfor stilles en masse helt

[Kirsten Jacobsen]

ufravigelige krav. Samtidig må den danske regering skaffe sig et samlet overblik over krisens omfang. Det burde være en selvfølge, at man fortalte de færøske myndigheder, at med den forvaltning, som man har konstateret på Færøerne, er man nødt til at acceptere, at man i en overgangsperiode må få hjælp, både myndig og kyndig, fra dansk forvaltning, så forvaltningen på Færøerne igen kan komme op på et acceptabelt niveau.

Både landsstyret og Lagtinget må også acceptere, at der ikke kan udbetales mere økonomisk støtte fra Danmark, før der er afholdt nyvalg til Lagtinget. Det vil være helt urimeligt at fortsætte samarbejdet med en ledelse, som i den grad har misforvaltet den støtte, man har givet fra dansk side. Og for at sikre, at offentlige midler ikke misbruges i fremtiden, er det altså nødvendigt med, som jeg sagde, kvalificerede embedsmænd fra Danmark, som får sat den færøske administration i stand til at forvalte efter normale forvaltningsretlige principper, og det da særligt, fordi den danske forvaltningslov i sin helhed bliver indført på Færøerne den 1. januar 1994.

At der skal bringes fornuft i de færøske landslove, burde også være et helt ufravigeligt krav. Og jeg har 3, 4, 5 andre punkter, som jeg skal komme ind på senere. Jeg er spændt på, om regeringen, siden vi sidst talte sammen, har fundet ud af, at det var godt med et samlet overblik.

Besvarelse

Statsministeren (Nyrup Rasmussen):

Det er nu et år siden, at Folketinget første gang vedtog at yde en ekstraordinær støtte til det færøske samfund. Baggrunden var den dybt alvorlige økonomiske krise på øerne.

I takt med behovet for fortsat støtte er interessen for Færøerne vokset. Desværre har den store interesse ikke forhindret, at en række misforståelser fortsat præger debatten. Det gælder både på Færøerne og i Danmark.

Efter min mening er det meget vigtigt, at debatten her i dag kan bidrage til at skabe en større klarhed og en større viden om de faktiske forhold. Det må være i alles interesse, at vurderingerne baseres på den størst mulige indsigt og den størst mulige forståelse.

Ønsket om indsigt og konstruktive løsninger ledte også til, at regeringen i april nedsatte det

såkaldte »Udvalg vedrørende genopretning af den færøske økonomi«, hvis rapport – i lighed med beretningen fra det rådgivende udvalg – er sendt til Folketinget. Som supplement til min redegørelse i dag kan jeg derfor henvise til disse meget informative rapporter.

Den danske støtte har alene haft til formål at stabilisere den færøske økonomi og bidrage til, at landsstyret får bedre muligheder for at gennemføre den nødvendige politik. Den danske støtte er et resultat af henvendelser fra det færøske landsstyre.

Diskussionen i dag vil givet vise, at der er forskellige opfattelser af, hvilke betingelser der bør ledsage støtten. Dette er rimeligvis en diskussion værd, men det må ikke overskygge det centrale, nemlig at det eksisterende rigsfællesskab er en kendsgerning, og at den støtte, som regeringen yder til Færøerne, er en støtte inden for dette fællesskabs rammer. Rigsfællesskabet forpligter naturligvis både i forhold til Færøerne og i forhold til Danmark.

Støtten fra den danske stat er alene givet i form af lån, som den danske regering har ydet det færøske landsstyre. Lånene ydes til en rente, der svarer til den rente, som den danske stat selv skal betale for nye lån. Dette indebærer, at den danske stat ikke belastes af renteudgifter i forbindelse med långivningen. Herudover har den danske regering stillet en række krav til ændringer i landsstyrets økonomiske politik. Disse krav er på nuværende tidspunkt opfyldt et langt stykke ad vejen.

I de aftaler, som er indgået mellem regeringen og landsstyret før den 12. oktober i år, forpligtede landsstyret sig til at tage en række initiativer. Med gennemførelsen af de forslag, som landsstyret har fremlagt i Lagtinget i oktober, vil landsstyret have opfyldt disse forpligtelser. Landsstyret blev herudover – ved aftalen af 12. oktober 1993 bl.a. forpligtet til at foretage budgetforbedringer på 250 mio. kr. I den forbindelse har jeg i øvrigt med tilfredshed noteret mig de hurtige skridt, som landsstyret har taget med henblik på at opfylde aftalen af 12. oktober. Landsstyret har således siden aftalens indgåelse fremlagt en række lovforslag, i alt 14, for Lagtinget med henblik på at følge indholdet i aftalen op. Vedrørende opfyldelsen af indgåede aftaler kan jeg i øvrigt henvise til den løbende orientering, der er givet Folketingets Politisk-Økonomiske Udvalg.

[Statsministeren]

Med hensyn til størrelsen af den kontante støtte kan jeg oplyse følgende: Efter Folketingets tilslutning til et statslån til Færøernes landsstyre på 1,3 mia. kr. i sidste måned andrager de samlede statslån til landsstyret siden oktober 1992 nu 3,15 mia. kr. Herudover har den danske stat tilkendegivet at ville refinansiere landsstyrets udlandsgæld inklusive gælden til Danmark i den takt, den forfalder. Efter nærmere aftale mellem regeringen og landsstyret kan der ske en omlægning af udlandslånene, således at det i givet fald vil formindske rentebyrden for landsstyret eller forlænge løbetiden.

Som det er bekendt, har der været tale om en lang proces med mange beslutninger. Der har derfor også været mange mulige misforståelser. To ting står imidlertid helt klart. For det første ydes statslånene som genudlån til den rente, som staten selv betaler for at låne. Færøerne udnytter således blot den danske stats gode kreditværdighed. Det bliver de danske skatteydere ikke fattigere af. Om ikke andet har vi vel grund til at føle os rigere – som mennesker. For det andet skal lånene tilbagebetales. Aftalen om tilbagebetaling vil bl.a. indgå i de årlige forhandlinger, der fremover skal finde sted om fastsættelsen af det løbende bloktilskud. Dette var den helt kontante støtte.

Som en sideløbende assistance har der herudover været nedsat flere ekspertudvalg, som er kommet med vurderinger på en række centrale områder, hvor nye initiativer kan skabe et bedre grundlag for den fremtidige økonomiske udvikling på Færøerne. Først og fremmest tilsigtes, at Færøerne kan opnå en større erhvervs-mæssig indtjening, end tilfældet er i dag. Disse ekspertudvalg har analyseret forholdene i fiskeriet, forarbejdningsindustrien og sundhedsvæsenet samt mulighederne i den generelle økonomiske politik. Dette arbejde har resulteret i en række forslag, der på kort og lang sigt kan forbedre den færøske økonomi. Efter eksperternes mening vil det – selv med de nuværende dystre udsigter for fiskeriet – gøre det muligt at nedbringe Færøernes udlandsgæld allerede på kortere sigt. De kommende års økonomiske betingelser for Færøerne vil jeg komme tilbage til.

Det er i sigens natur svært – for ikke at sige uladssiggørligt – at henvise til tal, der konkret dokumenterer, hvilken betydning støtten har

for det færøske samfund, men det udelukker naturligvis ikke, at effekterne af den danske hjælp er nok så klare. Den nuværende økonomiske situation på Færøerne er så dårlig, at dette umiddelbart kunne give indtryk af, at støtten ikke har hjulpet. Det er måske grunden til, at man indimellem hører den påstand, at den danske støtte ikke er kommet den enkelte færing til gode. Et sådant udsagn beror imidlertid på en stor misforståelse. Støtten er kommet den enkelte færing til gode.

Misforståelsen skyldes den fejlagtige vurdering, at udviklingen er forløbet stort set som nu, hvis der ikke var givet støtte. Lad os derfor se på, hvad der var sket, hvis Danmark ikke havde støttet det færøske samfund med lånekapital. Den altovervejende del af de danske statslån til landsstyret er af landsstyret blevet indskudt i Finansieringsfonden af 1992 med henblik på kapitaltilførsel til de to største færøske banker. Uden disse kapitalindskud var bankerne for længst gået fallit. Det sandsynlige resultat af bankernes fallitter er skræmmende. Eksisterende udlån ville blive opsagt, og mange virksomheder ville ikke længere kunne få finansieret deres drift. Følgerne ville være endnu flere virksomhedslukninger, endnu større arbejdsløshed og yderligere fald i indkomsterne, og herudover ville boligmarkedet være brudt sammen, og landsstyret ville have fået endnu større problemer bl.a. med at opnå de budgetterede skatteindtægter. Et større budgetunderskud kunne i så tilfælde kun imødegås gennem yderligere stramninger af den økonomiske politik eller ny lånoptagelse.

Hertil kommer i øvrigt, at de låntagere, som ville være gået fallit, fortsat ville hæfte for deres gæld. Alt i alt ville der således ikke være tale om nogen ny start for færingerne, men derimod om en nedsmeltning af den færøske økonomi. På den baggrund kan der ikke herske nogen som helst tvivl om, at den enkelte færing har nydt godt af de lån, som den danske stat har ydet Færøernes landsstyre, og at landsstyret ikke var blevet bedre stillet ved i første omgang at have undladt at optage lån til indskud i bankerne, tværtimod.

Med de skræmmende effekter, som en omfattende fallit i banksektoren stiller i udsigt, er det da heller ikke overraskende, at eksperternes råd samstemmende har været, at bankfallitter, der truer hele det finansielle systems funktion, måtte forhindres.

[Statsministeren]

Alvoren heri bekræftes også af de udenlandske erfaringer. Vender vi blikket mod lande, hvor banksektoren har været truet af omfattende konkurser, ser vi netop, at der politisk er grebet ind, når banksystemets funktion har været truet. I de senere år har vi set dette i forbindelse med kriser i den finansielle sektor i så vidt forskellige lande som USA, Norge, Finland og Sverige. Indgrebene her er gennemført, selv om tilbageslaget i disse landes økonomier har været langt mindre alvorligt end på Færøerne, og selv om de banker, som herved blev reddet, udgjorde en væsentlig mindre del af banksektoren, end tilfældet er for de to største banker på Færøerne.

Lad mig i forbindelse med landsstyrets indskud af ny kapital i bankerne præcisere én ting: Når der tales om, at bankerne reddes, får mange det indtryk, at det er bankernes aktionærer, der reddes. Dette er ikke korrekt. Det er jo netop sådan, at mens banken reddes som institution, så mister aktionærerne deres indskudte kapital.

Den reddede part er derimod indlånerne, långivere i øvrigt samt de låntagere, hvis kreditter kan fortsætte uændret. Man kan derfor med fuld ret sige, at netop ved at redde bankerne fra fallit tilgodeser man de virksomheder og deres medarbejdere, som ikke ville kunne overleve følgerne af, at kreditgivning blev trukket væk. Dette gælder i udpræget grad på Færøerne, hvor alternative kreditkilder er yderst begrænsede.

Der har i debatten været rejst spørgsmålet om, hvor den kapital, som er blevet indskudt i bankerne, er blevet af, om den nu i tilstrækkeligt omfang er udlånt til erhvervsformål på Færøerne. Hertil er svaret, at hverken det offentlige på Færøerne eller den danske regering bør give nærmere retningslinjer for bankernes udlånspolitik. Det må være bankernes suveræne opgave at vurdere de risici, som er forbundet med udlån. Hvis de pågældende banker i den nuværende situation har valgt at afdrage på deres eksisterende gæld, fordi de ikke finder, at der er tilstrækkeligt med rentable låneprojekter, må det være deres egne beslutninger. Dette ville vel ikke forekomme overraskende i den nuværende konjunktursituation på Færøerne. Også mange husholdninger har valgt at nedbringe deres gæld.

Generelt er der imidlertid ingen grund til at tro, at bankerne vil afstå fra at låne ud – tværtimod. Bankerne lever jo som bekendt af deres udlån, og uden at opfylde funktionen som långiver skaber bankerne ikke det overskud, som er et erhvervs eksistensberettigelse.

Mens jeg er i gang med at korrigere de myter, som af og til opstår i debatten – desværre også i forbindelse med Folketingets tidligere behandling af den færøske situation – vil jeg gerne inddrage endnu en myte. Enkelte færinger har fået det til at fremstå, som om problemerne i de færøske banker skyldes selve det, at Finanstilsynet har vurderet, at værdien af bankernes tilgodehavende er faldet og ikke længe svarer til den bogførte. Denne kritik sætter ikke spørgsmålstegn ved, om der rent faktisk har fundet et sådant værditab sted, men kritiserer, at vurderingen kommer frem i lyset og giver anledning til krav om hensættelser til imødegåelse af tab. Kritikerne synes at mene, at blot man sætter kikkerten for det blinde øje, kan sejladsen fortsætte uhindret.

Hvis denne indstilling havde været repræsentativ for færøsk erhvervsudøvelse eller for færøsk politik, havde analysen af årsagerne til de nuværende økonomiske problemer været temmelig simpel. Jeg finder det derfor påkrævet at sige nogle få ord om Finanstilsynets rolle.

Finanstilsynets primære rolle – på Færøerne såvel som i Danmark – er at tilgodesee indskydernes, i dette tilfælde den færøske befolkning, interesse i, at der til enhver tid er sikkerhed for indskuddene i pengeinstitutterne. Det er derfor Finanstilsynets pligt jævnlige at vurdere, om værdien af bankernes udlån svarer til den bogførte værdi. Hvis Finanstilsynet kommer til den konklusion, at udlånene er overvurderet, skal der stilles krav om hensættelse til imødegåelse af tab. Og yderligere: Hvis kravet til hensættelser er så stort, at egenkapitalen er væk eller befinder sig under en bestemt værdi i forhold til aktiverne, skal der kræves tilført ny kapital. Hvis dette ikke sker, skal pengeinstituttet erklæres i betalingsstandsning eller konkurs. Sådan er kendsgerningerne, sådan er loven.

Jeg finder ikke, der er grund til at betvivle, at Finanstilsynet har gjort sin pligt i forbindelse med behandlingen af de færøske banker.

[Statsministeren]

Det vil være mange bekendt, at det færøske Lagting har vedtaget et forslag om at rette henvendelse til den danske regering om iværksættelse af en undersøgelse vedrørende den økonomiske krise. Forslaget drejer sig for det første om, og jeg citerer: »at give indblik i de forhold i bankerne, som har medført den frygtelige gældsbinding« og »om bankerne har handlet i strid med lovgivningen«. For det andet ønskes en undersøgelse af, »hvilken indflydelse udviklingen i samfundet har haft på bankerne«.

Regeringen er opmærksom på, at der er opstået et behov for en nærmere belysning af udviklingen i den færøske økonomi, herunder vedrørende bankerne. Regeringen vil drøfte med landsstyret, hvordan en sådan opgave bedst kan gribes an.

Jeg vil nu gå over til den del af redegørelsen, der handler om den økonomiske situation på Færøerne. Lad mig for det første gøre klart, at en altomfattende og detaljeret beskrivelse af den økonomiske situation på Færøerne ikke er mulig. Det statistiske grundlag for en beskrivelse af denne art er simpelt hen ikke til stede, selv om dette års redegørelse fra ekspertudvalgene har bidraget til at udfylde nogle af disse mangler.

En overordnet beskrivelse af udviklingen i centrale størrelser i den færøske økonomi er imidlertid mulig. Den beviser, at den økonomiske situation på Færøerne er blevet stadig forværret gennem det seneste år.

Den nyeste statistik viser således for det første, at de samlede lønudbetalinger i perioden fra januar til oktober i år lå 16 pct. under lønudbetalingerne i samme periode 1992, for det andet at de fangede mængder af fisk leveret til de færøske fabrikker i samme periode faldt med 15 pct., for det tredje at det registrerede antal arbejdsløse fortsat her i november ligger i størrelsesordenen 20 pct. af arbejdsstyrken, samt for det fjerde at nettoaflytningen fra Færøerne gennem de første 10 måneder i år androg 1.600 personer. Jeg kan til det sidste føje, at nettoudvandringen siden 1990 hermed har andraget 4.100 personer ud af en samlet befolkning på 48.000, samt at udvandringen har været koncentreret i aldersklasserne 15-29 år.

En væsentlig del af de økonomiske problemer er opstået som et resultat af ændrede vil-

kår for fiskeriet, som med følgeindustrier indtjener ca. 90 pct. af de samlede færøske eksportindtægter. I slutningen af firserne skete der således et voldsomt fald i færøske fiskefangster. En væsentlig årsag hertil var, at der i de forudgående år var blevet fisket mere, end bestandene på længere sigt kunne bære. I tillæg til reduktionen i fangsterne har der siden 1992 været tale om et stærkt faldende prisniveau for fisk. De faldende eksportindtægter bidrog til, at værdien af den samlede produktion på Færøerne faldt med godt 15 pct. fra 1988 til 1992. Hertil kommer, at den fortsatte forværring i 1993 peger i retning af et yderligere fald på godt 10 pct.

Samlet vil der således være tale om et fald i værdien af den samlede produktion på Færøerne på omkring 25 pct. i løbet af 5 år. Det er vist uden sidestykke i den vestlige økonomi. Vi skal helt, helt andre steder hen for at finde lande, hvor udviklingen kan sammenlignes med den voldsomme produktionsnedgang og indkomstnedgang, det færøske samfund har været inde i.

Selv om de dårlige konjunkturer for det færøske fiskeri har været en af hovedårsagerne til den nuværende krise, så vil jeg ikke i dag lægge skjul på, at tilrettelæggelsen af den økonomiske politik på Færøerne gennem 1980'erne ikke kan fraskrives et medansvar for, at man er havnet i den situation, man er. De økonomiske beslutninger, som blev truffet ikke blot i Lagtinget, men også i mange husholdninger og i erhvervslivet, blev i 1980'erne baseret på en for optimistisk tro på, at det daværende høje indkomstniveau kunne opretholdes. Erhvervspolitikken understøttede også denne tiltro, bl.a. gennem betydelige subsidier til fiskeriet.

Trods advarsler fra eksperterne steg gældssætningen inden for alle dele af det færøske samfund – i den private sektor såvel som i den offentlige. Man kan i tillæg hertil sige – og det synes jeg også vi må sige ligeud i dag – at overfiskningen repræsenterer et lån fra naturen. Der var kun få reaktioner på advarslerne. Resultatet var, at både landsstyret, kommunerne, husholdningerne og virksomhederne var usædvanlig dårligt rustet, da konjunkturedgangen satte ind.

Men det er som bekendt altid nemt at være bagklog. Langt vigtigere er det i dag at foretage en bedømmelse af, hvilke initiativer der kan

[Statsministeren]

hjelpe til, at Færøerne igen kommer ud af den nuværende krise.

Udsigterne for den færøske økonomi gennem de nærmest kommende år må tage udgangspunkt i genopbygningen af fiskebestandene. Den rapport, som strukturudvalget afgav i juli, understreger betingelserne for det fremtidige fiskeri. En af konklusionerne i rapporten er, at en forøgelse af fiskebestandene forudsætter, at fiskeriet gennem de kommende 5 år begrænses til et omfang, der svarer til fangstniveauet ved indgangen til 1990'erne. Såfremt de nuværende lave verdensmarkedspriser på fisk og fiskeprodukter fortsætter, er der hermed sat en snæver grænse for indkomststigninger i de kommende år.

Der foregår derfor i øjeblikket betydelige omstruktureringer inden for den færøske fiskerisektor med henblik på at udnytte de begrænsede ressourcer mest effektivt. Disse strukturændringer er bl.a. et resultat af de analyser og redegørelser, som den danske regering og Færøernes landsstyre har ladet udarbejde i forbindelse med de seneste års aftaler. Dette har bl.a. resulteret i, at der i den færøske fiskeindustri netop er gennemført en sammenslutning af de filetfabrikker, som har ønsket at være med inden for rammerne af den nye organisation. Formålet med sammenslutningen er at effektivisere produktion og afsætning og dermed gøre den færøske fiskeindustri mere konkurrencedygtig på det internationale marked.

Med hensyn til selve fiskeriet er det landsstyrets plan at fremlægge forslag til etablering af et kvotebaseret system, hvorunder de samlede fangster skal foregå. Målet er dels at begrænse fiskeriet til et biologisk bæredygtigt niveau, dels at dette niveau udnyttes optimalt i økonomisk henseende.

Sammen med de øvrige bestræbelser på at forbedre det færøske fundament vil gennemførelsen af den her skitserede fiskeripolitik have en positiv indflydelse på den økonomiske udvikling på Færøerne på længere sigt.

Derimod vil indkomstudviklingen i de nærmeste år som nævnt nok være ret begrænset. Med et fortsat lavt indkomstniveau på Færøerne vil mange virksomheder og husholdninger, der allerede nu balancerer på grænsen af deres evne til at kunne opfylde deres gældsforpligtelser, få stigende vanskeligheder ved at betale renter og afdrag på deres gæld. Finanstilsynet

har i de seneste opgørelser understreget nødvendige hensættelser i bankerne og dermed forsøgt at tage højde for den stadig forværrede økonomiske situation.

Den øvrige danske tilsynspligt er begrænset og er i øvrigt underlagt de bestemmelser, som findes i hjemmestyrelsen. Regeringen er imidlertid opmærksom på, at mange færøske kommuner er i meget alvorlige problemer. En kommune har begæret betalingsstandsning, men er blevet afvist ved Østre Landsret. Den danske stat har ingen generelle forpligtelser over for hverken kommuner, offentlige selskaber eller erhvervslivet i øvrigt, og regeringen agter ikke at spænde et økonomisk sikkerhedsnet ud under alle dele af det færøske samfund.

Lad mig slutte denne redegørelse med at opfordre Folketinget til at bevare den positive holdning over for den støtte til den færøske befolkning, som vi hidtil har ydet, og som også må fortsætte. Det er ikke alene et spørgsmål om, at vi vedstår vore forpligtelser i forhold til rigsfællesskabet; det er jo også et spørgsmål om at skabe grundlaget for, at den færøske befolkning fortsat er i stand til at bære sin andel af byrden.

Vi har ydet vor del af støtten i erkendelse af, at vor del af rigsfællesskabet ikke kan lade det færøske samfund gennemleve så store økonomiske problemer, som der her er tale om, uden også at yde støtte til at mildne konsekvenserne af disse problemer. Samtidig har vi lagt vægt på at få tilrettelagt denne indsats sådan, at vi herved bidrager til, at Færøerne kan komme ud af den nuværende økonomiske krise igen.

Forhandling

Kirsten Jacobsen (FP):

Det er interessant at høre statsministeren gentage, at Danmark ikke har nogen generelle forpligtelser over for færøske kommuner, offentlige selskaber, private virksomheder osv. osv. Nøjagtig det samme gælder jo de forpligtelser, Danmark i øvrigt har over for det færøske samfund, men det har dog ikke afholdt os fra at sende den ene milliard efter den anden af sted inden for det sidste år, og det vil helt sikkert også ske igen.

Jeg er nødt til at sige til statsministeren, at når man kritiserer Finanstilsynets rolle i forbindelse med nedskrivningen af de faste ejen-

[Kirsten Jacobsen]

domme, så skyldes det ikke, at man ikke er enig i, at der er sket et dramatisk fald i vurderingen af ejendomme. Det skyldes derimod, at Finanstilsynets nedskrivninger baserer sig på fuldstændig lineære nedskrivninger af alle ejendomme, uanset hvordan disse ejendomme måtte være bygget og udstyret, og hvor mange kvadratmeter de i øvrigt omfatter. Det er en fuldstændig generel nedskrivning, som der ikke kan være sagligt belæg for. Det er det, kritikken går på.

Og hvis statsministeren ellers hørte efter, så kunne det jo være, han opdagede, hvad det var, forespørgerne ønskede at debattere i dag; så kunne han sikkert føre sine samtaler bagefter.

Så vil jeg også sige til statsministeren, at hvis statsministeren stadig væk mener, at den enkelte færinger har fået gavn af de danske penge, så vil jeg anbefale statsministeren at rejse til Færøerne. Gå ud og spørg, se ved selvsyn, hvordan de enkelte færinger nogle steder kæmper for bare at få brød på bordet, og hvilken opfattelse færingerne har af, hvad de danske penge er gået til. De er gået til banker, de er gået til afdrag på lån, de er billedlig talt vendt på en tallerken i Tórshavn og sendt tilbage til kontinentet. Sådan er det også i virkeligheden, og det kan man altså se ved selvsyn, hvis man ulejliger sig derop.

Der var jo ingen, der kunne være i tvivl om – og der er heller ingen, der er i tvivl om – at krisen på Færøerne er overordentlig voldsom, og at det er en økonomisk tilbagegang helt uden sidestykke i den vestlige verden i nyere tid. Men krisen kan ikke løses ved enkle og stykvisse løsninger, herunder bistand fra Danmark. For at løse krisen skal der dramatiske ændringer til. Alle i det færøske samfund skal yde ofre. Ikke bare de almindelige færinger, men sandelig også alle dem, der i mange år har siddet på flæsket og sørget for, at udviklingen er blevet, som den blev. Dem er der hidtil ikke sket noget med.

Signalerne om, at en økonomisk krise kunne opstå, har været klare siden midten af 1980'erne. Det ved statsministeren; der ligger rapporter i Statsministeriet. At en meget alvorlig økonomisk krise ville udvikle sig, har været kendt siden midten af 1988, hvor Det Rådgivende Udvalg vedrørende Færøerne i sin rapport gjorde rede for de faresignaler, der kunne spores.

Advarselssignalerne og lamperne ikke bare blinkede, de lyste ligefrem. Hver gang dette udvalg har givet en ny rapport om den økonomiske udvikling på Færøerne, er kriseindikationerne blevet tydeligere og tydeligere. Ingen har reageret på dem.

Krisen kan i et meget stort omfang relateres til forholdene i fiskeriet; det er rigtigt. Men det er kun en del af forklaringen og kan ikke bruges som undskyldning for alt, hvad der er sket. Det var de politiske initiativer og særlig mangelen på samme, der forstærkede krisen og videreaccelerede de økonomiske svagheder, der var. Det bekræftes også af rapporterne fra det rådgivende udvalg.

Tilstedeværelsen af disse rapporter bevirker, at ingen ærlig dansk eller færøsk ledelse kan frakende sig ansvaret for og en medvirken til de katastrofale forhold, der i øjeblikket er på Færøerne. Den politiske ledelse i Danmark bærer såvel som den politiske ledelse på Færøerne ansvaret for, at tingene har fået lov at udvikle sig, som de har. Havde man i Danmark været rigtige venner med færingerne, som statsministeren stod her og sagde, så havde man taget hånd i hanke med tingene og på en overbevisende måde fortalt de færøske politikerkolleger: Det her er ikke nogen farbar vej, venner! Vi må have stoppet skredet mod afgrunden!

Det gjorde man ikke. Man sad tilbagelænet i stolen. Man fik rapporterne tilsendt. Man gjorde ingenting. Derfor er Danmark dybt medansvarlig for, at situationen er blevet så alvorlig, som den er.

Og det kan ikke nytte noget, at Statsministeriet vil fralægge sig ansvaret ved at sige, at disse rapporter blev oversendt til Folketinget. Det er nu blevet undersøgt, i hvilken form de blev oversendt til Folketinget. De er blevet oversendt i ét eksemplar til Folketingets Finansudvalg med sekretærens navn på uden meddelelse om omdeling. Det er den måde, Folketinget er blevet orienteret på. Så kan statsministeren jo gøre op med sig selv, om han synes, det er en tilstrækkelig og forsvarlig måde. Og så kan det være, at man, næste gang man spørger, får et mere rigtigt svar end det, som Det Politisk-Økonomiske Udvalg fik, sidst vi spurgte.

Jeg har tidligere sammenlignet de politiske og forvaltningsmæssige forhold på Færøerne med en bananrepublik, og det er jeg blevet kri-

[Kirsten Jacobsen]

tiseret meget for, men professor ved Økonomisk Institut på Århus Universitet, dr. Martin Paldam, er inde på noget lignende om de økonomiske forhold. Han antager, at det er mere relevant at sammenligne med de latinamerikanske gældskriser. Men Færøernes gældskrise formår dog at overgå de latinamerikanske efter professor Paldams mening, og det er jo netop Latinamerika, vi normalt siger er bananrepublikker.

I lande som Argentina, Mexico og Brasilien udgjorde udlandsgælden 60-70 pct. af bruttonationalproduktet. Færøernes udlandsgæld udgør 165 pct. af bruttonationalproduktet. Til sammenligning udgør Danmarks udlandsgæld 27,7 pct.

Det Rådgivende Udvalg vedrørende Færøerne understøtter dette synspunkt i sin rapport fra 1988, idet det skriver:

»Den gældsklemme, det færøske samfund er kommet i, er allerede af en størrelsesorden, som ikke kan genfindes i noget andet land, hvis man bortser fra visse lande i den tredje verden.«

Det var måske derfor, statsministeren i sin tale sagde, man skulle meget langt væk fra Danmark for at finde noget tilsvarende. Jamen den oplysning fik Statsministeriet af sit eget rådgivende udvalg i 1988.

Jeg vil gerne sætte nogle andre beregninger på, som måske gør det lettere at forstå. Den samlede færøske udlandsgæld pr. 1. januar 1993 er gjort op til 8 mia. kr., og det svarer til 175.000 kr. pr. person eller ca. 620.000 kr. pr. familie på Færøerne. Hertil kommer, at man altså får de årlige bloktilskud fra Danmark på ca. 1 mia. kr.

Om dette skriver samme professor Paldam, at beløbsstørrelsen måske ikke ser ret stor ud i kroner og øre, men netop fordi det er et lille land, så er den det. Man kan jo godt sige: Hvad er 8 milliarder mellem venner? Ja, det er en eskadrille jagerfly eller 100 km motorvej eller sådan. Men for færingerne er det pr. færøsk familie 620.000 kr., og det er et forbløffende tal.

Til sammenligning kan nævnes, at hvis den danske udlandsgæld var lige så stor som den færøske pr. indbygger, ville den være omkring 900 mia. kr. Vi synes, det er slemt nok, at den er ca. 240 mia. kr.

Ud over den kolossale udlandsgæld lider Færøerne jo også under en tyngende indlandsgæld, som jeg gjorde rede for i min begrundelse. Bl.a. er de færøske boliger jo belånt med næsten 6 mia. kr. Deraf er de 2,7 mia. kr. til sparekasserne, de 2 mia. kr. til bankerne, og 1 mia. kr. er til den offentlige huslånepand. De penge er jo, når man har nedskrevet værdien og ikke kan sælge dem, i hvert fald for halvdelens vedkommende allerede tabt, så dér er et yderligere tab på 3 mia. kr.

Alt i alt synes vi i Fremskridtspartiet, at Danmark ved sin efterladenhed har bidraget til, at krisen på Færøerne fik lov til at udvikle sig. Og Danmark har ikke, siden man fandt ud af det, gjort noget for at sikre sig, at man fik en samlet vurdering. Det er nemlig ikke rigtigt, når statsministeren siger, at der ikke findes statistisk materiale. Da Fremskridtspartiet skulle bruge statistisk materiale på Færøerne, var det muligt at få det næsten i kilometerhøjder. Så hvis man sætter sig ned, er det muligt, og med den statsadministration, statsministeren har til rådighed, må det være meget, meget lettere at få lavet et samlet billede af, hvad det er, der er galt på Færøerne, og finde en model for, hvordan vi gør noget ved det.

Jeg skal derfor på Fremskridtspartiets vegne slutte med følgende:

Forslag om motiveret dagsorden.

»Idet Folketinget konstaterer, at den nødvendige forudsætning for genopretning af den færøske økonomi er fuld indsigt i den økonomiske krises årsager, pålægger Folketinget regeringen at imødekomme de krav om undersøgelser i forbindelse med den økonomiske krise på Færøerne, som efter vedtagelse i det færøske Lagting fremsendes til regeringen.

Tinget går herefter over til næste sag på dagsordenen.«

(Dagsordensforslag nr. D 15).

Formanden:

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Dette forslag indgår i den videre forhandling.

Sonja Mikkelsen (S):

Med denne forespørgsel er der lagt op til, at vi skal drøfte den alvorlige situation på Færøerne og ikke mindst drøfte fremtidsudsigterne

[Sonja Mikkelsen]

for øerne. Vi har det seneste år haft flere beslutningsforslag i relation til Færøernes økonomiske situation til behandling, men som bekendt giver hverken beslutningsforslag eller lovforslag de enkelte ordførere ret megen tid til at sætte sagen ind i et bredere perspektiv, men det får vi så mulighed for i dag.

Den samlede udlandsgæld blev ved indgangen til 1993 for Færøerne opgjort til 7,9 mia. kr. Der er altså både tale om den offentlige og private gæld tilsammen, og udregnet pr. færing er det ca. 175.000 kr. Det er jo et ganske stort beløb. Man kan også regne det ud på en anden måde: Det svarer til 150 pct. af det færøske bruttonationalprodukt. Målt på denne måde overstiger gældsætningen af det færøske samfund den, en række latinamerikanske lande havde forud for disse landes internationale gældssanerung. Her var der typisk tale om en gældsbyrde svarende til 60-70 pct. af deres bruttonationalprodukt. Jeg henviser her til samme artikel, som også fru Kirsten Jacobsen nævnte i sit indlæg, som professor Martin Paldam fra Økonomisk Institut ved Århus Universitet har skrevet i tidsskriftet Samfundsøkonomi nr. 7 i år.

Naturligvis er det ikke den eneste relevante måde at anskue gælden på, men sammenligningen understreger alvoren i den færøske gældsbyrde. Den giver unægtelig også anledning til undren over den passivitet, som den tidligere statsminister har udvist i denne sammenhæng.

Det er nødvendigt at sikre det færøske samfunds overlevelse. Alternativet er, at øerne af folkes; det er kulturhistorisk ikke acceptabelt på nogen måde. Det indebærer også, at vi må sikre, at de erhvervsaktive dele af befolkningen bliver på Færøerne og ikke opgiver.

Foruden de færøske beslutninger i fortiden har en række udefra kommende forhold gjort sig gældende for situationen på Færøerne; jeg skal nævne nogle få. Ikke mindst udviklingen i de internationale fiskeriaftalesystemer sammen med faldet i markedspriserne på fisk har spillet en stor rolle. Det samme gælder selvfølgelig det internationale økonomiske tilbageslag.

Men også de interne forhold gør sig gældende; jeg skal nævne et enkelt eksempel. F.eks. har Landskassen indtil for nylig fortsat medfinansieret anlæg, som kommunerne har beslut-

tet at etablere. Den slags automatikker virker jo særdeles stærkt, når økonomien ekspanderes, som det skete i 1980'erne på øerne.

Den voldsomme økonomiske ekspansion blev især brugt til en kraftig industrialisering både i selve fiskerflåden og i land, uden at der blev skelet tilstrækkeligt til fiskebestandene. Nu ved vi, at fiskebestandene ikke kunne bære det, og der må initiativer og tålmodighed til at skabe en situation, hvor bestandene kan oprettholdes, samtidig med at der kan fiskes rimelige mængder.

Der er jo en voldsom afhængighed af fisken på Færøerne, og det er det næppe muligt at ændre på. I Socialdemokratiet har vi forståelse for det, hvis man på Færøerne har behov for nærmere at få anskueliggjort, hvorfor problemerne er eskaleret, som de er, herunder hvilken rolle bankerne har spillet i hele denne sammenhæng. Det er uden tvivl en nødvendig forudsætning at få en sådan anskueliggørelse for at skabe bred og grundlæggende forståelse og opbakning hos den enkelte færing for, hvor meget det er nødvendigt at spænde livremmen ind.

Men det er vigtigt, at denne anskueliggørelse af fortiden suppleres med en tilsvarende anskueliggørelse af fremtidens muligheder. Tilbageslaget i den færøske økonomi har allerede medført 20 pct. arbejdsløshed, og der er udsigt til en stadig stigning også på baggrund af de finanslovsstramninger, der nu gennemføres af Lagtinget og på landsstyrets initiativ og ikke mindst stærkt inspireret af de vilkår, den danske regering har stillet op for at give lånene til Færøerne. Derfor er det nødvendigt at få mere fokus på de muligheder for at udvikle erhvervslivet og dermed skabe nye beskæftigelser, der er på Færøerne, eller som vi igennem rigsfællesskabet kan være med til at tilføre Færøerne.

I Socialdemokratiet lægger vi meget vægt på, at det arbejde følges op, der er gennemført med at analysere erhvervslivet på Færøerne, ikke mindst i strukturudvalget. Regeringen har her i protokollatet til aftalen af 12. oktober 1993 gentaget sin støtte til erhvervene til enhver bestræbelse på at forbedre vilkårene i den gældende handelsaftale mellem landsstyret og regeringen på den ene side og EF på den anden side med det formål, at færøske produkter kan konkurrere på lige vilkår på det europæ-

[Sonja Mikkelsen]

iske marked. Sideløbende skal der arbejdes med – og det er man i gang med på øerne – en øget markedsorientering af fiskerisektoren lige fra fangsten til forædlingen og markedsføringen.

Når det gælder forædling, udvikling af nye produktionsmetoder og produkter, er det vigtigt, at der i den seneste aftale fra den 12. oktober lægges op til, at det skal undersøges, hvordan og i hvilken udstrækning de danske erhvervsfremmende ordninger kan komme Færøerne til gode. FØTEK-programmet er klart interessant i den sammenhæng, og det kunne være spændende at høre, om der er taget initiativer til opfølgning af dette punkt i aftalen.

I Socialdemokratiet er det opfattelsen, at der vil være perspektiver for det færøske erhvervsliv i at kunne drage nytte af de resultater, der kommer ud af FØTEK-programmet, og i øvrigt den fiskeriorienterede og ernæringsmæssige forskning og udvikling, der foregår her i landet.

Et andet erhvervsfremmeområde, som hermed bringes ind i overvejelserne, er indsatsen for at fremme turismen. Færingerne er selv af den opfattelse, at de godt kan bære mere end en fordobling af antallet af gæster på Færøerne i de kommende år. Øernes historie og maleriske natur appellerer jo til udvikling af turistprodukter i høj klasse. F.eks. ville man sildt kunne tiltrække vandrere i sommerperioden, hvis man på professionel måde fik det sat i system med vandreture, guider, overnatningshytter etc., som vi kender det i f.eks. Norge. Oven i købet kan man her få nyt liv i nogle af de små bygder, der i dag er helt eller næsten affolkede.

I protokollatet til aftalen af 12. oktober er desuden nævnt spørgsmålet om en fremtidig råstofudvinding. Landsstyret og regeringen erklærede her, at man hurtigst muligt i fællesskab vil overveje, hvordan der fremover kan samarbejdes på området både til gavn for færingerne og for Danmark. Danmark har med olieudvindingen i Nordsøen mange erfaringer, som bør stilles til rådighed for færingerne i et sådant samarbejde.

Øget turisme kan ikke redde Færøernes økonomiske fremtid, råstofudvindingen næppe heller, i hvert fald ikke i overskuelig fremtid. Det er fiskeriet primært, det drejer sig om, men øget turisme kan give et bidrag og skabe et bredere udbud af arbejdspladser, end man har på øerne i dag.

Som statsministeren sagde det, har de danske lån alene haft til formål at stabilisere den færøske økonomi og bidrage til, at landsstyret får bedre mulighed for at gennemføre den nødvendige politik. Vi skal fortsat hjælpe øerne med gældsoplægning med reducerede renteutgifter til følge, bistå med råd og vejledning, når det drejer sig om ændringerne i den offentlige forvaltning og modernisering af lovgivningen, som bl.a. kan være et nødvendigt led i internationaliseringen af det færøske erhvervsliv. Men det er også vores opgave at stille viden og erfaring til rådighed til udviklingen af erhvervslivet.

Det er mit klare indtryk, at det færøske landsstyre og Lagtinget ønsker og arbejder for klarhed og åbenhed om forholdene på Færøerne, og kan vi fra dansk side bidrage til at skabe klarhed, så skal vi også gøre det.

Med henvisning til statsministerens omfattende besvarelse af denne forespørgsel, herunder bemærkningerne om, at regeringen er opmærksom på, at der er opstået et behov for en nærmere belysning af udviklingen på øerne, og at man derfor vil drøfte med landsstyret, hvordan en sådan opgave kan gribes an, skal jeg fremsætte følgende forslag om motivet dagsordenen på vegne af Socialdemokratiet, Det Konservative Folkeparti, Venstre, Socialistisk Folkeparti, Centrum-Demokraterne, Det Radikale Venstre og Kristeligt Folkeparti:

Forslag om motiveret dagsorden.

»Idet Folketinget tager besvarelsen af forespørgslen til efterretning, opfordrer Folketinget regeringen til at drøfte med det færøske landsstyre, hvordan der kan iværksættes en nærmere belysning af udviklingen i den færøske økonomi, herunder vedrørende bankerne.

Folketinget går herefter over til næste punkt på dagsordenen.«

(Dagsordensforslag nr. D 16).

Formanden:

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden (se ovenfor). Også dette forslag indgår nu i debatten.

(Kort bemærkning).

Kirsten Jacobsen (FP):

Det er ikke så underligt for Fremskridtspar-

[Kirsten Jacobsen]

tiet, at Venstre og De Konservative kan være medforslagsstillere til denne intetsigende afværgedagsorden. De har jo – må man nok sige – et stort medansvar for den udvikling, der er sket. Det er mere overraskende for Fremskridtspartiet, at SF er hoppet på den limpind.

En undersøgelse om fremtiden har Fremskridtspartiet bedt regeringen om at foretage siden den mørke 6. oktober 1992, og det kan man gøre uden at have vedtaget nogen dagsorden her i Folketinget. Det burde man have gjort af sig selv. Men det handler om, at den undersøgelse af krisens årsager, herunder bankernes andel, der skal laves, skal laves på færingeres præmisser som en uvildig – jeg understreger: en uvildig – undersøgelse, hvorimod regeringen jo kun lægger op til, at man skal belyse det. Det, man formentlig har tænkt sig, er, at Finanstilsynet skal komme med en redegørelse for, hvorfor det har gjort, som det har; så kan man jo se, hvilken uvildighed man lægger i det. Jeg synes faktisk, at det er en hån mod færingerne og mod det færøske Lagting, som allerede med et flertal har vedtaget en undersøgelse af bankerne og sendt vedtagelsen til statsministeren, at finansministeren slår flot ud med armen og siger, at det er der ingen grund til, for der er ikke noget at undersøge.

I alle andre sammenhænge siger den samme regering her fra talerstolen, at vi skal gennemføre det sådan, som færingerne har ønsket. Det vil sige, at når færingerne ønsker noget og fremsætter ønsket over for Danmark, kan de godt få det opfyldt, hvis regeringen er enig. Men hvis de ønsker noget, den danske regering ikke kan lide, kan de ikke få det opfyldt. Det er altså den danske regering, der bestemmer, hvordan undersøgelsen af de færøske forhold skal ske. Det hopper SF med på, og det synes jeg er tragisk, men jeg kan godt forstå, at de, der har fingrene i klemme, er nødt til at gøre det.

(Kort bemærkning).

Lilli Gyldenkilde (SF):

Nu synes jeg, fru Kirsten Jacobsen skal spise brød til.

Vi har i den ene debat efter den anden hørt, hvor forfærdeligt det er, at Danmark overhovedet hjælper Færøerne, som er kommet i denne skrækkelige situation, og vi klandres den

ene gang efter den anden for, at vi selvfølgelig stemmer for, at vi skal hjælpe Færøerne; men hele denne debat handler om, at vi selvfølgelig skal hjælpe færingerne.

Jeg synes ærlig talt, at man skal spise lidt brød til, fordi regeringen nu agter at lave en undersøgelse eller iværksætte en nærmere belysning, som der står i dagsordensforslaget, men vil gøre det med respekt for det færøske hjemmestyre og samarbejde med dem om, hvordan den kan foretages. Det kan man anstændigvis ikke være imod; man må dog have lidt respekt for færingerne.

Jeg vil på baggrund bl.a. af, hvad fru Kirsten Jacobsen sagde, bede Socialdemokratiets ordfører om at gøre det helt klart, at dette dagsordensforslag betyder, at det ikke alene er den fremtidige udvikling, der skal undersøges, men selvfølgelig også, hvad der er sket i fortiden både med hensyn til udviklingen i økonomien på Færøerne og med bankerne.

(Kort bemærkning).

Kim Behnke (FP):

Fru Sonja Mikkelsen talte nok så bekymret og med rette om den stigende affolkning af Færøerne, der finder sted. Fru Sonja Mikkelsen glemte imidlertid at fortælle, hvorfor Socialdemokratiet så er tilhænger af denne nye dagpengeaftale, der er indgået mellem Danmark og Færøerne, som netop betyder, at færinger kvit og frit kan flytte til Danmark for at oppebære danske dagpenge.

Hvis man ønskede at forhindre en affolkning af Færøerne, skulle man jo ikke ligefrem hænge guleroden op i Danmark, men hænge den op på Færøerne.

Fru Sonja Mikkelsen sagde også, at det er vigtigt at få undersøgt bankernes rolle i alt det her. Enig! Problemet er bare, at bankerne jo ikke er de eneste skurke på Færøerne. Hvad med politikerne på Færøerne? Hvad med fru Sonja Mikkelsens politiske artsfæller på Færøerne, som i alle årene har haft et kolossalt medansvar for det, der er sket? Hvorfor har Socialdemokratiet aldrig rejst den sag? Hvorfor har man ikke haft så gode og tætte kontakter til sit søsterparti på Færøerne, at man vidste, der var noget galt? Hvorfor har man i alle disse år vendt ryggen til for så nu at pege på bankerne på Færøerne og beskyldt dem for, at det er deres skyld? Det er det jo ikke. Det er de politi-

[Kim Behnke]

ske beslutninger, der er truffet af de socialister, som fru Sonja Mikkelsen er artsfælle med.

Endelig er der spørgsmålet om dagsordensforslaget, hvor man i de sidste ord lader flaskehalsen stoppe og decideret pege på bankerne og skriver, at de skal undersøges. Det var dog en usædvanlig uforskammet holdning at have over for lige præcis bankerne. Hvad med sparekasserne? Hvad med kreditforeningerne? Hvad med den finansielle sektor i det hele taget? Hvorfor bruger man ikke ordet den finansielle sektor? Hvorfor bruger man ordet bankerne? Er det, fordi der er noget, man på forhånd vil sikre sig mod bliver undersøgt? Det kræver Folketinget et svar på!

(Kort bemærkning).

Breckmann (KF):

Hr. formand! Vi har to dagsordener her, og de drejer sig faktisk begge om det samme, selv om de af ord er meget forskellige.

Jeg synes, det er meget vigtigt, at samtlige forhold på Færøerne i 1980'erne undersøges. Vi har i Lagtinget haft lange debatter om to sager, to akter, hvoraf den ene blev accepteret af et flertal på 17; det andet forslag faldt desværre.

Det, som blev godkendt, var en undersøgelse af bankerne, mens det, som faldt, var en undersøgelse af den mærkelige aktieombytning og den øjensynlige fejlurdering, der var af Føroya Bankis værdi, da Den Danske Bank sprang fra sit ansvar over for sit datterselskab på Færøerne.

Jeg synes, det er meget vigtigt, at vi ikke kun får en gentagelse af heksejagten på personer og erhvervsliv, som vi oplevede i 1952, der slog store skår i det færøske samfund på kryds og på tværs, men at den undersøgelse, der må komme, omfatter samtlige implicerede parter, hvad enten det er pengeinstitutterne i deres helhed eller landsstyrets rolle, især landsstyret fra 1985 til 1989, der sprængte alle grænser og i det hele taget økonomien, hvor vi fik en udlandsgæld, der eksploderede fra 3 mia. kr. til 8 mia. kr. på kun 4 år, samt at vi får en generel undersøgelse af den mærkelige aktieombytning, der fandt sted i foråret og da sikkert nok har medført et milliardstort tab og et ekstra statslån for Færøerne.

(Kort bemærkning).

Sonja Mikkelsen (S):

Jeg synes, at de korte bemærkninger, der har været, understreger, at der i hvert fald i Folketinget er en vis tvivl om, hvad det er, der skal undersøges. Fru Kirsten Jacobsen pegede i sit dagsordensforslag på, at hun vil have undersøgt bankerne. Hr. Kim Behnke finder, at det er uforskammet, at vi i dagsordensforslaget har nævnt bankerne, og jeg er sikker på, at vi nok har ramt det rigtige med den dagsorden, vi har lagt op til, nemlig at bede regeringen om at have et åbent sind i drøftelserne med færingerne over for, hvad det er, der skal undersøges, og på hvilken måde det skal foregå. Jeg kan bekræfte over for fru Lilli Gyldenkilde, at det er også vores opfattelse og tolkning af dette dagsordensforslag, at det skal dreje sig om både fortid og fremtid; det er jo heldigvis ikke fru Kirsten Jacobsen, der skal lægge indhold i dagsordensforslaget.

(Kort bemærkning).

Kirsten Jacobsen (FP):

Når man taler om et dagsordensforslag og særlig et, som er omdelt, er det jo meget rart, hvis ordførerne har læst det, inden de kommenterer det.

Af Fremskridtspartiets dagsorden vil jeg gerne understrege, at bankerne ikke er nævnt med et eneste ord. Det, der står i Fremskridtspartiets dagsordensforslag, er, at regeringen skal efterkomme alle de krav om undersøgelser, som måtte blive fremsendt efter vedtagelse i Lagtinget.

Det, jeg klandrede SF for – og det vil jeg gerne gøre igen – var, at med regeringens dagsordensforslag lader SF regeringen på Færøerne være med til at tilsidesætte parlamentets ønsker, og det plejer ikke at være sådan. Fra et flertal i det færøske parlament er der fremsendt et bestemt ønske om en bestemt undersøgelse af bankerne, der er blevet afslået, men i det færøske retsudvalg ligger der en anden undersøgelse, der er foreslået, og den fik ved sin første behandling flertal. Den omhandler en masse andre forhold, og hvis den ved anden behandling får flertal og bliver fremsendt, ligger det implicit i Fremskridtspartiets dagsorden, at også dette ønske fra færingernes side skal imødekommes. Hvis færingerne finder ud af, at de offentlige selskaber eller de danske kreditforeninger skal undersøges, ligger det i

[Kirsten Jacobsen]

Fremskridtspartiets dagsorden, at alle ønsker, der måtte kunne opnå et flertal i det færøske Lagting, skal efterkommes af den danske regering, og det er noget mere demokratisk end at lade den færøske regering bestemme sammen med den danske regering.

(Kort bemærkning).

Kim Behnke (FP):

Det er altid retorisk smart, som fru Sonja Mikkelsen gjorde det, at lade være med at svare på det, der bliver spurgt om, men i stedet stille et nyt spørgsmål. Derfor er jeg nødt til at gentage spørgsmålet: Hvorfor er bankerne pillet særskilt ud i det dagsordensforslag, som fru Sonja Mikkelsen har fremsat? Hvorfor er ordet banker nævnt? Hvorfor står der ikke »den finansielle sektor«? Der må ligge nogle overvejelser bag.

Hvordan var holdningen i resten af Folketinget i oktober sidste år, da Fremskridtspartiet første gang rejste denne debat – og lad det være en kommentar til fru Lilli Gyldenkilde – hvordan var holdningen i Folketinget for præcis 1 år siden? Man sad nærmest med ryggen til, da Fremskridtspartiet talte om denne sag, og man bebrejdede Fremskridtspartiet, at det overhovedet tillod sig at rejse debatten. Det gjorde vi for 1 år siden, i oktober måned, da den første ansøgning forelå. Siden har det vist sig, at Fremskridtspartiet – og jeg understreger desværre – har haft ret med hensyn til udviklingen på Færøerne, så der er ingen grund til at skose Fremskridtspartiet; man burde hellere skose sig selv, fordi man ikke i oktober sidste år tog denne debat alvorligt.

Så er vi tilbage til det, det drejer sig om: Hvorfor er det kun bankerne, der er nævnt? Er det, fordi man ved, at der er flere rådne æbler i kurven, og at man ikke ønsker, at de skal frem i lyset? Det skylder fru Sonja Mikkelsen fortsat Folketinget et svar på.

(Kort bemærkning).

Lilli Gyldenkilde (SF):

Nu synes jeg ærligt talt, at debatten om, hvorledes man får klaret alle de kæmpeproblemer, man står i på Færøerne, og hvordan de stakkels færingers skal klare sig fremover, er langt vigtigere end et slagsmål mellem Fremskridtspartiet og SF. Derfor skal dette være

min sidste bemærkning, og så vil jeg foretrække, at vi går over til sagens substans, for den er vigtig.

Når fru Sonja Mikkelsen sagde, at der er forskel på, hvad fru Kirsten Jacobsen og hvad hr. Kim Behnke siger, er det jo rigtigt. Der står ikke »bankerne« i fru Kirsten Jacobsens dagsorden, men den vedtagelse, der er sket i Lagtinget, omhandler bankerne, og det ved alle vi, der sidder her og diskuterer det. Lad nu være at lave det til et slagsmål, lad os tale om substansen!

I øvrigt vil jeg sige til hr. Kim Behnke, at det, at man overhovedet kan få sig selv til at bebrejde nogen, at de mennesker, der opgiver på Færøerne og rejser ned til Danmark, skal ligestilles med danskerne med hensyn til dagpenge, forekommer mig noget usmageligt, men det må Fremskridtspartiet jo selv om.

(Kort bemærkning).

Sonja Mikkelsen (S):

Jeg tror, at det er rigtigt på dette tidspunkt at læse det eneste forslag, Færøernes Lagting hidtil har vedtaget på dette område, op:

»I erkendelse af, at Lagtinget og landsstyret har været tvunget til at optage overmåde store lån med henblik på at rekonstruere Sjóvinnubankin og Føroya Banki og således redde banksystemet, og ligeledes i erkendelse af, at administrationen af banksystemet er et rigsansliggende og ikke et hjemmestyreanliggende, beslutter Færøernes Lagting herved at anmode statsministeren om at træffe bestemmelse om, at der nedsættes et udvalg med særlig sagskundskab til at undersøge alle de forhold og de årsager, som har ført ovennævnte banker ud i økonomisk uføre, og afgive en offentlig redegørelse på samme måde som i 1952, jf. rigslov nr. 47 af 22. februar om rekonstruktionen af Sjóvinnubankin. Udvalget, som skal gennemføre undersøgelsen, skal være uafhængigt af de færøske banker lige så vel som af Den Danske Bank, Finanstilsynet og Danmarks Nationalbank.«

Sådan lyder det forslag, som har været behandlet den 16. november 1993 i retsudvalget på Færøerne, og forklaringen på, at vi nævner bankerne i dagsordensforslaget, er selvfølgelig, at det er den vedtagelse, man har på Færøerne på nuværende tidspunkt. Når vi så i øvrigt lægger op til, at der skal ske en drøftelse, er det,

[Sonja Mikkelsen]

fordi regeringen netop opfordrer til, at vi skal have et åbent sind over for Færøerne i denne sag.

(Kort bemærkning).

Kim Behnke (FP):

Hvis svaret fra fru Sonja Mikkelsen er, at når »bankerne« er nævnt i regeringens og resten af Folketingets – minus Fremskridtspartiet – dagsordensforslag, er det med reference til det, det færøske Lagting har vedtaget indtil videre, nemlig at man ønsker bankerne undersøgt, hvorfor bruger man så ikke den formulering, som Fremskridtspartiet har brugt, nemlig at de ønsker, der måtte komme fra det færøske Lagting, skal indgå i undersøgelsen?

Vi er stadig væk meget bekymret, særlig når fru Sonja Mikkelsen bruger formuleringen »indtil videre«. Det er jo lige præcis dét, der har været både den nuværende og den sidste regerings politik, nemlig at man har ført en indtil videre-politik. Hver gang, der kommer nye ting op, må man bevilge nogle flere penge, bevilge nogle flere lån og tage en ny debat. Hvorfor dog ikke få vedtaget en dagsorden i Folketinget, som – tillad mig udtrykket – er fremtidssikret, sådan at ethvert ønske, der måtte komme fra det færøske Lagting, blev imødekommet?

(Kort bemærkning).

Kirsten Jacobsen (FP):

Jeg vil gerne spørge både regeringen og de ordførere, der er medforslagsstillere til afværgedagsordensforslaget, om de her fra talerstolen vil svare på, hvordan de vil stille sig, når det ønske, der formentlig bliver det næste, nemlig om en dommerundersøgelse, som skal placere ansvaret for både de administrative og de politiske beslutninger, bliver fremsat. Hvordan vil de stille sig, hvis der kommer et ønske om, at sparekasserne, huslånefondene, elektricitetsselskabet eller andre sager skal undersøges? Ville man så også sige sådan som i dag, at nu er det dét, der er vedtaget, og så skal vi beslutte det? Så kan vi jo bare gøre det 17 gange efter hinanden, for det viser erfaringen fra 6. oktober, hvor man også stod her og sagde, at når man havde vedtaget det aktstykke i Finansudvalget, var krisen på Færøerne slut og problemerne løst. Da Fremskridtspartiet sag-

de, at det var de ikke, og at man ville komme til at høre mere om det i den nærmeste fremtid, nærmest hånede man Fremskridtspartiet.

Vi har sørgeligt fået ret. Vi vil også sørgeligt få ret i den række af ønsker, der måtte komme fra færingerne om undersøgelser, for at de kan forstå, hvordan de er kommet så gruelig galt af sted. Det tager Fremskridtspartiet nu højde for i sit dagsordensforslag og skriver, at hvis et flertal i det færøske parlament ønsker en bestemt undersøgelse foretaget, skal den ikke kunne bremses af nogle bureaukratiske regler om det danske Finanstilsyn eller af, at det er et dansk rigsanliggende; ønsket skal uden videre imødekommes.

(Kort bemærkning).

Jørgen Estrup (RV):

Alt, hvad der er sket siden efteråret 1992, har vist, at Fremskridtspartiet havde ret. Det var hr. Kim Behnkes ord med Fremskridtspartiets vanlige beskedenhed, som vi kender den. Hvad er det så, Fremskridtspartiet har sagt? Fremskridtspartiet har sagt, at den færøske økonomi var dårlig, at der var begået fejl i landsstyret, i banksektoren, i kreditforeningerne, og at vi måtte have undersøgt, hvem der havde skylden, og det, man hidser sig op over i dag, er, at man ikke kan få den undersøgelse, man gerne vil have.

Men hvad drejer denne sag sig om? Den drejer sig om, hvordan vi får det færøske samfund til at fungere igen, og hvordan vi hjælper den færøske befolkning. Når noget foreslås, siger Fremskridtspartiet, at det ikke vil være med. Realiteten er, at Fremskridtspartiet overhovedet ikke interesserer sig for at hjælpe det færøske samfund, men tværtimod hver eneste gang siger, at det ikke vil være med til at yde noget som helst.

Jeg synes, at det ville have klædt Fremskridtspartiet, hvis det i stedet for interesserede sig for fremtiden og ikke blot ud fra smålige motiver forsøgte at grave i fortiden.

(Kort bemærkning).

Breckmann (KF):

Fru Sonja Mikkelsen læste det beslutningsforslag op, som Lagtinget med 17 stemmer vedtog i sidste uge. Jeg vil med formandens tilladelse oplæse det samme retsudvalgs be-

[Breckmann]

mærkninger til det andet beslutningsforslag, der vedrørte aktieombytningen; det fik desværre kun 16 stemmer og blev dermed ikke vedtaget, men det var trods alt det samme retsvalg:

»1. Den Danske Bank har ikke holdt sit løfte om finansiel støtte til Føroya Banki« (dets datterbank) »og til det færøske samfund, som Den Danske Bank menes at have givet den 2. oktober 1992.

2. Den Danske Bank kan have vildledt landsstyret, da aktieombytningen fandt sted den 22. marts 1993.

3. Der er en årsag til at sætte spørgsmålstegn ved den rådgivning, som landsstyret har fået fra Finansieringsfonden af 1992, fra Statsministeriet og fra Finanstilsynet.

4. Landsstyret kan have taget beslutningen om aktieombytningen ud fra forkerte forudsætninger og har ikke vurderet eller fået oplysninger om et muligt merbehov for lånepenge til de færøske banker.

5. Det må synes mærkeligt, at kapitalbehovet voksede voldsomt og pludseligt, efter at aktieombytningen havde fundet sted, og efter at fusionen imellem de to banker var aftalt eller presset igennem.«

På Færøerne er man rædselsslagen for det danske Finanstilsyn, og denne frygt er meget velbegrundet, og jeg henstiller til Folketinget og regeringen, at lige meget hvilken dagsorden der bliver vedtaget her i dag, bliver samtlige færøske forhold undersøgt. Bankernes forhold fra 1980'erne er i orden, men sandelig også Finanstilsynets tvivlsomme vurdering i foråret af aktierne og politikernes ansvar fra 1985 til 1989.

Formanden:

Fru Kirsten Jacobsen for en kort bemærkning, og så er det mit indtryk, at vi efterhånden kan slutte de korte bemærkninger i denne omgang.

(Kort bemærkning).

Kirsten Jacobsen (FP):

Hvis hr. Breckmanns tilsagn om at støtte de andre undersøgelser også støttes af Det Konservative Folkeparti, er jeg glad for oplysningen; ellers vil jeg bede Det Konservative Folkeparti selv korrigere den.

Jeg vil gerne sige, at når Fremskridtspartiets dagsordensforslag ikke forholder sig til aktieombytningen, skyldes det, at vi mente, at det dagsordensforslag, der skulle fremsættes i Folketinget, ville have en bedre chance for at komme igennem, hvis det allerede var vedtaget af et flertal på Færøerne, og det er ligesom med den respekt, det er fremsat. Jeg er nemlig helt enig med hr. Breckmann i det fuldstændig kritisable, der skete i forbindelse med aktieombytningen. Hvis man skal sige på dansk, hvad det var, der skete, så havde Den Danske Bank 85 pct. af aktierne i Føroya Banki, der havde gældsforpligtelser på 2 mia. kr. Man afgav 55 pct. til Finansieringsfonden mod, at man fik 30 pct. fra Sjóvinnubankin, og hvad skete der så? Det var jo lige meget med selve aktierne, for de var ingenting værd, men det, der var noget værd, var, at man slap af med forpligtelserne på 2 mia. kr. Dem sendte man ned til de danske skatteydere, og det var en af årsagerne til, at Den Danske Bank kunne fremlægge et halvårsregnskab med et overskud på 500 mio. kr. Det er dybt kritisabelt, hvis det er sket med det danske Finanstilsyns medvirken, og hvis de færøske politikere er blevet snydt i den handel – og det bør undersøges – er det dybt kritisabelt, at Folketinget ikke kan få oplysninger om Finanstilsynets virksomhed.

(Kort bemærkning).

Kim Behnke (FP):

Hr. Jørgen Estrup skosede Fremskridtspartiet og sagde, at det ikke var nok bare at stille sig på Folketingets talerstol og sige, at dette ikke er tilstrækkeligt, og at det går galt, sådan som vi gjorde allerede i oktober 1992.

Hr. Jørgen Estrup spurgte, hvorfor Fremskridtspartiet ikke har stemt for de lån og de forskellige former for garantier, der siden da er blevet udstedt til Færøerne.

Det har den meget, meget klare grund, at hvis det politiske styre på Færøerne, som har afstedkommet problemerne, bliver præmieret med at blive reddet af rigsfællesskabet, er den færøske befolkning endnu dårligere stillet, end den var, før den blev reddet af rigsfællesskabet.

Der er brug for, at der bliver gjort op med fortiden på Færøerne, og at de politikere, embedsmænd og topfolk i erhvervslivet og bankvæsenet, som har afstedkommet problemerne, bliver draget til ansvar.

[Kim Behnke]

Fremskridtspartiet har fremlagt en 6-punktsplan, som bl.a. omfatter, at vi derefter gerne vil være med til at få hele den færøske låneportefølje omlagt og til at yde bevillinger. Det fremgår også af vores ændringsforslag til finansloven, hvad det vil koste at få tingene grundigt undersøgt og klarlagt. Vi vil gerne være med til at yde katastrofehjælp til de færøske familier, der måtte komme i klemme, så de kan blive på Færøerne og ikke bliver sendt i landflygtighed i Danmark, hvor de så kan gå på dagpenge.

Det handler om, at vi gør det på en anstændig og ansvarlig måde. Folketinget har siden oktober 1992 dækket sig bag nogle garantistillelser, og når der kom anbefalinger fra f.eks. Den Internationale Valutafond, ville man ikke imødekomme dem af ideologiske grunde.

Jørgen Estrup (RV):

Hr. Behnke påberåbte sig igen, at Fremskridtspartiet havde forudset udviklingen, men i efteråret 1992 ville det ikke gå galt, det var gået galt, og det er aldeles uinteressant, at Fremskridtspartiet kan påpege noget, som man – i hvert fald de, der sad med fingeren på pulsen, hvilket som bekendt ikke var Folketinget – vidste allerede dengang; det er bagklogskab.

Det, vi andre bebrejder Fremskridtspartiet, er, at det ikke går ind i en alvorlig drøftelse af, hvordan vi løser problemerne, men i stedet dyrker en helt snæver almindelig polemik og forsøger at høste offentlig interesse på fornemelsen af, at der er nogle, der er blevet behandlet dårligt.

Jeg synes, at Fremskridtspartiet i stedet burde interessere sig for, dels hvordan vi løser problemet, dels hvordan det færøske demokrati kommer til at fungere på en sådan måde, at det bliver i stand til at træffe de rigtige beslutninger, og det kan Fremskridtspartiet altså ikke gøre selv, det må man hjælpe færingerne med. Det er deroppe, beslutningerne skal træffes, og Fremskridtspartiet kan være nok så meget uenig i styreformene, men hvis den er demokratisk valgt på Færøerne, er det den vej, færingerne ønsker man skal gå.

Anne Birgitte Lundholt (KF):

Jeg skal til indledning sige, at jeg ikke ønskede at deltage i den lange række af korte bemærkninger, men skal sige til fru Kirsten Ja-

cobsen, at Det Konservative Folkepartis holdning lige præcis er dækket af den dagsorden, vi er medforslagstillere til.

Så til ordførertalen:

Færøerne har ofte været på Folketingets dagsorden i det seneste år. Økonomisk krise, anmodning om meget store danske lån og en generel politisk debat om forholdene på Færøerne har optaget ikke alene de færøske medlemmer af Folketinget, men også alle andre medlemmer af det danske Folketing.

Forespørgerne skal dog ikke have utak for, at sagen kommer op igen, for det er trods alt af stor vigtighed, at også Folketinget får lejlighed til at følge udviklingen. Hertil kommer, at det nok også kan være gavnligt med en debat på et tidspunkt, hvor vi ikke har kroner og ører og en direkte låneanmodning med inde i billedet, og så vil jeg da i mit stille sind håbe, at resten af debatten kan forme sig som en konstruktiv debat om, hvordan det igen kan gå fremad.

Det er sørgeligt, når man ser en del af det danske rigsfællesskab have så store problemer, som tilfældet er med Færøerne. Der kan selvfølgelig være nogen grund for det færøske styre til at se en lille smule tilbage, ikke mindst med det formål at lære af fejltagelserne, men det vigtigste både for os og for Færøerne må nu være at se fremad og at opfylde et af hovedmålene for Færøerne, nemlig at de skal på fode igen både af hensyn til Færøerne selv og ikke mindst af hensyn til den enkelte færing tillid til sig selv og til øernes økonomiske fremtid.

Det andet hovedmål er rent dansk. Fra dansk side må vi naturligvis sikre os, at udviklingen kommer så meget på fode, at de meget betydelige lån, vi har givet Færøerne, er sikret tilbagebetaling. Det har været en klar forudsætning for os og for de danske skatteydere, og derfor er det et fælles projekt af væsentlig betydning.

Det er som sagt ikke længe siden, vi her i Tinget behandlede sagen angående statslånet til Færøerne, og derfor er det selvfølgelig begrænset, hvor meget nyt der kan komme frem i dag. Statsministeren har givet en ret grundig gennemgang af, hvad der er sket siden sidst, og af gennemførelsen af de konkrete forudsætninger for lånet. At de betingelser, vi har stillet for statslånet, rent faktisk bliver opfyldt, er jo først og fremmest også regeringens problem. Men en forudsætning for, at det kan begynde at gå

[Anne Birgitte Lundholt]

fremad, er trods alt, at man både lærer af fortidens synder, at man lærer at sætte tæring efter næring, og at man – ikke mindst – lærer, at der skal incitament til i et samfund, hvis det stort set er gået i stå.

I forbindelse med statslånet stillede Det Konservative Folkeparti 6 krav op som betingelse for bevilling af lånet. De seks krav skal jeg tillade mig at gentage her, fordi de er en ganske god vurdering af, hvad det er for nogle faktorer, der skal være i orden.

For det første: Underskuddet på statsbudgettet skal fjernes reelt. Her vil jeg gerne spørge statsministeren, om statsministeren og regeringen er af den opfattelse, at det rent faktisk også vil finde sted med den allerede gennemførte ændring i det færøske lovgrundlag.

Underskuddet skal fjernes ved reelle besparelser. Vi anbefalede også, at urealistiske skatteudskrivninger, som ikke giver det forventede udbytte, ikke bør indgå i planen. Det hænger selvfølgelig sammen med, at vi for det første mener, der skal være incitament til vækst, for det andet at der jo gik rygter om, at der var flyttet mange penge fra Færøerne. Jeg vil også meget gerne høre, om statsministeren har en aktuel opgørelse over, hvorledes denne del af planen ser ud.

Det færøske erhvervsliv skal sikres en konkurrencedygtig udvikling, og monopolisering skal undgås, den etablerede gæld skal kunne afvikles, og det bør sikres, at den hjælp, der ydes, rent faktisk hjælper den færøske borger, og sidst: Det bør sikres, at Færøerne rent faktisk også kan klare det resterende underskud og de kommunale problemer. Også dette sidste krav fra Det Konservative Folkeparti vil jeg meget gerne her i dag høre statsministerens bemærkninger til.

Ellers er det jo klart, at vi i Det Konservative Folkeparti er dybt interesserede i at følge udviklingen og høre, hvorledes forhandlingerne med det færøske landsstyre og i det hele taget løsningen af de færøske samfundsproblemer skrider frem.

Vi gav i betænkningen udtryk for, at valg af midler og gennemførelse af forslagene påhvilede Færøerne selv, og at vi ikke havde taget stilling til det. Men det ville selvfølgelig også være gavnligt, om regeringen kunne give en antydning af – enten her eller i PØ-udvalget senere – om der er behov for at stramme kravene i den

kommande tid. Jeg respekterer, hvis regeringen ikke ønsker at sige det fra talerstolen i dag, men vil blot bemærke, at det måske kunne blive aktuelt.

Der er på Færøerne og i den danske presse vedholdende rygter om, at det ikke kan vare længe, inden det færøske styre står med næste låneanmodning til den danske stat. Derfor håber Det Konservative Folkeparti, at regeringen i dag kan forsikre os om, at man ikke har begrundet formodning om, at det er tilfældet, og at man indestår for, at den økonomiske nedtur rent faktisk er blevet vendt, således at man er på vej op med de initiativer, der er taget.

Det er klart, at skal Færøerne på fode igen, vil det kræve, at der også kommer gang i nye områder. Fru Sonja Mikkelsen nævnte nogle af dem, så jeg skal undlade at nævne både turisme, fiskeri, fødevarerproduktion og alt, hvad der i øvrigt er, men det er klart, at mange af disse tiltag er nødvendige for, at der kan komme en konkurrencedygtig industri op at stå på Færøerne igen.

I Lagtinget er der – som også tidligere citeret – vedtaget og anmodet om en undersøgelse af nogle mere specifikke forhold. Jeg skal ikke her tage stilling til dette konkrete andragende, men det kan dog undre, at anmodningen er så snæver, som den er, og så konkret, som den er, og dermed faktisk udelukker elementer, som kunne være af lige så stor og måske endnu større betydning for opklaringen af, hvorledes Færøerne kommer fremad igen.

Derfor anser Det Konservative Folkeparti det for glædeligt, at regeringen kan tilslutte sig at sondere terrænet lidt nøjere for en bredere analyse af forholdene, og jeg håber selvfølgelig, at regeringen vil holde Folketingets partier nøje orienteret om forløbet af disse analyser, og håber, at det må føre til et resultat, der kan forhindre fejltagelserne i at opstå igen.

Det, vi ønsker med denne debat, er jo nemlig ikke, som det også er nævnt tidligere, at drive heksejagt på personer eller at finde skyldige – det skal nok finde sted alligevel ved siden af. Det, denne debat burde bruges til, og som vi ønsker den skal bruges til, er selvfølgelig at slå fast, at det danske Folketing bakker op omkring det færøske folks håb om og forventninger til at finde en fremtid på Færøerne. Der er ikke nogen fremtid i at udvande det færøske samfund, således at udvandringen fortsætter

[Anne Birgitte Lundholt]

og Færøerne ender med at være et samfund for de ældste og for de alleryngste og uden nogen form for økonomisk fremtid.

En forudsætning for, at Færøerne kan komme ud af sin krise og kan genindtage pladsen som en selvstændig del af det danske rigsfællesskab, er, at vi også her i Folketinget tager problemerne alvorligt og prøver på med det, vi nu sætter i gang, at give al mulig assistance til at sikre fremtiden for Færøerne.

(Kort bemærkning).

Kim Behnke (FP):

Når man lytter til fru Anne Birgitte Lundholts redegørelse for, hvad Det Konservative Folkeparti mener i denne sag, efterlades man med flere spørgsmål end svar.

For det første: Det var under den daværende konservativt ledede regering, at der blev indgået aftale om, at Den Internationale Valutafond, IMF, skulle foretage undersøgelsen på Færøerne. IMF kom med en række anbefalinger, men i mellemtiden skiftede vi politisk farve på regeringen i Danmark og fik i stedet for en socialistisk regering.

Da nogle af de anbefalinger, IMF gav, indebar privatisering og omlægning af den offentlige sektor, var den danske regering meget hurtig til at droppe anbefalingerne fra IMF, fordi det ville koste ideologisk hjerteblood for den nye socialistiske regering at stille med den slags krav.

Hvor er de krav blevet af fra Det Konservative Folkepartis side?

Når fru Anne Birgitte Lundholt nævner de krav, som Det Konservative Folkeparti har stillet for at kunne støtte det, der foregår fra den nuværende danske regering, må fru Anne Birgitte Lundholt da kunne se eller høre på sin egen tale, at ingen af de krav bliver opfyldt, for det går jo ikke, som fru Anne Birgitte Lundholt påstår. Alle kravene bliver ikke opfyldt.

Derfor efterlades man med det spørgsmål: Hvorfor understøtter Det Konservative Folkeparti nu den politik, den danske regering fører, ved at være medforslagsstiller på den afværge dagsorden, der bliver stillet forslag om i dag? Hvorfor går man ikke i stedet bare aktivt i flæsket på de socialister i Danmark, der hånd i hånd med socialisterne på Færøerne kører økonomien endnu mere af sporet, end tilfældet er i øjeblikket?

(Kort bemærkning).

Kirsten Jacobsen (FP):

Jeg synes, det var interessant at høre fru Anne Birgitte Lundholt sige, at det, man skulle have, var ny konkurrencedygtig industri og øget turisme. Det er jeg enig med fru Anne Birgitte Lundholt i. Men jeg tror også, fru Anne Birgitte Lundholt vil give mig ret i, at det ikke lige er tiden, så risikovillig kapital finder vi ikke sådan lige om det næste gadehjørne.

Derfor havde jeg hellere set, om fru Anne Birgitte Lundholt havde interesseret sig noget for den monopolisering, som er sket af den eksisterende industri deroppe, og at Det Konservative Folkeparti havde bebrejdet regeringen, at man har lukket sunde filetfabrikker, som var i stand til at klare sig selv, og som ikke havde lån; hvis de ikke ville gå ind under monopoliseringens hat, fik de deres kassekredit opsagt, og det kunne man gøre, fordi man havde monopoliseret bankerne.

Det er et emne, som Det Konservative Folkeparti burde interessere sig ganske stærkt for i stedet for at lade det passere uden bare en enkelt bemærkning.

Dernæst vil jeg gerne spørge fru Sonja Mikelsen, hvem der skal finansiere den nye turisme. Kreditforeningerne har jo stoppet udlån deroppe, og så risikovillig kapital tror jeg ikke at bankerne vil stille til rådighed. Der er heller ikke nogen, der har restkapital.

Er det så de danske lønmodtagerfonde, ATP, LD eller feriefonden, der skal op at lege deroppe, eller skal det være statslån? Er det de initiativer, vi i givet fald kan forvente at Det Konservative Folkeparti vil støtte?

(Kort bemærkning).

Anne Birgitte Lundholt (KF):

Så skal jeg tillade mig at referere blot halvanden linje af min tale. Jeg henviste til min tale under sidste debat om Færøerne og sagde, at dér havde jeg uddybet vore synspunkter, idet jeg citerede følgende linje:

»Det færøske erhvervsliv skal sikres en konkurrencedygtig udvikling, og monopolisering skal undgås.«

Derfor er jeg overhovedet ikke uenig med hverken hr. Kim Behnke eller med fru Kirsten Jacobsen i spørgsmålet om behovet for konkurrencedygtige og private virksomheder, og

[Anne Birgitte Lundholt]

jeg har også fra dette Tings talerstol tidligere, så vidt jeg husker, kritiseret spørgsmålet om filetfabrikkerne. Ellers har jeg under alle omstændigheder gjort det i udvalget.

Det er jo heller ikke det, vi tager stilling til med den dagsorden. Vi har fortsat vore synspunkter med hensyn til erhvervslivet på Færøerne, og dem gentager jeg meget gerne herfra, idet jeg i øvrigt henviser til det, jeg også tidligere har sagt. De synspunkter har vi ikke fra-gået.

(Kort bemærkning).

Breckmann (KF):

Måske endnu mere vedkommende end at spørge statsministeren, om kravene fra regeringen til Færøernes landsstyre er opfyldt, vil det være at spørge: Hvad er effekten af eller bliver effekten af, at disse krav er opfyldt?

De er vist til dels opfyldt. Vi har fået uddelt af Statsministeriet en liste over 12-13 krav, der i sin tid i løbet af dette sidste år er blevet stillet til landsstyret, og som landsstyret har forsøgt sat i kraft gennem Lagtinget.

Netop det, at disse krav er blevet opfyldt, er på en måde Færøernes tragedie, for effekten af disse krav er nemlig, at det, der var galt forinden, er blevet gruelig galt nu.

Færøerne har nemlig mistet sin manøverfrihed – ja, egentlig sin politiske handlefrihed, for på en måde er vi blevet besat af en bankmagt. Her kan man godt gå tilbage til den forrige regerings krav om IMF's rådgivning og krav til Færøerne, der egentlig ligner meget de krav, som den danske statsmagt har stillet til Færøerne.

I alle tilfælde har Lagtinget og landsstyret prøvet på at efterkomme de krav, som kreditorerne – i dette tilfælde især den danske stat – har stillet til os. Og det har kun medført en større og større tilbagegang, mere armod og elendighed og yderligere fraflytning fra Færøerne. Det er på grund af disse krav. Det er på grund af den nedbinding af det færøske erhvervslivs frihed til at disponere. Og eftersom vi nu ikke længere har nogen bankledelser, der forstår færøske forhold og kan handle positivt, kan det kun ende galt på Færøerne.

(Kort bemærkning).

Kim Behnke (FP):

Fru Anne Birgitte Lundholt undgik behændigt at svare på det, der var indholdet i såvel mit som fru Kirsten Jacobsens spørgsmål til fru Anne Birgitte Lundholt, nemlig hvorfor Det Konservative Folkeparti støtter den danske regerings ødelæggelser på Færøerne.

For fru Anne Birgitte Lundholt har jo ret i analysen, og det er jo rigtigt at sige de ting, der skal siges om færøsk industri, men det er jo ikke sådan, det finder sted. I praksis bliver fiskefiletfabrikkerne lukket. I praksis monopoliseres virksomhederne på Færøerne. Og det kan den danske regering alene gøre, fordi den har en kæmpeopbakning i det danske Folke-ting, herunder fra Det Konservative Folkeparti. Og den opbakning får regeringen bekræftet i dag i form af en afværgedagsorden.

Derfor savner vi stadig væk svar på, hvad det er, der får fru Anne Birgitte Lundholt til at holde hånden under regeringen i denne sag. Det kan ikke være hensynet til fru Anne Birgitte Lundholts partifælle hr. Breckmann, for hr. Breckmanns analyse er jo den tilsvarende, nemlig at det går rent galt med den socialistiske politik, der bliver ført.

Derfor håber jeg, at hr. Breckmann om ikke andet så i hvert fald vil bruge frokostpausen til at overbevise fru Anne Birgitte Lundholt og resten af den konservative gruppe om, at det er en blindgyde at støtte regeringen, og at det er en blindgyde at stemme for afværgedagsordenen.

(Kort bemærkning).

Anne Birgitte Lundholt (KF):

Jeg kan gentage for hr. Kim Behnke, at den dagsorden, vi vedtager i dag, og som vi er medforslagsstillere til, på ingen måde er en opbakning til en socialistisk industripolitik på Færøerne. Den har vi taget afstand fra i alle debatter i Folketinget og i Det Politisk-Økonomiske Udvalg.

Det eneste, vi taler om her, er at iværksætte en nærmere belysning af udviklingen i den færøske økonomi, herunder vedrørende bankerne.

Jeg kan forsikre hr. Kim Behnke for, at Det Konservative Folkepartis holdning til dette, at man skal undlade monopolisering af industrien og have en konkurrencedygtig privatejet industri på Færøerne, står ved magt og også vil stå ved magt under de forhandlinger, vi regner

[Anne Birgitte Lundholt]

med at skulle have med regeringen, når vi skal udfylde denne dagsorden.

(Kort bemærkning).

Kim Behnke (FP):

Jeg vil gerne sige til fru Anne Birgitte Lundholt, at der skal et større figenblad til at dække sig bag ved end påstanden om, at denne dagsorden, hvis man læser ordene, ikke handler om industripolitik på Færøerne.

Fru Anne Birgitte Lundholt er så begavet og så velfunderet i dansk politik, at hun godt ved, hvad der er resultatet af debatten i dag.

Budskabet til det færøske folk efter debatten i dag er, at hele Folketinget har vedtaget en dagsorden. Dog sidder der 12 skøre Fremskridtsfolk, men de er nu heldigvis kørt ud på et sidespor igen.

Men hvad sker der så på Færøerne? De onde ler; de klapper i hænderne og slår sig på lårene i aften af begejstring over, at man nu igen har fået isoleret Fremskridtspartiet.

Men de gode på Færøerne fortsætter med at græde over, at der da ikke kan være lydørhed i det danske Folketing for de forhold, der er.

For det vil jo være budskabet efter debatten i dag uanset de forskellige detaljer lige fra industripolitik over fiskeripolitik til administration af den offentlige sektor på Færøerne. Selv om de ting ikke er nævnt i dagsordenen, er det politiske resultat efter i dag – og det medvirker fru Anne Birgitte Lundholt og Det Konservative Folkeparti til – at man bare har isoleret Fremskridtspartiet. Og meningen var netop at forsøge at pacificere det Fremskridtsparti, der nu i over et år er blevet ved med at råbe op om, at der skal gøres noget i denne sag.

Formanden:

Jeg skal her afbryde forhandlingen og udsætte mødet. Det genoptages i dag kl. 13.00.

Mødet udsat kl. 11.48

Mødet genoptaget kl. 13.00

Forhandlingen genoptoges.

Svend Heiselberg (V):

I Venstre har vi lidt svært ved at se rimelig-

heden i de mange debatter alene på grund af Færøernes økonomiske problemer. Selvfølgelig kan der være flere forhold at kritisere, men det har vi jo også gjort tidligere, så det skal jeg undlade at gentage her i dag. Det er naturligvis heller ingen kunst at give en slags anvisning på, hvordan Færøerne skal klare deres problemer.

Færøerne er en del af det danske rigsfællesskab, og det tager vi i Venstre alvorligt. Færøerne har selvstyre, og det forholder vi os til, men det fratager os selvfølgelig ikke retten til at debattere deres interne forhold, og det søger Fremskridtspartiet da så også for at vi gør med jævne mellemrum. Måske er det sundt nok, at der er opstået situationer, hvor vi får lejlighed til at erkende vores afhængighed af hinanden.

Venstre har altid betragtet rigsfællesskabet med Færøerne som noget, der havde mere end historisk og kulturel betydning, nemlig at det også var af økonomisk betydning, og Færøernes strategiske beliggenhed har vi også altid værdsat. Særlig efter Anden Verdenskrig har Færøernes strategiske beliggenhed spillet en stor rolle.

Fiskeriet udgør den langt overskyggende del af det færøske erhvervsliv, og fiskeriet er jo ikke alene om at være på nedtur på Færøerne, desværre har vi måske ikke set det værste endnu, for når det går dårligt for fiskeriet, vil det også helt automatisk komme til at gå dårligt for følgeindustriene og servicevirksomhederne med arbejdsløshed og konkurser til følge. Man har allerede nævnt her i dag, hvilke problemer det giver, og det gælder specielt fiskeriet, men også områder, som vi må håbe på at Færøerne koncentrerer sig mere om, nemlig udviklingen af turisterhvervet og udnyttelsen af værdier i undergrunden.

Men når det gælder fiskeriet, må der være forhold, der gør det muligt for færingerne at udnytte den fisk, der bliver fanget til forarbejdning, med større udbytte. Her må der være mulighed for mange arbejdspladser for at få en større eksport.

Det fjerde, som vi fra Venstres side godt kunne tænke os, er, at Færøerne får en tilknytning til EU.

Færøerne er befolkningsmæssigt mindre end Thy, og det skal vi måske være glade for. Det, jeg vil sige hermed, er, at færøernes pro-

[Svend Heiselberg]

blemer vel ikke er større, end at vi mener, vi fra dansk side også kan løse dem rent økonomisk, og slet ikke, når vi tænker på, at vi her fra Danmark næste år bruger ca. 15 mia. kr. til forskellige ulandsprojekter og hjælpeprojekter rundt om i verden.

Lad os slå fast, at det foreløbig kun er lån, vi ekstraordinært har ydet til Færøerne, og det mener vi godt vi kan klare, sådan som det er fremlagt.

Men det friholder os selvfølgelig ikke for at se med kritiske øjne på den administration og det overforbrug, der har været på Færøerne, men Venstre vil ikke her i dag deltage i en fortsat hetz mod det færøske styre og befolkningen som helhed. Vi vil fortsat appellere til den danske regering om at søge en varig og holdbar løsning, der opfordrer til gensidig ansvarlighed.

(Kort bemærkning).

Kirsten Jacobsen (FP):

Hr. Svend Heiselberg sagde, at man ikke fra Venstre vil deltage i en hetz. Jeg tror ikke, det er nogen hetz at prøve at få løst disse problemer. Fremskridtspartiet driver ikke nogen hetz hverken mod den færøske befolkning eller andre. Det, vi kritiserer, er de beslutningstagere, som har været årsag til problemerne, og det er der al mulig grund til.

Hvis det nu var en varig og holdbar løsning, som den danske regering – både denne og den tidligere – var kommet med, kunne vi tale om det, men det er jo perspektivløs akut krisehjælp, som bliver gentaget hver tredje måned. Hvis Venstre synes, at der er noget perspektiv i det, må Venstre jo selv om det.

Jeg vil for en ordens skyld gøre hr. Svend Heiselberg opmærksom på, at vi på et år nu har ydet lån og garantier for 3,15 mia. kr. ekstra ud over det årlige tilskud på 1 mia. kr. Vi har forpligtet os yderligere til 3,2 mia. kr. Det er altså en forpligtelse og et lånetilsagn på ét år på 6,3 mia. kr.

Når hr. Svend Heiselberg nu står og taler om Thy og om fiskerne osv., må jeg spørge: Hvor var velvilligheden i dette Folketing henne, da de danske fiskere havde det dårligt? Da de danske landmænd havde det dårligt? Da de danske erhvervsdrivende gik ned, den ene efter den anden? De skulle altså kunne klare sig selv. Men hver eneste gang, der er noget galt

på Færøerne, uanset om det er bankvæsenet, eller det er regeringen, så sender man altså en gavecheck fra Nationalbanken, og det gør man med dette Tings velsignelse, uden at der er perspektiv i det, uden at man har sikret sig holdbare og varige løsninger.

Det er det – vil jeg gerne sige til hr. Svend Heiselberg – Fremskridtspartiet kritiserer, og det er derfor, vi tager sagen op gang på gang. En eller anden gang må det vel gå op for Tinget.

Jes Lunde (SF):

Færøerne gennemlever i øjeblikket en meget barsk økonomisk krise. Arbejdsløsheden er steget til ca. 20 pct. af arbejdsstyrken, reallønnen er faldet med 17 pct. på 2 år, og flugten fra Færøerne er jo også allerede i gang, 4 pct. af befolkningen har allerede forladt øerne, og det svarer til, at 200.000 danskere udvandrede.

Baggrunden for tragedien er en lånefinansieret forbrugsfest i 1980'erne, hvor gennemsnitsfæringen havde et forbrug, der lå pænt over danskernes. Dertil kom, at Lagtinget og kommunerne lånte penge til en helt urealistisk udbygning af infrastrukturen. Eksemplerne på vanvittig dyre investeringer i tunneler og havne er mange.

I den situation er det umuligt at undgå, at Færøernes opvågning til regningerne bliver meget hård. I SF mener vi, at Danmark har en klar forpligtelse til at være med til at hjælpe vores færøske venner i rigsfællesskabet ud af krisen. Hvis vi svigter den opgave i Danmark, er den eneste sikre virkning en affolkning af øerne og til gengæld en forlængelse af køen af arbejdsløse i Danmark.

Vi tror i SF på, at det færøske samfund igen kan blive selv bærende, men der er ingen vej uden om en hård kur.

Der er nogle færing, der har sagt, at de danske långivere gennem 1980'erne har et meget stort ansvar for krisen. Det mener jeg er en tvivlsom indstilling at have. Det svarer jo lidt til at bebrejde bageren, at han har solgt én så mange flødeskumskager, at man er blevet fed. Det er ikke rigtig holdbart, hvis man vil bygge sin fremtid på at flygte fra et ansvar.

På den anden side er jeg enig i, at vi har et dilemma her. Det færøske hjemmestyre er jo af en ganske særlig karakter, og jeg vil ikke frikende den danske stat og det danske samfund

[Jes Lunde]

hernede for ethvert ansvar – det skal jeg vende tilbage til om lidt. Alligevel tror jeg, det er nødvendigt at holde fast i, at hovedansvaret for Færøernes krise ligger på Færøerne. Det er i sidste instans færingerne selv, der har valgt at tage de mange lån, og det er de færøske politikere i Lagting og kommuner, der har manglet overblik over gældsætningens konsekvenser.

Dertil kommer, at overfiskningen i havet har været med til at mangedoble problemerne, sådan at det, vi ser, i virkeligheden i høj grad er konsekvenserne af en økologisk uansvarlighed.

Jeg har personlig meget ondt af de færinger, der nu har en hård tid foran sig, og jeg har især ondt af dem, der ikke tog del i lånefesten, men som nu alligevel ender med at få andel i regningen. Men det er jo demokratiets bagside; et flertal træffer dispositionerne også med virkning for dem, der i dette tilfælde klogeligt var imod.

Man kan diskutere, om den danske stat burde have skredet ind tidligere, og for mig at se har det i hvert fald været yderst kritisabelt, at den daværende statsminister, Poul Schlüter, sad den ene advarende rapport efter den anden fra Det Rådgivende Udvalg for Færøerne overhørig. De mange, meget klare advarsler burde efter SF's opfattelse have ført til, at den danske regering havde gjort alt for at bremse kursen mod afgrunden, og det skete ikke.

Jeg mener fortsat, at hovedansvaret for miseren ligger på Færøerne, men jeg mener også, at den konservative statsminister i 1980'erne helt og aldeles svigtede sin opgave og sin pligt til at tage et politisk initiativ, da han kendte den katastrofe, der var på vej.

SF har lagt vægt på, at den håndsrækning, vi nu giver Færøerne, også bliver til gavn for de enkelte færinger, så der kommer en ny aktivitet i samfundet. Det kniber det gevaldigt med, jf. den henvendelse, vi lige har fået fra en række færøske fagforeninger.

Problemet er, at man for at få gang i erhvervslivet og især fiskeriforarbejdningen igen skal igennem en gælds sanering, hvor de penge, der tilføres, hovedsagelig går til kreditorerne. Det er surt, men der er næppe nogen anden vej, hvis ikke man vil gamble på en total konkurs, som formentlig ville sende Færøerne ud i det helt frie fald ned i den økonomiske afgrund. Vi er nødt til at forsøge at samle stum-

perne uden at spille hasard med færingernes fremtidsmuligheder, og derfor er der ingen anden vej frem end det lange, seje træk, som Lagting og regering har forhandlet sig frem til: gælds sanering, reorganisering, strukturomlægninger og omkostningsreduktioner som forudsætning for at komme ud af krisen igen.

Det nuværende Lagting må bruge alle sine kræfter på det i den resterende valgperiode – og derefter får færingerne jo så chancen for at sammensætte det Lagting, der på længere sigt skal løse de svære opgaver.

Det færøske Lagting har på det seneste diskuteret, om der er behov for kritiske undersøgelser af dele af det politiske forløb i forbindelse med Færøernes krise og reorganisering bl.a. inden for den finansielle sektor.

SF's grundholdning er, at den danske regering bør stille sig positiv over for at gennemføre de forslag, der måtte blive vedtaget i Lagtinget om undersøgelser. Jeg har forstået, at det også er en holdning, som den danske regering er enig i. Det er også derfor, vi er medforlagsstillere til et fælles dagsordensforslag, som lægger op til, at de konkrete ønsker, der måtte komme fra Lagtinget, bliver forhandlet med den danske regering med henblik på, at forholdene kan blive undersøgt, både hvad angår de ting, der er sket i fortiden, og med hensyn til skitsering af en vej ud af krisen for færingerne, en vej, som vi skal hjælpe dem med at få succes med at gennemløbe i løbet af de kommende år.

Det ser meget mørkt ud på Færøerne i øjeblikket; det erkender alle. Jeg tror imidlertid, at hvis man fører en konsekvent politik igennem denne krise, kan man komme ud af den i løbet af 3-4-5 år; så synes jeg, det ser ud til, at der på mange måder kan være håb for færingerne igen. Og det er vel det håb, som vi alle her er enige om at have: at de selv kan komme ud af krisen og igen få en god beskæftigelse og et godt grundlag for en eksistens på øerne deroppe.

(Kort bemærkning).

Breckmann (KF):

Hr. Jes Lunde nævnte, at færingernes forbrug lå pænt over danskernes i 1980'erne.

Det er ikke rigtigt. I Peter Andersen-udvalgets rapport, side 16, er der en meget klar grafisk fremstilling af den disponible bruttonatio-

[Breckmann]

nalindkomst pr. indbygger på Færøerne sammenlignet med den danske pr. indbygger, og der viser det sig, at det kun var i årene 1983-1987, at færingerne havde et individuelt forbrug, der tilnærmelsesvis svarede til det danske. Men det behøver man ikke at bekymre sig om længere her i Danmark, for siden 1987 er færingernes forbrug faldet mellem 30 og 40 pct., alt efter som man ser på det, så vi har virkelig et problem nu.

Der er ingen vej uden om en hård kur. Dermed refererer hr. Jes Lunde vel til de krav, som regeringen har stillet til landsstyret. Jo, 12 af de 13 krav er vel nogenlunde opfyldt, og dermed begynder Færøernes virkelige problem. Man har f.eks. gradvis afviklet samsvaret i rentebeskatningen, og det vil sige, at det bliver sværere at være husejer og at betale skat på Færøerne, men det er blevet mindre fordelagtigt at eje en bankbog, desværre.

Man har revideret indtægtssikringen for fiskerne – det har også været et krav – men man har derved valgt at reducere fiskernes indtægter nu, selv om de færøske fiskere allerede har båret en tredjedels fald i deres hyrer på kun 2 år.

Det, som man ikke har gjort hverken fra dansk eller fra færøsk side – og det er forkasteligt – er, at man ikke har krævet de samme indrømmelser af den offentlige sektor, som man har krævet af erhvervslivet.

(Kort bemærkning).

Kirsten Jacobsen (FP):

Til hr. Jes Lunde vil jeg gerne sige, at man kan være enig eller uenig, meget enig eller meget uenig, alt efter hvordan det passer én, men at de penge, som vi låner færingerne, går tilbage til kreditorerne, er vi åbenbart enige om. Hr. Jes Lunde mener så, at det kan vi nok ikke undgå, og derfor kan vi lade være med at diskutere det; jeg mener, at man i hvert fald kan undgå noget af det.

Mit spørgsmål til hr. Jes Lunde er: Var det ikke rimeligt, at man i hvert fald stillede krav om, at en del af pengene, som vi sender derop, var sikret til, at de økonomisk svage stillede familier på Færøerne kunne få en garanti for, at de kunne leve under krisen på Færøerne og ikke var nødt til at rejse til Danmark for at få del i den danske arbejdsløshedsunderstøttelse? Jeg tror, der ville være perspektiv i det båd-

de for færingerne, der gerne ville blive og være der den dag, hvor opsvinget kommer. Jeg har nu ikke stort håb om, at det sker om 4-5 år, men man kunne i hvert fald stille krav om, at en del af pengene var sikret til denne svage gruppe.

Med hensyn til de økonomiske ressourcer er det jo sådan, hr. Breckmann, at hr. Jes Lunde har inderlig ret. I perioden 1982-1988 havde man overskud. Da havde man kunnet spare op og sikre sig til dårlige tider. Det gjorde man ikke, man gjorde det stik modsatte. Niveaueet for de færøske investeringer indtil midten af 1988 var generelt 15-30 procentpoint højere end det danske målt som de faste investeringsandele af bruttonationalproduktet, hvilket vil sige 30-45 pct. Det kan man bare ikke diskutere. Sådan er tallene.

(Kort bemærkning).

Jes Lunde (SF):

Jeg tror ikke rigtig, det er holdbart, hvis hr. Breckmann vil forsøge at påstå i denne her debat, at der ikke har været et overforbrug på Færøerne. Jeg mener, det er halsløs gerning at bevæge sig ud i at bevise den påstand.

Tværtimod er det jo desværre sådan, at man har levet over evne. Jeg snakker ikke kun om privatforbrug, jeg snakker også om det fælles forbrug. Jeg snakker om de investeringer, man har foretaget i vejanlæg, som er hinsides al fornuft målt med danske alen. Jeg tænker på, at man har bygget havne i et meget hidsigt tempo, og at mange af havnene nu ligger fuldstændig øde hen, fordi der slet ikke var brug for så mange havne.

Man har gjort det, fordi man fik nogle refusioner: Kommunen skulle kun betale en lille del af investeringen, og så kom der penge fra landskassen, og der kom penge fra Danmark. Derfor var det måske lokalt en god forretning at sætte det hele i gang, selv om det ikke var samfundsøkonomisk holdbart. De mekanismer er der heldigvis lavet om på, og det synes jeg er glædeligt.

Derfor har det også været nødvendigt for den danske regering at gå ind og stille skrappe krav til det færøske Lagting, krav, som vi egentlig ikke havde lyst til at stille fra dansk side, fordi vi respekterer hjemmestyret på Færøerne. Det er udgangspunktet – i hvert fald for mit parti – at vi lægger utrolig megen vægt på,

[Jes Lunde]

at der er hjemmestyre på Færøerne, og at de skal have lov til at regere selv, men når det er gået så galt, er det klart, at vi kan blive nødt til at gå ind og pille ved nogle af mekanismerne, så vi får fjernet de værste problemer.

Det skal samtidig være mit svar til fru Kirsten Jacobsen. Jeg har stor forståelse for, at der er behov for at hjælpe de færinger, som har det dårligst, meget stort behov, men det er altså et hjemmestyreanliggende. Det er sådan nu, at vi sender penge til Færøerne som bloktilskud, og så er det i høj grad op til dem selv at disponere, og det er vi fra SF's side indstillet på at respektere utrolig langt. Vi kan ikke bare sige, at de skal følge danske regler på alle mulige områder, at de skal have dansk arbejdsmarkedslovgivning, dansk dagpengelovgivning osv., for de har hjemmestyre, og vil man respektere det, så er der grænser for, hvor tæt man kan gå i sådanne sager.

(Kort bemærkning).

Breckmann (KF):

Det er ganske rigtigt, som hr. Jes Lunde sagde, at vi har levet over evne på Færøerne, men over evne i forhold til hvad? I forhold til vores egne grundforudsætninger, som ikke er ændret en døjt af alle de krav, der er stillet af den danske regering, og som landsstyret har været tvunget til at følge. Selv om der blev investeret mellem 15 og 30 pct. mere på Færøerne, end der blev i Danmark, må man alligevel indse, at det især var de offentlige vejanlæg og tunneler, der på en måde blev overfinansieret, og som delvis ødelagde den færøske økonomi.

Man må stadig væk påpege, at det er den offentlige sektor, som bliver tvunget til at leve efter nogle danske normer, der gennemføres af interessegrupperne – de danske fagforeninger, der er på Færøerne, og de bevillingsmyndigheder, der er i Danmark, over for de tilsvarende færøske institutioner – der forvansker den færøske økonomi. Den offentlige investeringspolitik, den offentlige driftspolitik ligger langt uden for det, som en fiskeribaseret færøsk økonomi kan tåle.

Man har dænget udgifter over på det færøske fiskeri, og for at fiskerisektoren skulle kunne klare sine udgifter, har man givet den pristøtte. Men nu er fisken på grund af en naturkatastrofe forsvundet – det gælder især torsk og kuller, hvorimod gråsejen, der har været

hårdest beskattet, stadig væk er der i store mængder. Vi ved jo, at der er et omvendt proportionalt forhold imellem fiskebestande og antallet af fiskeribiologer – jo flere bureaukrater, der er, jo mindre fisk er der – og også den udvikling har færøsk fiskeri desværre lidt under.

(Kort bemærkning).

Kirsten Jacobsen (FP):

Jeg tror godt, at man kan respektere det færøske hjemmestyre, sådan som hr. Jes Lunde gerne vil, og samtidig sikre de socialt svagt stillede. Der bliver jo stillet krav i forbindelse med de yderligere lån. Der er stillet krav om balance på finansloven, men man kunne jo også stille det krav, at de nye bygge- og anlægsarbejder, som stadig findes på finansloven, skulle vige, før man foretog yderligere sociale nedskæringer – for det er jo det, man gør.

Anden næstformand (Grove):

Hr. Jes Lunde for en kort bemærkning, og så går vi videre i ordførerrækken.

(Kort bemærkning).

Jes Lunde (SF):

Da jeg i sin tid gik på universitetet for at blive økonom, var noget af det allerførste, vi lærte, at man skal være meget varsom med statistik. Selv om en stigning i antallet af børnefødsler falder sammen med en stigning i antallet af storke, er der ikke bevist nogen sammenhæng ved det; og når hr. Breckmann kan se en sammenhæng mellem, at antallet af biologer er stigende, og at fiskemængderne er faldende, er det heller ikke sikkert, at sammenhængen er den, som hr. Breckmann lægger op til. Det kunne være, at sammenhængen var den modsatte: at biologerne var blevet ansat, fordi man havde et problem, fordi man havde overfisket – støvsuget – havet og der ikke var flere fisk tilbage. At man var interesseret i at finde ud af hvorfor: Hvad er der dog sket? Hvad kan vi lære for ikke at begå den fejl igen? Jeg tror snarere, det er svaret.

Til Fru Kirsten Jacobsen skal jeg bare sige, at SF er imod sociale nedskæringer over for de dårligst stillede. Det er vi i Danmark, det er vi på Færøerne, og sådan er det bare.

Addi Andersen (CD):

Det er jo ikke første gang, vi har de økonomiske forhold på Færøerne til debat her i Folketinget. Det viser den store interesse, der er for, hvordan vore venner på Færøerne vil klare sig ud af krisen. Vi kan ikke bare lade stå til og lukke øjnene for problemerne på Færøerne, der er en del af vort rigsfællesskab. Hvilke forhold der er skyld i den dårlige økonomi, kan vi diskutere længe, men vi kan ikke bare lade som ingenting eller være ligeglade. Når landsstyret henvender sig om hjælp, må vi også støtte med lån, så landsstyret får mulighed for at gennemføre den politik, der kan gøre økonomien bedre.

Det er vigtigt, synes jeg, at den danske støtte gives som lån til en rente, der svarer den til den rente, den danske stat selv betaler for nye lån. Derfor belastes den danske stat ikke af renteutgifter i forbindelse med ydelsen af lånene. Derudover er der taget nye initiativer til at skabe et bedre grundlag for økonomien på Færøerne.

CD mener ikke, at en dommerundersøgelse skal sættes i gang, men er enig med statsministeren i, at regeringen skal drøfte med landsstyret, hvordan en belysning af udviklingen kan gribes an. CD støtter også statsministeren i, at vi skal være positive over for den støtte, der gives til den færøske befolkning, som selvfølgelig selv skal være med til at genoprette økonomien på Færøerne.

Ligeegyldigt hvordan situationen på Færøerne er opstået, har vi en forpligtelse til at hjælpe, og jeg vil tro, at vi alle følger udviklingen med stor opmærksomhed. Jeg håber, at den danske hjælp vil være en både moralsk og økonomisk støtte, der kan få den færøske befolkning til at se lys forude.

Jørgen Estrup (RV):

Den færøske krise er tragisk. Tragisk, fordi et helt samfund er ved at miste fodfæstet. Tragisk, fordi den rammer helt almindelige mennesker, hvis fejl hovedsagelig er, at de har gjort ligesom alle andre. Tragisk, fordi den viser, hvordan ansvaret kan forflygtiges og kontrolmekanismerne sættes ud af kraft i et demokratisk samfund. Tragisk, fordi den sætter spørgsmålstegn ved det færøske hjemmestyres overlevelsessevne. Og tragisk ikke mindst, fordi reaktionen i det færøske samfund nu mere retter

sig imod at finde syndebugke på Færøerne og i Danmark og mindre går ud på selvansagelse.

Lad mig give et enkelt eksempel. Dagbladet Politiken bragte i går en kronik af en herboende færinger, der hedder Róland Waag Høgnesen, og kronikken hed: »Den færøske boomerang«. I kronikken skriver forfatteren:

»Nu har det færøske landsstyre på et år fire gange måttet bede den danske regering om hjælp. De millionlån, som er ydet, har det færøske folkevid straks kaldt for »boomerangpenge«, fordi langt de fleste af pengene straks er gået retur til danske banker. Og endnu en privat investering er forvandlet . . . fra privat til offentlig gæld, som de færøske skatteydere skal afbetale uden at have haft andel i investeringerne og uden at have fået nogen gavn af investeringerne.«

Jeg synes, der er grund til først at bemærke, at de danske banker og kreditforeninger og andre, som gav lån til det færøske samfund i de hektiske år, ikke fandt nogen guldgrube på Færøerne. De har alle lidt store tab. En enkelt stor dansk bank har mistet mellem 600 og 700 mio. kr.

Dernæst synes jeg, der er grund til at konstatere, at den holdning, at der er nogle, der er uskyldige i denne sag, er en misforståelse. I et demokrati, der bygger på markedsøkonomi, er der ingen, der kan fralægge sig ansvaret. Ingen er uskyldige. Private virksomheder og forbrugere er medskyldige, hvis økonomien ikke fungerer. I en kapitalistisk markedsøkonomi kan man ikke i længden opretholde urentabel produktion, og hverken den offentlige eller den private sektor kan på lang sigt tillade sig at leve over evne.

Den lektie lærte Danmark faktisk i 1970'erne og begyndelsen af 1980'erne. Det betød indskrænkninger, det betød arbejdsløshed, og det gjorde ondt, men det forhindrede det, der var værre. Den samme nødvendighed indså man ikke på Færøerne. Det var ulykkeligt, men i et demokrati hæfter den enkelte borger for det politiske systems fejl. Ingen går fri, der gælder et kollektivt ansvar.

Har vi så i Danmark gjort, hvad vi burde gøre? Der er i hvert fald grund til at understrege, at vi i en lang periode, alt for lang tid, var passive og ikke lyttede tilstrækkeligt til de faresignaler, der blev sendt ud. Det må vi alle sammen tage til efterretning; men det er klart, at

[Jørgen Estrup]

den daværende regering havde en aktivitetsforpligtelse.

Dernæst synes jeg, der er grund til at sige, at der i hvert fald ikke er noget galt i den blodtransfusion, som Folketinget i det seneste år har givet det færøske banksystem. De, der tror, at man blot kunne have undladt det og dog have fastholdt et samfund af den type, man har i dag på Færøerne, har ikke forstået meget af, hvad dette drejer sig om.

De, der nu har tabt penge på Færøerne, er aktionærene. De, der ville tabe penge ved et bankkrak, ville være de små indskydere og de virksomheder, som var afhængige af, at andre kunne betale deres gæld til dem. I det hele taget tror jeg, at man bedst kan sammenligne det, der ville være sket, hvis det færøske banksystem var brudt sammen, med det, som man har set andre steder i verden. Hvis nogen skulle have brug for anskuelsesundervisning, skulle man tage at læse, hvordan det gik i USA i 1929, da hele banksystemet krakkede. Større ulykke kan et samfund ikke komme ud for, hvis det er et kapitalistisk, markedsøkonomisk samfund, og derfor bør vi her i Folketinget gøre os klart – og man bør også på Færøerne gøre sig klart – at det var en god og en nyttig hjælp. Det var også derfor, at vi lagde så stor vægt på, at danske banker ikke gik ned i de andre situationer, hvor vi har haft problemer, det være sig på Bornholm eller i Jylland.

Dernæst synes jeg, at man må pege på det, som er det skræmmende for os alle sammen i øjeblikket: at det færøske samfunds fremtid faktisk står på spil. Det illustreres måske bedst ved, at så stor en del af befolkningen forlader Færøerne. Når omkring 10 pct. netto har forladt Færøerne siden 1990, så har man et voldsomt problem; det er jo ikke ligefrem de mindst aktive, der har rykket teltpælene op.

Vi står over for noget, som er et dybt psykologisk problem: Hvordan kan vi hjælpe den færøske befolkning til at tro på egne evner og muligheder for at løse krisen, og hvordan hjælper vi i sidste ende den færøske nation til at overleve? Der er faktisk kun ét svar, som er holdbart, og det er, at færingerne selv må ordinere medicinen.

(Kort bemærkning).

Breckmann (KF):

Hr. Jørgen Estrup nævnte den ene store

bank, Den Danske Bank, der har mistet 600-700 mio. kr. Det er jo ganske svært for folk i det hele taget at føle den store sympati for en bank – der er noget overvældende ved en bank, der er noget meget koldt og upersonligt ved den, i hvert fald hver anden gang man besøger den – men jeg vil dog sige, at Den Danske Bank trods alt har været på Færøerne i godt og vel 85 år, og den ville vel næppe have fortsat sin virksomhed deroppe, hvis den ikke havde tjent virkelig mange penge og langt ind i 1980'erne havde forventet at tjene lige så mange eller flere penge end forud.

På Færøerne blev man meget bekymret, ja, faktisk skuffet, da Den Danske Bank lovede at stå sit færøske datterselskab bi og yde de nødvendige lån og den nødvendige støtte, men sprang fra sit ansvar og skubbede ansvaret over på landsstyret. Det er vel ikke for meget sagt, at netop denne ansvarsforflygtigelse har nødvendiggjort i hvert fald en stor del af det sidste lån på næsten 1 mia. kr., som vi måtte optage i oktober måned.

Når hr. Jørgen Estrup så snakker om blodtransfusioner, vil jeg sige, at der har været ganske mange af den slags det sidste år; problemet er bare, at blodet flyder ud af patienten igen, hver gang det er blevet tilført patienten, fordi lækagen, hullet, som patienten forbløder igennem, er landskassen. Landskassen ter sig stadig væk, som om intet var sket på Færøerne.

(Kort bemærkning).

Kirsten Jacobsen (FP):

Jeg er nødt til at sige til hr. Jørgen Estrup, at nok er det aktionærene på Færøerne, som har tabt penge, men der var jo i hvert fald én stor aktionær, som blev behandlet noget bedre og blev præmieret noget mere end de andre 15 danske banker. Det er en uomtvistelig kendsgerning, at den aktieombytning ikke er efter bogen, og at ikke alle regler er fulgt. Der er noget under gulvtæppet, og jeg kan godt forstå, at man har noget imod at undersøge det.

Jeg kunne godt tænke mig at spørge hr. Jørgen Estrup, når hr. Jørgen Estrup nu har den holdning, at det mest forfærdelige, der kunne ske, var, hvis en bank gik konkurs, og at det ikke må ske, fordi det rammer hele samfundet, hvorfor i alverden var der så én bank på Færøerne, som godt måtte gå konkurs, nemlig Fossbankin?

[Kirsten Jacobsen]

Det havde man ikke noget imod, den måtte gerne gå konkurs. Det er, som om reglerne ikke er de samme for alle, som lever under samme forhold; der sker en selektion mellem dem, man synes kan få statens støtte, og dem, der bare kan klare sig selv.

Det er en kendsgerning, at Den Danske Bank slap af med garantier og forpligtelser til Finansieringsfonden og dermed til den danske statskasse.

Og så sagde hr. Jørgen Estrup til slut: Færingerne må selv ordinere medicinen. Det tager jeg som et udtryk for, at hr. Jørgen Estrup støtter Fremskridtspartiets dagsordensforslag.

(Kort bemærkning).

Jørgen Estrup (RV):

Det sidste er jo gratis for fru Kirsten Jacobsen; det ændrer ikke min holdning. Jeg synes i øvrigt, det er ganske selvmodsigende, for det, vi har hørt fra Fremskridtspartiet her, har i allerhøjeste grad været, at man ikke ønskede at lytte til, hvad den færøske befolkning demokratisk besluttede, men at man bad det danske Folketing om at diktere det færøske samfund, hvad det skulle gøre, fordi man ikke kunne lide det, man kaldte det socialistiske styre, som den færøske befolkning selv har valgt.

Det skal vi ikke blande os i. Hvis færingerne mener, at det er den rette vej, så har vi bare at følge efter og hjælpe så godt, vi kan. Færingerne skal selv bestemme, hvad der er den rette vej også i lyset af det, der er sket.

Og så må jeg sige til fru Kirsten Jacobsen, at det med, at der skulle være lavet mærkelige transaktioner omkring bankerne, er jo altså en skrøne. Når man bytter aktier med værdien 0 med andre aktier, der har værdien 0, tjener man altså ikke ret mange penge; man kan nærmest sige, at det er 0 kr., man tjener. Jeg synes, fru Kirsten Jacobsen skulle sætte sig ind i sagen i stedet for at komme med den slags påstande.

Til hr. Breckmann blot den ene ting: Jeg har ikke bedt om medlidenhed med hverken Den Danske Bank eller andre kommercielle danske institutioner, som har haft deres virke på Færøerne, selvfølgelig ikke; de har gjort det, fordi de mente, de kunne tjene penge på det. Det, jeg blot konstaterer, er, at de i hvert fald har tabt mange penge på det, og derfor synes jeg, at vi i denne sammenhæng skal erkende det,

som følger af, at vi har med en kapitalistisk markedsøkonomi at gøre, nemlig at alle har et medansvar for det, det sker, man kan ikke vaske det af sig. Det kan man gøre, hvis man vælger en anden samfundstype, hvor man plandigerer og styrer det hele, for så er der et politisk ansvar; men sådan et ansvar er der ikke i en markedsøkonomi.

(Kort bemærkning).

Kirsten Jacobsen (FP):

Hr. Jørgen Estrup sagde, at færingerne selv må bestemme. Det er det, der står i Fremskridtspartiets dagsorden. Der står, at Folketinget pålægger regeringen at imødekomme de krav om undersøgelser i forbindelse med den økonomiske krise, som efter vedtagelse i det færøske Lagting fremsendes til regeringen. Det er altså den medicin, færingerne selv ordinerer, det er det, de selv beslutter. Det var derfor, jeg mente, at det, hr. Jørgen Estrup sagde, måtte betyde, at hr. Jørgen Estrup var enig i det, der stod i vores dagsordensforslag.

Må jeg så sige om aktieombytningen, at det er rigtigt, at man ejede 85 pct. af ingenting, og at man byttede det med to gange 30 pct. af ingenting; men hr. Jørgen Estrup glemmer jo, at man slap for garantier for op imod 2 mia kr. ved at lade dem gå ind i Investeringsfonden. Det var jo meget smart. Det er sådan, man gør i et privatkapitalistisk land, og det er sådan, den kloge narrer den mindre kloge; men det, jeg ikke synes er så smart, er, at offentlige myndigheder blåstempler det.

Breckmann (KF):

Hr. Jørgen Estrup nævnte det store pengetab, som Den Danske Bank havde lidt på Færøerne. Jo, det er rigtigt, men det tab er dog ikke nær så stort som det, den færøske økonomi i det hele taget og den færøske landskasse nu har fået ansvaret for i kraft af statslånet, så dér burde sympatien hellere rettes hen end til Den Danske Bank.

Men ellers ser det ud, som om Den Danske Bank stadig er meget vel repræsenteret i det færøske bankvæsen. Der sidder 5-6 forskellige bankdirektører og herser og regerer på Færøerne; de er direkte udnævnt af Den Danske Bank, og derfor må man vel formode, at de stadig varetager Den Danske Banks interesser. Pengene, der sendes til Færøerne, bliver i hvert

[Breckmann]

fald væk deroppe – hvor de så end ender – og man vil vel helst have dem tilbage til København, ligesom det også var tilfældet med den store gældsætning i 1980'erne.

Det er rigtigt, at man må ordinere en medicin, når en patient ikke har det godt. Desværre er det således, at på Færøerne har man ordineret mere og mere af den forkerte medicin, der har virket som en gift, både i 1980'erne og nu i 1990'erne.

Jeg tror ikke, at den færøske befolkning ønsker noget, der ligner fangstkvoter, for de er jo ressourceødelæggende. Man har advarsler fra Danmark, Island, Canada, New Zealand og flere andre lande, hvor det er forsøgt.

Jeg tror heller ikke, at færingerne har ønsket skatteløftet fjernet, så de højere kommuneskatter ikke belaster landskassen, for så kan de jo kun belaste skatteborgerne. Og nu bliver kommunernes dårlige økonomi brugt som brækjern for at kunne fjerne skatteløftet og give skatteskruen endnu en omgang.

Anden næstformand (Grove):

Hr. Jørgen Estrup for en kort bemærkning, og så kan vi gå videre i ordførerrækken.

(Kort bemærkning).

Jørgen Estrup (RV):

Fru Kirsten Jacobsen fik mange ting ud af mine bemærkninger om, at færingerne selv skulle ordinere medicinen. Jeg vil gerne stå ved den bemærkning, og jeg vil gerne sige til fru Kirsten Jacobsen, at undersøgelser og tilbagebeskuelse ikke er virksom medicin.

Fremskridtspartiet foreslår, at man skal løse den færøske krise ved at finde ud af, hvad der gik galt, men ikke ved at finde ud af, hvad vi skal gøre nu, og derfor har dette intet med medicin at gøre. Det har noget at gøre med Fremskridtspartiets interesse for at få placeret ansvaret, men det er en anden sag.

Og lad mig blot sige, at jeg synes, det er ganske specielt at høre meldingerne fra Fremskridtspartiet. Normalt hylder man jo mekanismerne i det kapitalistiske samfund og går ind for den frie aftaleret, men her beklager man sig over, at den kloge snyder den mindre kloge. Det er stærk kost.

Lysholm Christensen (KRF):

Da Kristeligt Folkepartis ordfører på området ikke kan være til stede, skal jeg komme med et indlæg, og jeg skal fatte mig i korthed i betragtning af, at der er sagt betydelige mængder af ord om denne sag fra denne talerstol gennem de senere måneder.

Den færøske befolkning er sat på en alvorlig og stram diæt, og den ulykkelige økonomiske situation rammer hårdt overalt i øsamfundet. Virksomheder lukker; nogle private huse er usælgelige, mens andre går på tvangsauktion, og de unge rejser fra øerne – nogle siger, at de flytter, men det er måske mere rigtigt at sige, at de flygter fra en økonomisk ulykkelig situation. Alle lider på en eller anden måde – nogle økonomisk, andre psykisk – så det er ikke opmuntrende at høre om situationen på Færøerne i øjeblikket.

Det er vigtigt at slå fast, at Danmark naturligvis respekterer det færøske selvstyre. Men når det er sagt, må man vel også stille det spørgsmål, om ikke respekten for selvstyret er drevet lige vidt nok de senere år. Der er kommet en række alvorlige signaler fra øsamfundet til Danmark, og man burde vel nok have reageret lidt tidligere. Men nok om det.

Det er ikke nogen enkel sag at placere ansvaret. I det færøske samfund er der mange medansvarlige for situationen, som den er nu, lige fra landsstyre- og kommunalbestyrelsesmedlemmer til banker, virksomheder og private. Alle er på en eller anden måde medansvarlige for den situation, man er havnet i.

Men selvansagelsen er jo i fuld gang, og det samme gælder reorganiseringen af virksomhederne. Man har nedsat lønninger og forbrug, reorganiseret bankerne, osv. Jo, der sker noget; man sidder ikke blot med hænderne i skødet, men forsøger at rette op på noget af det forsømte. Og Danmark har også hjulpet til med massiv støtte gennem den senere tid, så der er noget, der tyder på, at man har forhindret en total kollaps af økonomien på Færøerne.

Jeg skal blot tilslutte mig den foreslåede dagsorden, som har tilslutning fra hele Folketinget bortset fra Fremskridtspartiet, for den er et lille skridt i den rigtige retning. Nu gælder det om at se fremad, og det må forventes, at man i det færøske samfund fremover vil udvise en ansvarlig adfærd – også på det økonomiske område – så vi kan få en ende på de debatter, vi har haft her i Folketinget den senere tid.

Kim Behnke (FP):

Da Fremskridtspartiet som det første parti for over ét år siden bragte de færøske forhold – som dengang var beskrevet i tykke rapporter, der lå og samlede støv i Statsministeriet – ind som et emne i debatten her i Folketinget, blev vi mødt med hånlige bemærkninger om, at det var uværdigt. Det hørte ingen steder hjemme, for vi havde et rigsfællesskab, hvor vi skulle komme vore partnere på Færøerne til hjælp i det omfang, de havde et akut økonomisk behov. Den daværende statsminister forsikrede Folketinget om, at hvis man bare gav en bevilgning på dengang lidt over 1 mia. kr. i form af lån og garantier, var krisen på Færøerne bragt ud af verden, og så kunne det færøske folk komme videre.

Fra Fremskridtspartiets side stillede vi os dengang overordentlig skeptiske over for den analyse. Vi havde nemlig fået meldinger fra Færøerne om, at det var langt værre fat, og siden da har den ene debat efter den anden her i Folketinget resulteret i nye bevillinger og punkt for punkt givet Fremskridtspartiet ret. Men hr. Jørgen Estrup har i dag skøset Fremskridtspartiet, fordi vi tillader os at meddele Folketinget, at havde man lyttet til os dengang, havde problemerne måske ikke været så store i dag, som de rent faktisk er.

Med en vanlig taktisk manøvre lykkedes det så for regeringen at lave en afværgedagsorden i dag; en afværgedagsorden, som dybest set er en hån mod både det færøske folk og de politiske beslutninger, der er truffet på Færøerne. Dagsordenen gør jo ikke det, som man påstår, nemlig giver en håndsækning til Færøerne. Den efterlader derimod det indtryk i både den danske og den færøske befolkning, at nu har man isoleret Fremskridtspartiet og endnu en gang præciseret, at hele Folketinget minus Fremskridtspartiet står sammen i den danske Færøebat.

Og hvad bliver så reaktionerne på Færøerne? Jo, når dagens debat bliver refereret på Færøerne, bliver reaktionen, at de skurke, der sidder med det politiske og økonomiske ansvar for, at det er gået så skidt, klapper sig på lårene og glæder sig over, at de endnu en gang har overlevet for en kort stund i skærsilden, og at der endnu ikke er taget gevaldigt fat om den nødvendige placering af ansvaret. Til gengæld kan de gode mennesker, den brede færøske be-

folkning, som aldeles uforskyldt er kommet ud i problemerne, sidde ved aftensmaden og overveje: Skal vi emigrere som økonomiske skatteflygtninge til Danmark? Skal vi forsøge på en eller anden måde at få skabt en tilværelse på Færøerne? Eller skal vi flytte et helt tredje sted hen? De vil sidde og endnu en gang græde over, at de ting, der kommer fra Danmark og fra Folketinget, er så utilstrækkelige, og at de politikere og de topfolk inden for erhvervsliv og centraladministration på Færøerne, som har ansvaret, fortsat kan gå smilende rundt i gaderne uden at skulle stå til ansvar for de ting, de har lavet.

Derfor er det ulykkeligt, at regeringen vælger den fremgangsmåde, som man har gjort i dag, og foreslår en afværgedagsorden. Ærligt talt: Færingerne forventer og har behov for mere end en afværgedagsorden i denne alvorlige situation. Men jeg forstår godt regeringen, for det er jo næsten ligegyldigt, hvad regeringen rører ved, så resulterer det i politiske problemer for den. Vi havde i dag haft en forventning om, at vi kunne have fået alle partier uden for regeringen til at bakke op om, at det i det mindste skal være de beslutninger, der er truffet på Færøerne, som bliver udgangspunktet for undersøgelserne. Men til lykke til statsministeren, fordi det også lykkedes at overleve denne gang. Det er måske ikke ligefrem en politisk krise, men i hvert fald havde der været en mulighed for en markering her i Folketinget.

Hr. Jørgen Estrup har gjort meget ud af at forsøge at få det til at se ud, som om Fremskridtspartiet ikke har forstået noget som helst. Og gid det var så vel! Gid det var sådan, at det ikke var Fremskridtspartiet, der havde forstået, hvad det går ud på for Færøerne. Men lige siden oktober 1992 har vi jo gang på gang oplevet i Folketingets udvalg og her i salen, at når vi spørger om, hvad der rent faktisk foregår, og når vi beder om at få de faktiske oplysninger fremlagt for Folketinget, får vi ét af to svar: Enten et ligegyldigt svar, hvor man henholder sig til, at man ikke har alverdens oplysninger; eller også, at det vil man simpelt hen ikke oplyse for os. Derfor har vi været nødt til i Fremskridtspartiet at bruge vore kræfter på at skabe kontakter på Færøerne og derfra skaffe de reelle oplysninger om forholdene.

Men det er da ærligt talt uværdigt for et parlament, at den regering, der råder over central-

[Kim Behnke]

administrationen og har ansvaret for det, der foregår, end ikke vil give Folketinget de oplysninger, der er nødvendige. Man står tilbage med det store spørgsmål: Hvorfor er det så vigtigt for regeringen at tilbageholde oplysninger om forholdene på Færøerne? Er det, fordi man kunne lukke munden på Fremskridtspartiet én gang for alle, hvis de oplysninger blev fremlagt? Næh, det er nok nærmere, fordi forholdene på Færøerne er så alvorlige i øjeblikket, at reaktionen i den danske opinion og den danske befolkning ville være afsky over for det Folketing, der har siddet med ryggen til, og over for de embedsmænd i Statsministeriet, der har modtaget efterretningerne uden at reagere på dem.

Hr. Jørgen Estrup rejser et andet spørgsmål, nemlig hvorfor Fremskridtspartiet vil skælde ud på den private sektor på Færøerne, og om Fremskridtspartiet ikke er tilhænger af den frie markedsøkonomi. Jo, men markedsøkonomien på Færøerne har aldrig været fri. Den har været offentligt kontrolleret og offentligt styret, og der har været et kolossalt offentligt engagement. Alt muligt, lige fra vandværker til luftfartsselskaber, er jo subsidieret med offentlige midler, både danske og færøske skatteyderpenge, og derfor er det komplet irrelevant at tage en diskussion om, hvorvidt der har været frie markedsforhold på Færøerne. Det er mange år siden, der har været det, hvis det nogen sinde har været tilfældet.

Jeg glæder mig over, at hr. Breckmann er begyndt at tage konstruktiv del i debatten. Der var en periode, hvor hr. Breckmann tog det som en personlig fornærmelse, at Fremskridtspartiet var så kritiske over for forholdene på Færøerne, men især i dag har jeg glædet mig over, at hr. Breckmann har deltaget i debatten ud fra sit naturlige ideologiske ståsted, nemlig i en kritik af den uansvarlige, socialistiske styring, der har været på Færøerne. Det er det punkt, kritikken skal rettes imod, men så sandelig ikke mod Fremskridtspartiet, fordi Fremskridtspartiet tager debatten op i Danmark.

Det har været diskuteret meget at ordinere medicin, men uden at være læge eller specielt medicinsk sagkyndig forekommer det mig alligevel, at hvis man skal ordinere medicin, må det være vigtigt at få foretaget en diagnose først og få fastslået: Hvad fejler patienten? I overført betydning har et hold læger – nemlig

Den Internationale Monetære Fond – besøgt Færøerne for at undersøge forholdene og vurdere, hvilken diagnose der skulle stilles. Man stillede diagnosen på daværende tidspunkt, og man udskrev også recepten, som lød på en markant reduktion af den offentlige sektor, omfattende privatiseringer, besparelser og en række skatteforhøjelser.

Men hvad skete der med den rapport? Jo, der sad en svag borgerlig regering, som ikke turde stille disse krav over for Færøerne, og efterfølgende fik vi en stærk socialistisk regering, som af ideologiske grunde ikke ville være bekendt at stille kravene. Men hvorfor skulle man overhovedet invitere specialisterne fra IMF til at gennemgå økonomien på Færøerne, når man så bort fra det, de anbefalede? Nu har tingene jo udviklet sig, så rapporten er forældet, både økonomisk og forudsætningsmæssigt; men en del af den diagnose, som IMF stillede, er stadig korrekt, nemlig at den offentlige sektor er alt for stor på Færøerne, og at det er mange års uduelig politisk ledelse af Færøerne, der har resulteret i, at vi er nået dertil, hvor vi er i dag.

Og derfor vil Fremskridtspartiet kun være med til at bevilge lån eller penge i det hele taget til Færøerne, hvis vi kan starte med at få stillet diagnosen og finde ud af, hvad der er galt. Hvis vi helt i flæng med 3-4 måneders mellemrum udsteder nye garantierklæringer og nye lånebeviser, kommer vi ingen vegne. Det ville være det samme, som hvis man tog en patient, der er totalt smadret i et trafikuheld, og startede med at sætte et plaster på hans finger og derefter et på storetåen for at se, om det ikke hjælper. Nej, vi må have stillet den samlede diagnose. Når vi har gjort det, kender Fremskridtspartiet også sin plads, og så skal vi gerne være med til en reorganisering af den færøske økonomi. Men vi afventer stadig den korrekte diagnose.

(Kort bemærkning).

Breckmann (KF):

Hr. Kim Behnke glædede sig over, at jeg havde fundet mit naturlige, borgerlige ståsted i debatten om Færøerne. Jeg vil nu påstå, at mit ståsted har været ganske konstant; det har i hvert fald ikke skortet på bebrejdelser fra venstre side af salen, måske fordi mit ståsted meget ofte har været lidt for markant til højre.

[Breckmann]

Den største ændring, der er sket i debatten her i Folketinget i løbet af det sidste år, er trods alt Fremskridtspartiets bedre orientering og større forståelse for de virkelige forhold på Færøerne. Nu nøjes man ikke længere, som man gjorde i begyndelsen, med at slå til højre og venstre, så det fløj med glasskår i rummet og alle færingers følte sig meget hårdt trådt over tærerne af denne elefant i porcelænsbutikken. Jeg vil byde Fremskridtspartiet velkommen i den borgerlige fold – også på Færøerne, hvor vi virkelig synes, at den offentlige sektor er den egentlige årsag til Færøernes dårligdomme.

Angående IMF-rapporten vil jeg dog tilføje, at den kom først frem, efter at den borgerlige regering var afgået her i Danmark, og det vil sige, at Schlüterregeringen ikke havde mulighed for at følge den op. I øvrigt var jeg selv ikke særlig begejstret for den, for den ordinerede noget planøkonomisk, socialdemokratisk medicin, hvor man kraftigt anbefalede at sætte skatterne i vejret. Og selv om der også var en henstilling om offentlige besparelser samtidig med skatteforhøjelserne, ved man af dårlige erfaringer, at det kun kan ende med skatteforhøjelser, og at ethvert parlament efterfølgende tror, at så er banen fri til større offentligt forbrug.

(Kort bemærkning).

Kim Behnke (FP):

Når hr. Breckmann bruger det udtryk, at Fremskridtspartiet brusede ind som en elefant i en porcelænsbutik og slog om sig til højre og venstre, må hr. Breckmann korrigeres, for det var ikke det, der var tilfældet. Da Fremskridtspartiet rejste debatten her i Danmark om Færøernes økonomiske forhold, blev vi mødt af hånlige bemærkninger fra højre og venstre, og der blev kastet porcelæn mod Fremskridtspartiet fra højre og venstre. Det var så sandelig ikke os, der ragede porcelænet ned fra hylderne; det blev kastet mod Fremskridtspartiet med besked om, at vi kunne ikke være bekendt, at vi overhovedet tog den debat op, for det drejede sig jo om vores færøske broderfolk, og krisen var gal nok, og der var ingen grund til, at vi skulle trampe rundt i den sag.

Hr. Breckmann førte jo an, når det gjaldt om at kritisere, at Fremskridtspartiet overhovedet havde rejst debatten, og jeg konstaterer i dag i venlige toner, at det glæder mig, at hr.

Breckmann nu deltager i kampen mod dem, der har ansvaret, frem for at bebrejde Fremskridtspartiet, at vi overhovedet har rejst debatten. Og derfor fortsætter jeg med at byde hr. Breckmann velkommen på den fløj, hvor hr. Breckmann hører hjemme.

(Kort bemærkning).

Kirsten Jacobsen (FP):

Må jeg godt sige til hr. Breckmann, at jeg føler ikke, at Fremskridtspartiet optrådte som en elefant i en glasbutik, og at det er beklageligt, hvis man synes det. Men hvis man har den opfattelse, så for mig gerne.

Men Fremskridtspartiet gjorde noget, som ingen andre havde lyst til, og hvis Fremskridtspartiet ikke havde påtaget sig den ubehagelige opgave og simpelt hen havde slået fast med syvtommersøm, at det her var galt, at det ville blive endnu galere, og at det ville blive ved og blive ved og blive ved, kunne den uansvarlige ledelse på Færøerne have siddet med et checkhæfte med fri trækingsret til Nationalbanken, og alle i dette Ting ville stadig have holdt mund. Og så kunne vi jo have set, hvor vi var endt!

(Kort bemærkning).

Breckmann (KF):

Det er ganske rigtigt, når hr. Kim Behnke og fru Kirsten Jacobsen påpeger, at de hele tiden har været i opposition mod nogen form for hjælp til Færøerne fra de danske skatteydere. Men man koncentrerede sig meget mere om de danske vælgere og den mulighed, der lå i, at man måske kunne tække nogle flere af dem, end man oprindelig bekymrede sig for Færøerne. Denne ændring er nu indtruffet, så man til sin store glæde konstaterer, at Fremskridtspartiet har ændret holdning og er blevet betydelig mere sympatisk over for de virkelige problemer på Færøerne.

Når dette er sagt, vil jeg også tilføje, at jeg selv har været umådelig kritisk over for både IMF-rapporten, Peter Andersen-udvalget og forskellige andre undersøgelser, ja, endog over for Det Rådgivende Udvalg vedrørende Færøerne. Det skyldes, at samtliga de råd, som vi færingers og den danske regering har fået, går på dette ene, at det er den offentlige sektor på Færøerne, der skal tilgodeses på bekostning af

[Breckmann]

erhvervslivet og på bekostning af den færøske skatteborger. Så længe denne skævhed fastholdes og man ikke begynder at se på Færøerne som en fiskerination med en økonomi, der er baseret på fødevarerproduktion, kan det kun fortsætte med at gå galt på Færøerne, for så synker vi under de danske normers og de danske kravs overvægt på skuldrene af den spinkle, enstrengede færøske økonomi. Vi er simpelt hen nødt til at nå dertil, at vi forstår, at Færøerne er det, de nu engang er, og ikke en forlængelse af den danske offentlige institutionssektor.

(Kort bemærkning).

Atli Dam (S):

Det er måske ikke så forfærdelig relevant at blande sig i en politisk minilagtingsdebat mellem hr. Breckmann og hr. Kim Behnke, som mere er rettet mod den færøske vælger end mod det danske Folketing. Men når hr. Breckmann er så glad for, at Fremskridtspartiet nu kun slår ud mod venstre, kommer man jo derved til at fremme den historieforfalskning, som hr. Breckmann har kæmpet så hårdt for at få cementeret nu igennem mange år, nemlig at Folkeflokkens er helt uden skyld; det er de fæle socialister, der har skylden.

Jeg vil anmode hr. Kim Behnke om at studere historien en lille smule mere. I de 10 år fra 1980 til 1990 var der borgerligt styre i 6 år og et såkaldt socialistisk styre – men reelt et blandingsstyre – de sidste 4 år.

(Kort bemærkning).

Anne Birgitte Lundholt (KF):

Nu er det jo lige før, vi efter fru Kirsten Jacobsens bemærkninger skal til at diskutere, hvem der egentlig har skylden for, at vi overhovedet diskuterer Færøerne.

Jeg skal da ikke lægge skjul på, at jeg godt er klar over, at Fremskridtspartiet har rejst debatten; men til gengæld vil jeg stiltfærdigt meddele fru Kirsten Jacobsen, at fru Kirsten Jacobsen og Fremskridtspartiet kan være helt sikre på, at uanset om fru Kirsten Jacobsen havde stillet en forespørgsel eller ej, ville heller ikke den tidligere regering blot have siddet med et åbent checkhæfte. Det var trods alt den tidligere regering, der efter anmodning fra Færøerne – da man kom og bad om de første penge – stillede

nogle meget stramme betingelser op og siden præsenterede dem for Folketinget. Og jeg kan også forsikre fru Kirsten Jacobsen for, at i de betingelser var der adskillige punkter, som ikke huede det daværende landsstyre på Færøerne.

(Kort bemærkning).

Kim Behnke (FP):

Det kan altså ikke nytte noget, at hr. Breckmann forsøger at efterlade det indtryk, at det først var 3-4 timer før debatten i dag, at Fremskridtspartiet pludselig kom i tanker om, hvad der skal til. Fru Kirsten Jacobsen fra Fremskridtspartiet foretog en rejse til Færøerne i januar 1993, og i forbindelse med den tur fremlagde Fremskridtspartiet 6 punkter, som fortalte, hvad der skulle til for at få rettet situationen op.

To af disse punkter vedrører Færøernes økonomi. Det ene punkt går ud på, at med hensyn til hele den færøske låneportefølje må den danske stat gå ind med sin – trods alt – større økonomiske pondus rent internationalt og hjælpe til med at få lånene lagt om osv. Men vi stillede en række betingelser, bl.a. at der skete en politisk oprydning og en ansvarsplacering på Færøerne.

Det andet punkt vedrører Færøernes interne driftsøkonomi, og her må vi altså melde hus forbi, når hr. Breckmann siger: Jamen vi vil ikke være med til skatteforhøjelser osv. Nej, men det er også et dejligt luksuargument at have, når man beder om hjælp i Danmark, hvor vi har verdens højeste skatteniveau. Vi må altså bede om, at Færøerne bringer orden i sin egen interne driftsøkonomi; hvis det kræver skatteforhøjelser, er det et færøsk anliggende, og vi vil ikke beskyldes for, at vi tvinger Færøerne til at forhøje skatterne. Man må selv lægge et driftsbudget på Færøerne.

Og med hensyn til selv at lægge et driftsbudget skal jeg ikke blande mig i den interne færøske debat mellem hr. Breckmann og hr. Atli Dam. Jeg skal blot konstatere, at på trods af, at Folkeflokkens i nogle få år ikke havde regeringsansvaret på Færøerne, skyldes det resultat, vi kender i dag, jo mange års uansvarlig økonomi.

Anden næstformand (Grove):

Fru Kirsten Jacobsen for en kort bemærkning, og så går vi videre i ordførerrækken.

(Kort bemærkning).

Kirsten Jacobsen (FP):

Den var for tyk, fru Anne Birgitte Lundholt. I de 10 år, den borgerlige regering sad ved magten, modtog man i hvert fald 7 meget kritiske rapporter, men jeg kan forstå på det, fru Anne Birgitte Lundholt sagde heroppefra, at hun ikke har læst nogen af dem.

I 1985, 1986, 1987, 1988, 1989 og 1990 blinke alle lamperne, og desuden sendte Rigsombudsmanden et ukendt antal indberetninger. Jeg står her med en indberetning, som er sendt til daværende statsminister Poul Schlüter, hvori man skriver på side 2, at med hensyn til lånene og garantiene til fiskerfartøjerne deroppe, som nu har kostet landskassen tredifrede millionbeløb osv., er lovhjæmmelen formentlig ikke til stede, og det vil koste landskassen milliarder af kroner.

På side 3 i beretningen skriver man om økonomien, og her kan man læse, at det nu er lykkedes landsstyret at opnå det ønskede udlånslån på 110 mio. DM, svarende til ca. 420 mio. kr. Lånoptagelsen viste sig noget vanskeligere end ventet, idet man i første runde kun kunne opnå tilsagn om et lån på 50 mio. DM, og de resterende 60 mio. DM blev efter udbud overtaget af 23 eller 24 banker. Lånet, der forrentedes med 0,9 pct. årligt, havde kun en løbetid på 3 år, og som vilkår aftaltes i øvrigt, at de statsretlige forhold mellem Færøerne og Danmark ikke måtte ændres i lånets løbetid.

Det vil sige, at man pantsatte et fremtidigt dansk bloktilskud, og det skred man ikke ind over for. Ikke en gang dét skred man ind over for!

Atli Dam (S):

Jeg har ved flere lejligheder udtrykt min anerkendelse af den positive holdning, som det store flertal af Folketingets medlemmer har haft til at bidrage til en opretning af Færøernes økonomi, såvel som de to regeringers vilje til at medvirke.

Statsministeren har givet en meget fyldig redegørelse i dag. Langt hen ad vejen kan man godtage, at den dækker en væsentlig del af billedet af, hvad der er foregået, og hvordan situationen er for øjeblikket.

Men som statsministeren også siger, er det ikke muligt at give en altomfattende og detaljeret beskrivelse af den økonomiske situation på

Færøerne, og derfor vil der naturligvis være forskelle i overbevisningen om, hvilke faktorer der har haft den væsentligste del af ansvaret for udviklingen, og hvad der specielt bør lægges vægt på i genopretningen.

Personlig har jeg som en væsentlig årsag peget på den manglende politiske og administrative mulighed for at koordinere den politik, som hjemmestyret havde kompetence over, og så finanssektorens fuldstændige frihed til at føre en modgående politik med hensyn til gældssætning og det at kunne spekulere imod det offentlige.

Det er rigtigt påpeget, at der fra det udvalg, der benævnes Statsministeriets Rådgivende Udvalg, er udsendt højere og højere faresignaler fra fløjten. Men det totale fravær af beskrivelser af finanssektorens rolle og de risici, der måtte bestå for en kollaps i denne, svækkede i høj grad værdien af advarslerne.

Det samme gælder det totale fravær af omtale af et håbløst markedsføringsapparat.

Sådan kunne man fortsætte i et forsøg på at fordele skyld og ansvar for udviklingen – rent bortset fra det, som statsministeren også påpegede i overvældende grad er kommet udefra, f.eks. faldet på 25 pct. i produktionsværdi. Men det fører jo ingen vegne, og det er mere alvorligt og livsnødvendigt, at udviklingen fremover nu grundes på rigtige valg af midler og veje.

Her har jeg adskillige gange påpeget, at det er utvivlsomt, at de yderst rigoristiske betingelser, regeringen har knyttet til långivningen og refinansieringen og ikke mindst den betænkelige uddeling af kompetence til et fåtal af mennesker uden for systemet, uden for Færøerne, har bevirket, at vi for det første har fået et monopolforetagende, der sidder på de fleste af ressourcerne i forarbejningsindustrien, for det andet kan få en monopolisering af selve fiskeriet, således at fællesejet til naturressourcerne ophæves, og for det tredje har valgt en vej ud af forpligtelsen til at opretholde et finansielt system, der i for høj grad fritager selve finanssektoren for naturlige byrder og i for høj grad lægger dem på den almindelige skatteborger.

Nu, hvor vi allerede hænger ud over afgrunden, er det overmåde vigtigt ikke at vælge forkert.

Med hensyn til det første punkt, jeg nævnte, er jeg bange for, at tilstanden forværres af mo-

[Atli Dam]

nopolets opståen. Direktøren for monopolet har for så vidt allerede meldt ud, at det ikke kommer til at løse problemerne, i og med, at han har erklæret, at den gældssanering, virksomhederne har været igennem, ikke er tilstrækkelig; det er også nødvendigt med en lønsækning på ca. 30 pct.

Dette er efter min opfattelse en pasmelding, så meget mere som man ved, at der i forædling af fiskeprodukterne ligger et potentiel på måske indtil 2 mia. kr. Så må det vel være rigtigt at udnytte det først, før man taler om at sænke lønningerne generelt.

Det er derfor ønskeligt, at de regeringsvalgte repræsentanter i Finansieringsfonden af 1992 hurtigst muligt fremmer tiltaget til igangsætning af de 40-50 pct. af forarbejdningsindustrien, der nu er braklagt, og at man åbner for alternative produktioner, for som jeg gang på gang har påpeget, er al finansiel støtte forgæves, såfremt arbejdsløsheden ikke nedbringes til et niveau på under 10 pct.

En sådan alternativ drift vil også gøre det muligt at udnytte alternative fiskearter, som forefindes i betydelig mængde.

Som den socialdemokratiske ordfører fremførte det i dag, er det i denne forbindelse meget vigtigt, at vi opnår de nødvendige forbedringer af handelsadgangen til EF's marked. I virkeligheden er det så små ændringer, at de udgør brøkdelen af en promille af EF's import af fiskevarer.

Det drejer sig om seks små ændringer, som det ikke burde være noget problem for den danske regering at hjælpe igennem på højt politisk niveau i EF, netop fordi de økonomiske problemer for Færøerne er et virkeligt problem for kongeriget Danmark. Det er nogle kvoter, der skal øges, og enkelte toldlofter, der skal løftes, specielt fordi vi også har givet fuldstændig fri og præfereret adgang til alle EF-varer på Færøerne.

Det vedrører som sagt pillede rejer, et par tusinde tons, panerede produkter, nogle få tusinde tons, nogle hundrede tons røgvarer, et par tusinde tons laksevarer og ligestilling med EF-industri i forarbejdning af importeret fisk fra tredjelande og endelig en kumulering med EFTA-varer.

Jeg anerkender statsministerens udtalelse om, at bankerne skal kunne træffe rentabilitetsbaserede afgørelser vedrørende projektfi-

nansiering uafhængigt af landsstyret og regeringen. Men i dette specielle tilfælde, hvor konsolideringen af hele systemet skal oprettholdes af den almindelige lønmodtager, der kun har arbejdsløshed som alternativ, må der påhvile de samme banker en speciel moralsk og økonomisk forpligtelse til aktiv handling vedrørende nye initiativer. Det er nu engang ikke muligt at forudberegne udviklingen i fiskeri, fiskeforarbejdning eller markedsføring i et erhverv, hvor priserne er skyhøje den ene dag for i morgen at ligge katastrofalt lavt. En stor del af udviklingen må bygge på fornemmelser og satsning, herunder specielt kendskab til den enkelte fiskers individuelle dygtighed og evne til at oplede nye alternativer.

Så kan man sige, at for at opfange disse udsving må der præsteres så meget mere egenkapital, men en sådan forefindes ikke i tilstrækkelig grad på Færøerne i dag, selv om det er beundringsværdigt, hvordan fiskerne selv fortvivlet spænder sig for vognen for i bogstavelig forstand at kunne holde skruen i vandet på deres arbejdspladser.

Statsministeren nævner i sin tale, at lånene til Færøerne er ydet efter færøsk ønske, og det er rigtigt, men for fuldstændighedens skyld vil jeg bemærke, at vi ikke fik noget valg, idet et indskud i Sjóvinnubankin fra landsstyrets side var det eneste alternativ til lukning af banken, som regeringen, Nationalbanken og helst også Finanstilsynet kunne acceptere den 5. oktober 1992.

Personlig har jeg ved flere lejligheder påpeget alternativer såsom foreløbig lukning, betalingsstandsning etc. i nogle dage, hvilket kunne have levnet tid til konstruktive forhandlinger; men det vandt ikke gehør. Vi skal derfor nu – således som statsministeren var inde på – ud fra den helt aktuelle situation arbejde videre frem, men det kan ikke undgå at vække til eftertanke, at Folketinget i og for sig har kasseret de hidtil brugte løsninger, i hvert fald de danske, i og med, at man har nedsat et udvalg med henblik på fremtidige kriser i den finansielle sektor.

Med henvisning til eventuelle planer om en garanti til Varde Bank kan jeg forestille mig, at en statsgaranti vedrørende indskud væsentligt højere end den, indskydgarantiordningen etablerede den 6. oktober 1992, kunne have sparet det færøske samfund for en hel del af

[Atli Dam]

omkostningerne og tabene i 1993. Nu må man så bare håbe på, at udvalgets konklusioner vil lære os på Færøerne noget.

Man kan for så vidt takke Fremskridtspartiet for dets forespørgsel, idet både statsministerens redegørelse og de øvrige partiers ordførers taler er værdifulde bidrag til en nuancering af den ensidige information, som Fremskridtspartiet har stået for. Ikke mindst har udtalelserne cementeret, at der fortsat er en bred vilje til at støtte Færøerne under krisen, og at der er en tro på ...

Anden næstformand (Grove):

Taletiden er udløbet.

Atli Dam (S):

... – som statsministeren siger det på vegne af det danske genopretningsudvalg – at det vil være muligt at nedbringe den færøske gæld allerede på kort sigt.

Jeg vil anbefale regeringen at være meget på vagt vedrørende udviklingen fremover, idet fejltrin som sagt kan komme til at koste dyrt, og vi er i dag alt for meget i eksperternes vold.

Breckmann (KF):

Jeg må sige, at det glædede mig meget at høre hr. Atli Dams modstand imod det fiskerimonopol, der er opstået på Færøerne. Det er nemlig et monopol på ressourcerne, og tilstanden i fiskerinæringen er forværret betydeligt efter etableringen af dette monopol. Vi ved, at monopoliet er en af de mange betingelser, som den danske regering – ganske vist i dette tilfælde med et strukturudvalg som undskyldning – har påført Færøerne, og som hr. Atli Dams eget landsstyre, især ved hjælp af landsstyremand Tumas Arabo, har gennemtrumfet på vegne af de kræfter her i landet – igen bankkræfter – som ønskede at lægge beslag på de færøske fiskefabrikker og på den færøske fiskeriressource samt på skibene. Det er et rent kollektiv, og Folkeflokkens kæmpede en fortvivlet kamp imod dannelsen af dette fiskerimonopol, som har lammet og kvalt hele fiskerisektoren på Færøerne.

Monopolet er nu en bevist fiasko, og jeg håber, at hr. Atli Dams modstand imod dette monopol, dette moderselskab, er et tegn på, at hr. Atli Dams eget parti, Socialdemokraterne, nu er ved at indse, at det, de gjorde i foråret ved at

grundfæste dette monopol, var en alvorlig fejltagelse, og at man dengang burde have lyttet til Folkeflokkens advarsler imod fiskerimonopolet; men i stedet smed man Folkeflokkens ud af landsstyret.

Der er en mærkbar modsætning mellem den store velvilje, Folketinget viser Færøerne ved at yde gentagne statslån, og så den sølle virkning, disse store milliardlån har på krisen.

Færinger er regeringen og Folketinget taknemlige for velviljen, men den stakkede effekt af statslånene bekymrer os meget. Det drejer sig trods alt om 3.150 mio. kr. på bare et år, delvis til at dække afskrivninger og hensættelser i bankerne, delvis til at finansiere landskassens overforbrug, der stadig står på. Men den enkelte færing og erhvervslivet mærker kun tilbagegang, desværre.

For os alle sammen står 1930'erne som eksempel på økonomisk og socialt armod. På mange måder minder Færøernes stilling nu om 1932, da der kun var én danskejet bank på Færøerne, uden forståelse for fiskerinæringens behov, og da der kun var danske forsikrings-selskaber, således at vi ikke selv kunne holde på kapitalopsparingen. Fiskeriet blev dengang, i 1930'erne, finansieret gennem danske kommissionærer til en ågerrente med pant i forventet fangst. Der var en nedslidt flåde, lave fiskepriser, fraflytning og afmatning.

Et lignende tilbageslag oplevede vi igen i 1951, da Sjóvinnubankin blev væltet, også dengang på grund af Finanstilsynets hårde krav om hensættelser. Den krise kostede Færøerne to årtiers udvikling og førte indirekte til de letsindige forsøg på at indhente det forsømte med overinvesteringerne i 1980'erne.

Det er gavnligt at kende fortiden og også at lære af 1980'ernes fejl, men ikke kun af bankers, erhvervslivets og hvermands letsindigheder. Det er lige så vigtigt at placere det politiske ansvar for de offentlige bommerter, så den politiske aktivisme, landskassens indblanding i alle forhold, kan undgås fremover.

Jeg kan kun gentage de advarsler, jeg har fremført fra talerstolen ved optagelsen af hvert statslån, nemlig at den nu førte færøske og danske politik blot forstærker den økonomiske tilbagegang og gør flere statslån nødvendige fremefter til vore skrantende pengeinstitutter.

Bankerne er jo væltet flere gange; det spåede jeg allerede sidste vinter. Fossbankin er

[Breckmann]

brutalt lukket, så 800 boliger nu må sættes på tvangsauktion, og det svarer til 80.000 boliger i Danmark. Huslånsfonden hænger uden for Finansstilsynets sidste nedvurdering af boligmassen, der endda har grebet ind i sparekassernes 1. prioritet. Parcelhusene er stadig belånt med næsten 6 mia. kr., og det sidste statslån på 1,3 mia. kr. er ikke kommet husejerne direkte til gode. Det må jeg påtale, og jeg henstiller endnu en gang til landsstyret og til regeringen om at få husejerne tilgodeset med de 1,3 mia. kr. Altså krænger den færøske skude stadig mere. Det hjælper ikke, at man prøver at pumpe den læns, hvis ikke hullet under skudens vandlinje tætnes; og den største lækage er som bekendt landskassen.

Alle fejl i 1980'erne til trods er det mest vigtigt at erkende de politiske brølere, der er begået efter oktober i fjor. Dem får vi nemlig sammenfattet i ét interessant bilag i Det Politisk-Økonomiske Udvalgs sidste tykke papirbunke af spørgsmål og svar, nemlig finansministerens liste over de 13 krav, som regeringen har stillet til landsstyret. Med disse betingelser har man prøvet at rette Færøerne ind efter dansk mønster.

De 12 af 13 krav er som sagt opfyldt. Man har indrettet Færøerne, som om de var en del af Danmark. Der er f.eks. krav om otte erhvervsområder, hvor den gamle færøske lovgivning er skiftet ud med danske love, f.eks. lovene om aktieselskaber og anpartsselskaber, årsregnskaber, erhvervsfonde, banker og sparekasser, kreditinstitutter, revision, bogføring og så skatteloven.

Men under indførelse af disse krav har man absolut ikke oplevet, at noget nyt på Færøerne er sat i gang, snarere tværtimod. Mens man har været travlt optaget af at indføre danske tilstande på Færøerne, både i Lagtinget og i Folketinget, har den færøske befolkning kun oplevet flere underskud, lukninger, bankkrak og andre ulykker. En gentagelse af de danske normer og udgiftsniveauer, der har forpestet den offentlige sektor på Færøerne og sprængt den færøske økonomi, kan aldrig virke godt på det færøske erhvervsliv. Og hvis det danske bankregime på Færøerne tror, at det kan indrette Færøerne efter de samme regler som f.eks. Glostrup eller Ikast her i Danmark, og at man derved prøver at finde nogle bærbare projekter, så slår denne politik fejl – det er ganske

givet. Færøerne er et yderområde og kan ikke fås til at virke efter fastlandets erhvervsmønstre.

Man har nok fået opfyldt de 12 krav, men det 13. krav, som regeringen stillede til landsstyret, er langtfra opfyldt – tværtimod. Det var nemlig kravet om balance i landskassens budget. Der er tværtimod sket det stik modsatte.

Den grundlæggende betingelse er altså ikke opfyldt. De 12 krav har nemlig ét tilfælde: De forøger omkostningsniveauet i det færøske erhvervs- og samfundsliv, men Færøerne har desperat brug for det modsatte, nemlig en sænkning af omkostningsniveauet. Den socialistiske koalition i Lagtinget vedtager just denne eftermiddag ca. 14 skattelove, der alle peger i samme retning, nemlig højere renteafgift, højere afgift på finansielle aktiver, højere arveafgift, ekstra indkomstskat, højere kommuneskat og marginalskat og beskatning af sparebøger, og småsparerne er kun den nyeste gruppe skatteborgere, der skal ofres på socialismens alter. Mange af dem ville vist bidrage, hvis de vidste, at deres bidrag fra sparebøgerne ville få landet på fode igen, men denne nye skatteplyndring er kun den sidste måde, hvorpå man prøver at finansiere mere offentligt forbrug på den enkeltes og erhvervslivets bekostning.

Folkeflokket stemte ikke for at optage det sidste statslån på 1,3 mia. kr. til de færøske banker, og årsagerne er bl.a., at Folkeflokket er imod en yderligere forvrængning af den færøske økonomi, som denne aftale med alle dens betingelser medfører. Vi vil ikke være med til at forstærke den forkerte kurs, som har ført og fortsat vil føre til en gentagen tiggergang til København efter flere statslån, og jeg kan godt en gang til med samme matematiske sikkerhed som hidtil forsikre om, at landsstyret dukker op igen med hånden rakt frem.

Færøerne har først og fremmest brug for lønsomhed i sine erhverv. Vi må passe på, at vi ikke forveksler årsag med virkning. Vi er alle sammen enige om, at Færøerne har råvarekrise nu, og den skyldes den naturkatastrofe, der også har ramt Canada, Grønland, Island og Nordsøen. Torsken er bl.a. flyttet til Barentshavet, hvor eksperterne for kun tre år siden forudsagde at torsken nærmest var uddød, men nu fisker man dér op imod 1 million tons årligt. Selvfølgelig pines vi på grund af overforsyning også af en kollaps i fiskepriserne på verdensmarkedet.

[Breckmann]

Disse faktorer kan vi ikke gøre så meget ved; vi må vente og håbe på, at fiskene kommer igen. Derimod kan vi, hvis den nødvendige vilje er til stede, gøre noget ved den knusende udlandsgæld. Den må nemlig indkapsles og nedbringes ved forhandlede akkorder mellem skyldnere og långivere. Renter og afdrag kan sikres i faste rater af bloktilskuddet til landskassen, som nu alligevel betaler dem, og jeg vil så henstille til statsministeren at følge sit venlige løfte om at ville omforhandle rentesatserne på de færøske nu garanterede statslån op.

Dernæst bør regeringen holde helt fast ved, at landskassen selv må finansiere mulige fremtidige underskud på budgettet. Det ligner ingenting, at Færøernes økonomi ellers må lystre overskudsreglerne, mens landskassen kan gøre akkurat, som den vil. Men det allervigtigste er, at omkostningsniveauet må bringes ned, og at hele det færøske afgifts- og skattetryk må sænkes. Ellers nedbringer vi aldrig underskuddene i al drift, offentlig som privat. Det er nemlig skattetrykket, som er hovedårsagen til det store lønpres på alle omkostninger på Færøerne. Det høje omkostningsniveau forhindrer al lønsomhed i en fiskeribaseret økonomi.

For at knække ledighedskurven og standse fraflytningen og for at styrke konkurrenceevnen og forøge beskæftigelsen har Folkeflokken slået til lyd for en parallel sænkning af skattetrykket og lønniveauet på 30-50 pct., og dette får følgende positive virkninger:

Indkomsten efter skat forbliver næsten uforandret. Forædling af fiskeprodukter bliver mere lønsom. Eksportindtægten forøges relativt og absolut. Erhvervslivets forbedrede lønsomhed sætter hjulene i gang igen. Arbejdsløsheden falder. Skattegrundlaget forøges. Og landskassens A-indtægter forøges derved også.

Kun denne radikale ændring af Færøernes indkomster og Færøernes forudsætninger, nemlig en sænkning af omkostningsniveauet, kan redde Færøerne fra en affolkning.

Statsministeren (Nyrup Rasmussen):

Jeg vil gerne takke de deltagende i debatten for deres fælles forsøg på at komme så tæt på virkeligheden omkring Færøerne som muligt. Der kan være forskellige udgangspunkter, men jeg mærker dog hos alle partier et forsøg på at få afdækket, hvad det egentlig er for centrale problemkredse, vi har foran os, når vi drøfter Færøernes fremtid.

Jeg må dog tage forbehold med hensyn til et enkelt parti, der som initiativtager til forespørgselsdebatten beklageligvis stadig ikke har forstået eller måske ikke finder det opportunt at forstå indholdet i min redegørelse for Færøernes situation.

Det værste er næsten, hvis man fra Fremskridtspartiets side prøver at give den færøske befolkning det indtryk, at det bedste ville være, hvis bankerne på Færøerne gik ned.

Det næstværste er at give færingerne det indtryk, at det bedste ville være, at man sådan med et snuptag – i stedet for at give de garantier, den danske stat har givet til Færøerne for at undgå, at det færøske pengesystem brød sammen – kunne bruge pengene til en slags garanti til hver enkelt færing.

Det var noget af det, der blev nævnt undervejs.

Det har jeg kigget lidt på, for jeg synes, det er vigtigt, at der ikke er noget politisk parti i det danske Folketing, der, uden at det i hvert fald bliver bemærket, kan efterlade det indtryk, at den danske stats garantier til det færøske pengesystem og til de færøske banker kunne være udmøntet i konkrete kroner og øre til hver enkelt færing.

Må jeg give et par eksempler: Hvis man f.eks. ser på de færøske indkomstforhold fra 1990 til 1993 og spørger, hvor stort faldet har været i de færøske indkomster, viser det sig, at faldet har udgjort ca. 3,3 mia. kr. i forhold til niveauet for 1989.

Hvis vi skal tage de antydninger og synspunkter, der har været i debatten i dag, på ordet, og i stedet forestille os statslige garantier herfra til låntagningen i det færøske landsstyre omsat til egentlige danske tilskud, taler vi om et beløb – alene i den periode, jeg har beskrevet – på godt 3 mia. kr. Det ville direkte belaste de danske statsfinanser og dermed også den danske statsfinansielle situation.

Det turde være et nyt synspunkt for Fremskridtspartiet, som i hvert fald, sådan som jeg er orienteret, ikke indgår direkte i det politiske program for Fremskridtspartiet her til lands, medmindre man da forestiller sig kompenserende danske besparelser til at imødegå en sådan ganske betydelig kontant overførsel af økonomiske midler til det færøske folk.

Jeg siger det også for at sætte det i relief. Når fru Kirsten Jacobsen hele tiden prøver at

[Statsministeren]

efterlade det indtryk, at den danske skatteyder bliver belastet af det, vi nu har taget på os i et bredt politisk flertal her i Folketinget, så er det jo ikke sandt.

Det ville kun være sandt, hvis man fulgte den antydning, jeg hørte under den politiske debat, om at overføre direkte kontanthjælp til det færøske folk. Det vil jeg gerne – måske for opklaringens skyld – gøre opmærksom på. Man er altid velkommen til at opklare, hvilket standpunkt man har, og jeg tror, det ville være hjælpsomt for debatten, hvis Fremskridtspartiet fortalte, hvad det egentlig er, man forestiller sig.

En gang imellem har jeg det indtryk, at vi har fået et nyt undersøgelsesparti i Folketinget. Det er meget godt med undersøgelser, men det er altså bedre ud over undersøgelserne at fortælle ligeud, hvad man egentlig har tænkt sig.

Hvis man mener, at det, regeringen og ganske mange ansvarlige partier her i Folketinget går ind for i solidaritet med det rigsfællesskab, vi nu engang har med færingerne, ikke er godt nok eller er forkert, må man jo fortælle, hvad det så er, man vil.

Fru Sonja Mikkelsen havde mange realistiske beskrivelser af den økonomiske situation på Færøerne. Fru Sonja Mikkelsen hæftede sig meget ved den massive tilbagegang på 25 pct., der er sket i de senere år, og hvor man jo med rette – som fru Sonja Mikkelsen gjorde det – kan sammenligne med lande, der ligger langt herfra.

Jeg var glad for de nye erhvervspolitiske tanker, der blev fremlagt, og påpegningen af de turismemuligheder, der er i fremtiden. Og i det hele var jeg glad for fru Sonja Mikkelsens understregning af, at det færøske landsstyre og gerne i godt samarbejde med den danske regering kan gøre ganske meget. Man kan altid i politik gøre ganske meget, uanset hvor vanskelig den økonomiske krise er – også på Færøerne.

Der lå en tone og nogle visioner i fru Sonja Mikkelsens indlæg, som med rette peger i den retning, som vi bør koncentrere vor politiske kraft om at diskutere.

Derfor – og det tror jeg ikke kan overraske – kan jeg også fuldt og helt tilslutte mig den dagsorden, der blev foreslået. Det er ikke nogen limpind – som jeg hørte Fremskridtspartiet kalde det – det er faktisk en fortræffelig

dagsorden, som netop vil blive tilrettelagt i et fornuftigt samarbejde med det færøske landsstyre.

Jeg lyttede også med stor interesse til den lille dialog, der fandt sted mellem fru Kirsten Jacobsen og fru Lilli Gyldenkilde, og jeg synes egentlig, at fru Lilli Gyldenkilde på SF's vegne meget godt understregede i sit korte indlæg: Vi skal hjælpe Færøerne, vi skal undersøge sagen med respekt for Færøerne i samarbejde med landsstyret, men det, vi er her for, er for at hjælpe Færøerne i en ekstremt vanskelig situation.

Hr. Jørgen Estrup fra Det Radikale Venstre konstaterede, at der er begået fejl igennem årene, men at sagen nu drejer sig om, at Færøerne kommer til at fungere igen. Vi skal kortlægge årsagerne til den økonomiske udvikling i de senere år, der har ført frem til krisen, det er rigtigt, men vi skal først og fremmest gøre det for at blive klogere, for at få større viden om, hvordan vi bedst tilrettelægger vores samarbejde, især på Færøerne, for at sikre, at vi kommer hurtigst muligt ud af den krise, vi er i. Det er en katastrofehjælp til Færøerne, som det blev sagt, men det er også en hjælp til selvhjælp for Færøerne. Jeg kan derfor også gøre hr. Jørgen Estrups bemærkninger til mine, hvad angår det, der var rettet til Fremskridtspartiet.

Fru Anne Birgitte Lundholt stillede under sit indlæg en række spørgsmål til mig, som andre ordførere direkte og indirekte også var inde på, og derfor vil jeg gerne kommentere dem, som jeg blev bedt om det, punkt for punkt.

Det første spørgsmål, som også andre ordførere har strejft, var landsstyrets opfyldelse af aftalerne. Vedrørende landsstyrets opfyldelse af de hidtidige aftaler nævnte jeg i min redegørelse, at landsstyret praktisk talt for sit vedkommende har opfyldt samtlige indeholdte krav.

Men vi står naturligvis også nu over for en stillingtagen i Lagtinget. Landsstyret har fremlagt en række lovforslag til Lagtinget, og det bliver selvfølgelig utrolig vigtigt at følge Lagtingets politiske forhandlinger for derigennem at være sikre på, at den del af aftalerne, der forudsætter lovgivning på Færøerne, også bliver fulgt op i praksis. Regeringen vil selvfølgelig følge udviklingen i meget tæt kontakt med landsstyret, og regeringen vil fortsat – det kan

[Statsministeren]

jeg forsikre for og give tilsagn om – informere Det Politisk-Økonomiske Udvalg løbende og meget nøje. Dette også sagt til hr. Jes Lunde, som var inde på det samme spørgsmål.

Med hensyn til den seneste aftale om en budgetforbedring på mindst 250 mio. kr. kan jeg tilføje, at landsstyret påtænker dette beløb fremskaffet gennem en renteafgift samt gennem besparelser på anlægsudgifterne. Jeg skal imidlertid også understrege, at selve udmøntningen af budgetforbedringen på 250 mio. kr. er et hjemmestyreanliggende. Den konkrete udmøntning af budgetforbedringerne er således overladt til landsstyre og Lagting. Det er derfor også op til landsstyret at finde alternative eller supplerende budgetforbedringer i tilfælde af, at det nu planlagte ikke gennemføres fuldt ud.

Resterer der fortsat et underskud på landsstyrets budget, efter at de politiske forhandlinger på Færøerne er ført til ende, er det op til landsstyret at finansiere dette restunderskud gennem lånoptagelse på Færøerne eller på det danske kapitalmarked; det er en del af forudsætningerne for den aftale, vi har indgået. Den budgetstramning, som er indeholdt i oktoberaftalen, må i sig selv anses for at forbedre landsstyrets vilkår, hvis en sådan lånoptagelse bliver nødvendig.

I øvrigt vil jeg gerne tilføje, at hele den aftale, der er indgået med Færøerne, også er en nøje gennemtænkt balance, som både tager hensyn til forpligtelser og til, at færingerne selv fortsat må bære en del af byrderne – og hovedparten af byrderne – men at samfundet Danmark også for sin del bidrager til, at man kan komme ud af krisen på Færøerne uden at skubbe så kraftigt til den, at vi ikke kan komme i gang igen.

Jeg blev også spurgt om erhvervspolitikken og saneringen af filetfabrikkerne og monopol-situationen, som det er blevet kaldt. Fru Addi Andersen, fru Sonja Mikkelsen og hr. Jes Lunde var inde på de samme spørgsmål. En væsentlig del af reformerne i det færøske erhvervsliv drejer sig om tilpasningen af produktionskapaciteten i filetfabrikkerne til det lavere fangstniveau. Det vil også bidrage til at forbedre de færøske producenters konkurrencesituation. De filetfabrikker, som har ønsket det, er gået ind i et godt samarbejde om en sådan tilpasning og rationalisering. Dette samarbejde

har næsten alle de eksisterende filetfabrikker deltaget i.

En sådan udvikling er blevet støttet af adskillige eksperter det seneste år. Etableringen af paraplyorganisationen udelukker imidlertid ikke, at der kan drives selvstændige filetfabrikker uden for denne ny organisation. Det er faktisk tilfældet, bl.a. i Klaksvig. Sådanne fabrikker er levedygtige, og såfremt de fortsætter med at være levedygtige og rentable, er jeg sikker på, at pengeinstitutterne ud fra almindelige forretningsmæssige principper også vil være interesserede i at yde lån til disse fabrikker.

Til spørgsmålet om tidsfristen for afviklingen af den færøske udlandsgæld må jeg sige, at bedømmelsen af den fremtidige udvikling på Færøerne selvfølgelig fortsat er behæftet med stor usikkerhed. Ændringer i de centrale størrelser, især i forbindelse med afsætningsforholdene for fisk, kan hurtigt forrykke det samlede billede for en økonomi som den færøske. Af rapporten fra udvalget vedrørende genopretning af den færøske økonomi fremgår det imidlertid, og jeg citerer:

»En nedbringelse af udlandsgælden vil være mulig i den kommende 5-årige periode, såfremt den færøske økonomi undgår at blive udsat for nye udefra kommende negative stød.«

Jeg kan føje til, at spørgsmålet om nedbringelse af gælden til den danske stat vil blive drøftet løbende i forbindelse med de årlige forhandlinger om bloktilskuddets størrelse.

Jeg blev også spurgt om situationen i kommunerne. Jeg kan oplyse, at den kommunale gæld ved udgangen af 1992 svarede til 33.000 kr. pr. indbygger eller over tre gange kommunernes samlede skatteindtægter. Hertil kommer, at gælden er meget ujævnt fordelt; i enkelte kommuner beløber den sig til mellem fem og seks gange skatteindtægterne.

Der er for mig ingen tvivl om, at situationen kalder på en reorganisering af den kommunale struktur på Færøerne, men det er lige så klart, at det naturligvis alene er et hjemmestyreanliggende. Jeg kan i den forbindelse oplyse, at landsstyret med det formål at imødegå kommunale gældsproblemer har fremsat lovforslag om oprettelse af en kommunal krise- og garantifond.

Der er i øvrigt enighed mellem regeringen og landsstyret om, at kommunernes problemer

[Statsministeren]

er et hjemmestyreanliggende, som jeg sagde det. Det bedste, vi kan gøre i den forbindelse, er derfor at lade færingerne selv finde en holdbar løsning på disse problemer, en løsning, som kan opnå bred politisk opbakning.

Hr. Svend Heiselberg stillede nogle spørgsmål og kom med en række kommentarer, som jeg delvis har været inde på. Jeg noterede med glæde hr. Svend Heiselbergs understregning af, at en så alvorlig situation, som færingerne står i, og samarbejdet med den danske stat og vort rigsfællesskab mildt sagt ikke skal misbruges til hetz hverken på det personlige plan eller på det politiske niveau.

Så noterede jeg mig, at hr. Svend Heiselberg konstaterede, at der størrelsesmæssigt er tale om en befolkning, der er mindre end Thys. Det kan jeg helt bekræfte. Jeg deler hr. Svend Heiselbergs personlige optagethed af Thys udvikling og håber, at vi også kan fortsætte vort samarbejde, når det gælder vort fælles ønske om at forbedre Færøernes udvikling. Der er tale om en gensidig ansvarlighed, som skal føre til en forhåbentlig bedre løsning.

Hr. Jes Lunde var inde på den danske regerings vurdering af situationen i årene forud. Jeg er tidligere blevet spurgt om det og har også tidligere gjort mit til, at Det Politisk-Økonomiske Udvalg blev forsynet med de nødvendige rapporter, sådan som de tidligere regeringer har gjort det. Jeg tror, det vil være klogest i den nuværende situation også for at bevare det brede politiske flertal, som jeg selv lægger megen vægt på, at vi koncentrerer vores politiske kræfter om i fællig at finde vort bidrag til, at færingerne kommer ud af den krise, de er i.

Fru Addi Andersen fra CD understregede også rigsfællesskabets betydning og understregede, at undersøgelsen, der her er lagt op til, må finde sin form i samarbejde med landsstyret. Det er jeg ganske enig i, og det støtter jeg ganske.

Jeg var glad for fru Addi Andersens gentagne understregning af, at den danske støtte i form af lånegarantier sker på et renteniveau, som svarer til den danske stats egne rentevilkår. Jeg synes, det er rigtigt at få det trukket frem, og jeg synes også, det er rigtigt af fru Addi Andersen at understrege, at det, vi gør nu, er at skabe realistiske håb i det omfang, vi kan gøre det, for den færøske befolknings og det færøske samfunds fremtid. Det er hjælp til

selvhjælp, der her er tale om, og det er også en tro på, at færingerne selv kan løfte de opgaver, de står foran.

Jeg skal til hr. Lysholm Christensen blot sige tak for understregningen af, at det, den danske regering har medvirket til, har været, at en total kollaps i det færøske pengesystem blev forhindret. Jeg tror, at alle, der følger udviklingen, vil vedstå, at et sammenbrud af pengesystemet på Færøerne ville have fået katastrofale konsekvenser for hele den færøske befolkning og ville have ført det færøske samfund langt, langt videre ud mod afgrunden og dermed vanskeliggjort mulighederne for at få samfundet i gang igen – og også trukket mulighederne i langdrag i en helt uoverskuelig grad.

Hr. Atli Dams bemærkninger om finanssektorens situation og modgående politik i forhold til landsstyrets politik igennem årene skal jeg ikke knytte mange bemærkninger til. Jeg tror bare, det er vigtigt en gang imellem at gøre sig klart, at finanssektoren på Færøerne har det samme lovgrundlag som finanssektoren i Danmark. Det må nødvendigvis være sådan, at den pengepolitik, man tilrettelægger, hviler på et fornuftigt forretningsmæssigt grundlag, og jeg tror også, man skal sige til hinanden, at den situation og den krise, bankerne er kommet ud i på Færøerne, ikke er en krise, der er selvskabt, men en krise, der er direkte forbundet med den generelle økonomiske krise på Færøerne.

Jeg var glad for hr. Atli Dams understregning af, at nu er det fremtiden, det gælder, og jeg kan forsikre for, at regeringen vil være meget på vagt i sin forpligtelse til at følge med i, hvad der sker i den økonomiske udvikling på Færøerne.

Hr. Breckmann var inde på en tanke om at ombytte dele af udlandsgælden, genforhandle den, opdele den i kvoter og muligvis anvende den danske stats bloktilskud hertil. Jeg må konstatere, at det er der ikke grundlag for. Jeg tror, vi skal holde os til den aftale, der er indgået mellem den danske regering og Færøerne om netop håndteringen af udlandsgælden og refinansieringen af den, præcis som det er indeholdt i vores samlede aftale.

Jeg vil derfor slutte mine bemærkninger med endnu en gang at sige tak til de syv partier af Folketingets otte, som i dag har understreget noget, der er vigtigt: at det kan være, vi sådan

[Statsministeren]

indenrigspolitisk krydser klinger, men når vi kommer til det fundamentale omkring rigsfællesskabet og Færøerne, er vi stadig i stand til at træffe en grundbeslutning, som går ud på, at den færøske befolkning kan regne med det rigsfællesskab, vi har, og kan regne med, at det danske samfund er rede til at løfte sin del af de garantier – og garantier, fru Kirsten Jacobsen, er noget forskelligt fra konkrete beløb – og det vil vi fortsat være.

Kirsten Jacobsen (FP):

Så har vi igen sluttet en konsensusdebat, hvor konsensuspartierne i fuld fordragelighed har sagt: Vi har en fælles interesse i at dække over de fortidige synder, vi tilsammen har begået. Det er det, det handler om.

Når jeg kan se, at hr. Jes Lunde sidder og ryster på hovedet, skal jeg tilføje – hvad jeg ikke nåede at sige – at SF selvfølgelig ikke har deltaget i det ansvar, men de har sluttet sig til konsensuspartierne i dag, og det er så blot en konstatering.

Men i denne sag om Færøerne har alle andre partier lige meget at bebrejde sig selv, og derfor har de også en lige stor interesse i at stå sammen for at sørge for, at der ikke er så mange, der finder ud af, hvad det i grunden er de har gjort. Den dagsorden, man lægger op til, siger ikke noget. Den forpligter ikke til noget. Den lever slet ikke op til det, der er nødvendigt, og den lever i hvert fald heller ikke op til Lagtingets ønsker.

Statsministeren sagde, at statsministeren havde gjort, hvad der var muligt for at give Folketinget de oplysninger, som var nødvendige, og det ville man fortsat gøre. Jeg er nødt til at sige til statsministeren, at de oplysninger, som man nødtvungen afgiver, ofte ikke er særlig oplysende. Tit er de mangelfulde, eller også er de intetsigende. Jeg vil tage et konkret eksempel frem. I et spørgsmål til statsministeren beder Det Politisk-Økonomiske Udvalg om at få oversendt Rigsombudsmandens rapporter. En måned efter svarer statsministeren udvalget, at det jo er en stor mundfuld – og det er det også, den er stor! – men her er nu et bilag, som indeholder det vigtigste af det materiale, således at Det Politisk-Økonomiske Udvalg kan danne sig et hurtigt overblik over sagen.

Så læser man jo med stor interesse, hvad der står. Der står lidt om fisk og lidt om økonomi

og i grunden ingenting. Nå, har Rigsombudsmanden ikke skrevet noget andet, tænker man så – nå, ja, ja – indtil man fra Færøerne får at vide, at hvis man nu roder i rapporterne – og det har man selvfølgelig prøvet på at undgå at udvalget gjorde ved kun at oversende ét eksemplar og skrive, at det var det vigtigste, man havde givet i opsummeringen – vil man finde ud af, at Rigsombudsmanden har skrevet end-og mange meget alvorlige oplysninger til regeringen, som slet ikke fremgår af resumeet.

Jeg skal nøjes med at tage en rapport fra den 26. februar 1992, hvor Rigsombudsmanden siger til regeringen vedrørende lånegarantierne til fiskerfartøjerne – vi ved jo alle, hvad det endte med – at der ikke har været lovhjæmmel til at give garantierne siden slutningen af 1970'erne. Og det her har kostet landsstyret milliarder af kroner. Han skriver også:

»Landskasseregnskaberne er ikke blevet endeligt behandlet eller godkendt af landsstyrets revision siden 1985.«

Det er syv år! Og det fortsætter, så jeg kan godt forstå, man kun sendte ét eksemplar. Jeg kan godt forstå, at man fra regeringens side havde en interesse i, at udvalget ikke skulle få flere eksemplarer; det ville være letsindigt.

Derfor er jeg såmænd ikke så ked af, at statsministeren sagde, at han havde på fornemmelser, at vi havde fået et nyt undersøgelsesparti, for det er faktisk nødvendigt, hr. statsminister, at give sig til at undersøge hver eneste lille detaljerede oplysning, vi får, for at sikre os, om den nu også giver et retvisende billede af de faktiske forhold, og hver eneste gang viser det sig, at dette er ikke tilfældet. Det synes jeg er dybt kritisabelt.

Jeg kan i og for sig ikke forstå, hvorfor den nuværende regering har sådan et stort behov for at dække over det, der dog foregik i dens konkurrents tid. Jeg kan godt forstå, hvis man skal dække over det, man selv har forvoldt, men det meste af dette er jo foregået i statsministerens forgængers periode, og det har den nuværende statsminister jo i og for sig ikke andet medansvar for, end at han stemte for de årlige bevillinger osv.

Jeg synes også, det er dybt kritisabelt, at man får et svar fra Statsministeriet om rapporter oversendt til Folketinget, som lyder på, at man blander sig i øvrigt ikke i, hvordan Folketinget omdeler rapporter, som er oversendt til

[Kirsten Jacobsen]

Folketinget. I præsidiat har vi nu undersøgt, hvordan de er blevet oversendt. Der er blevet oversendt ét eksemplar adresseret til Finansudvalgets sekretær, hr. Vecht, der ikke er blevet bedt om at omdele det til nogen. Det er den information, Folketinget har fået, indtil den nuværende statsminister trådte til. Så kom der andre boller på suppen, og det takker jeg for. Nu får vi det, og derfor kan jeg slet ikke forstå, hvorfor den nuværende statsminister har sådan et behov for at dække over fortiden i stedet for at sige ligeud, at den information, Folketinget fik i alle de mange år, hvor advarslerne kom, var for dårlig.

Så siger statsministeren: Jamen det er da også interessant. Hvad er det, Fremskridtspartiet vil? Inden jeg kommer til det, vil jeg dog lige rose én ting. Jeg fik et andet svar, hvoraf det fremgik – og jeg håber, det er korrekt – at offentlighedsloven og forvaltningsloven bliver indført i fuldt omfang pr. 1. januar 1994. Det bliver morsomt, hvad færingerne kan få lov at læse om sig selv nu, det har de aldrig kunnet før; det skal de nok få meget ud af.

Men det, Fremskridtspartiet vil, er i og for sig at prøve på at nå frem til en helhedsløsning. Det sagde jeg allerede i januar måned på Fremskridtspartiets vegne efter at have besøgt Færøerne for første gang. Fremskridtspartiet opstillede dengang seks punkter, som nu er blevet til otte, og det handler om, at man først skal have gjort op med fortiden, derefter skal man altså have stillet diagnosen på patienten, og så skal man sige: Vi kan ikke have tillid til dem, der har misforvaltet, vi vil ikke overlade flere penge til dem, og derfor må Lagtinget udskrive nyvalg.

Samtidig skal der være balance på finansloven. Jeg vil gerne her svare på det spørgsmål, jeg fik, om tilskud til den enkelte færing, for at der ikke skal være flere misforståelser. Jeg mente naturligvis ikke, man skulle dele pengene op i 40.000 lønningsposer og sende dem til hver enkelt. Næ, jeg mente blot, at når man stillede krav – og statsministeren har sagt, at det gør denne regering også – kunne der være et lille bitte krav, der gik ud på: Når vi nu kræver balance på finansloven, så siger vi til jer: Nu kræver vi af jer, at før I begynder at skære i de sociale tilskud og nedsætte levedoden for dem, der er allerdårligst stillet, tager I lige og kapper nogle broer eller nogle tunneler ud af

det først. Det var såmænd det, jeg mente, og ikke noget andet, for det er dybt tragisk for en arbejdsløs eller en, der næsten ikke har til brødet, at se, at man stadig væk borer på livet løs eller laver havne, man ikke har brug for, samtidig med at man på Almannastova faktisk kan blive nægtet penge til lys og varme og overlevelsesshælp. Hr. statsminister, det var det, jeg mente!

Men Fremskridtspartiet har sådan set ikke så meget imod – og det var et af de punkter, som er kommet til de seks første – en garanti for, at den enkelte færing sikres social overlevelsesshælp. Så ville Fremskridtspartiet meget gerne medvirke til, at man, når man kendte problemernes omfang, kunne lave et samlet dansk statslån med en lang afdragsprofil, så Færøerne kunne blive til et selv bærende samfund. Når vi vil gøre det i dette tilfælde, er det i erkendelse af, at Danmark bærer et meget, meget stort medansvar, fordi man ikke vejledte eller greb ind, eller hvad man nu ikke gjorde i de 10 år, hvor det gik så rivende galt, som det gjorde. Så Fremskridtspartiet har faktisk en plan, og vi mener, det er en god plan. Vi mener til gengæld, at regeringens plan og det, regeringen har gjort indtil nu, har været stykkevis og delt og perspektivløst; man har simpelt hen ikke kendt patientens sygdom, før man gik rundt og stak piller af alle mulige forskellige farver ud.

Til slut vil jeg nøjes med at sige, at vi opfatter den uansvarlighed, der har været på Færøerne, meget alvorligt. Man kan sige, at i det private erhvervsliv ser man ofte konkursryttere, og det har man i Danmark taget meget hårdt fat på, men de færøske politikere har i og for sig opført sig som en samling konkursryttere, det er sådan, man har levet, det er sådan, man har lånt, man har gjort akkurat det samme, som man altså ikke kan lide at folk i erhvervslivet i Danmark gør. Og man har gjort det af én bestemt grund: Man vidste, at man havde en storebror nede i Danmark, som nok betalte regningen, hvis det gik rivegalt. Den forestilling skal man få dem ud af, man skal sige: Ansvar er først og fremmest jeres, og vi kontrollerer også, at I lever op til det.

Atli Dam (S):

Hr. formand, jeg beklager at måtte tage yderligere nogle få minutter; jeg havde åben-

[Atli Dam]

bart fejlbedømt min evne til at tale lige så hurtigt på dansk som på færøsk.

Jeg var inde på, at statsministeren refererede en tiltro til, at den færøske udlandsgæld også på kort sigt kan nedbringes. En forudsætning herfor er, at det fortsat må være muligt for Færøerne at have et produktionsapparat, der er intakt, til at udnytte allerede opdukkede og opdukkende alternativer og til udvidelse af disse muligheder. Det vil sige, at vi fortsat vil skulle finansiere en vis overkapacitet.

Jeg nævnte, at jeg takkede Fremskridtspartiet for, at denne debat var rejst. Til gengæld er der intet at takke for, hvad angår Fremskridtspartiets deltagelse i debatten. Jeg bemærkede, at fru Kirsten Jacobsen endnu en gang fremsatte krav om udskrivelse af valg på Færøerne. Jeg troede, at det kun var CIA-lignende organisationer, der kunne gå og pusle med inden- og udenlandske parlamentariske kup. Det kan godt være, at vi skal have valg på Færøerne i utide, men det skal ikke være på Fremskridtspartiets foranledning og så sandelig heller ikke på Folketingets eller regeringens. Det skal være på lagmandens og Lagtingets foranledning. Men under alle omstændigheder bliver der valg på Færøerne i 1994, senest den 16. november, kan jeg trøste fru Kirsten Jacobsen med. Og da kommer de fæle socialister blandt andre politikere til at stå over for deres egentlige dommere, som fælder en dom – normalt af fire års varighed.

De betydelige investeringer i fiskerisektoren i 1970'erne og 1980'erne og fiskerisubsidier er ankepunkter, hvor politikerne specielt skulle have et meget stort ansvar. Og det har vi også, vi har et stort medansvar, men set både med nutidige og samtidige briller er der betydeligt modificerende elementer og begrundelser for investeringerne og subsidierne. Alternativet til subsidierne var oprindelig en fortsat eksport af uforarbejdet råstof, det vil sige ingen beskæftigelse på landjorden. Så i begyndelsen var subsidierne berettigede, så meget mere som konkurrenterne i Norge, Island og andre steder benyttede subsidier. Fejlen var, at disse subsidier kørte alt for længe, selv om der var nogle, der allerede i 1978 slog til lyd for en ændring og reduktion. At det først senere – i 1980'erne – lykkedes at få påbegyndt den reduktion, som nu må betragtes som så godt som tilendebragt, var ikke alene politisk uansvarlighed fra fær-

øsk side, men skyldtes også, at de varer, som vi skulle konkurrere med, alle andre steder var subsidieret og fortsat er beskyttet, bl.a. i EF.

De 20-25 store trawlere i 20-100 millioner kroners-klassen, som blev bygget i 1980'erne, skulle sikre alternativ beskæftigelse uden for Færøernes 200-sømil-zone for netop at rette op på tab i ressourcer andre steder. De har altså ikke decimeret de traditionelle bestande i de hjemlige farvande. En del af satsningen mislykkedes, og vi havde tab på disse skibe. Men vi havde været ilde stedt i dag, hvis vi ikke havde haft den resterende kapacitet, bl.a. 5-6 store rejsetrawlere og 4 store filetfabrikstrawlere til Barentshavet nu, hvor nye muligheder viser sig. Og det gør der jo altid; det viser erfaringen. I forgårs kunne vi fange knap 15.000 t i Barentshavet, i går 21.000 t, altså en ændring på 50 pct. over en nat. De store, nyopbyggede rejfefelter i internationalt farvand kunne slet ikke have været udnyttet uden de trawlere, der blev bygget i 1980'erne.

Et tredje felt er fejlslagne investeringer i opdrætserhvervet. Fejlene fjerner dog ikke det faktum, at her ligger et af de væsentligste potentialer i udviklingen, som vi i dag behersker styringen af.

Fornemmelsen af for lille efterlevn af ekspertise i 1970'erne og 1980'erne er meget overdimensioneret. Vi har så sandelig lyttet til eksperter, alskens eksperter, både såkaldte og rigtige eksperter. Så vi skal fortsat være meget på vagt nu, hvor vi som aldrig før er i eksperternes og bureaukraternes vold, ja, nærmest gidsler, så vi så vidt muligt kan foretage justeringer ekspres, hver gang det viser sig, at eksperterne tog fejl. Og fejl vil der komme i ethvert system med så stort et antal frihedsgrader som i fiskerierhvervet. Eksperterne kan bagefter beklage, men det kan befolkningen ikke, den skal bære yderligere byrder.

Så mit råd til landsstyret og regeringen skal endnu en gang være at være meget på vagt med løbende alternativer, hver gang det går galt.

Hvad monopolselskabet angår, har jeg allerede fremsat min profeti: Der dukker nu en række små kælder- og skurvirkomheder op, som kan tilbyde en bedre pris end den, monopolet i længden vil kunne tilbyde.

Men i øvrigt endnu en gang tak for, at vi fik denne debat.

(Kort bemærkning).

Kirsten Jacobsen (FP):

Jeg beklager, hvis hr. Atli Dam har sagt noget til mig, som jeg ikke svarer på, men så skyldes det, at det de sidste to minutter var umuligt at høre noget, selv ved ordførerbordet.

Må jeg sige, at Fremskridtspartiet ikke fremsætter krav eller har planer om at lave udenlandsk statskup. Men det er sådan, at når man giver lån, hr. Atli Dam, er det långiverne, som stiller betingelserne, og så må lånerne finde ud af, om de vil opfylde betingelserne og have lånene, ellers kan de jo bare blive fri. Sådan er det nu engang i denne verden, og det gælder alle steder.

Med hensyn til trawlerne synes jeg nærmest, vi skulle prøve på at glemme det. Og de 25 – hvor mange er der tilbage? Hvor er de henne? De er gået på tvangsauktion og solgt for småpenge til Island, og nu ligger de deroppe. Man gjorde sig ikke en gang ulejlighed med at søge at få dem annonceret, så man kunne få lidt flere penge for dem. De penge er smidt direkte ud i Atlanterhavet.

Det er en stormandsgalskab om, at fiskeriflåden skulle være den effektiveste og den mest højteknologiske i hele verden, og det kan man altså ikke stå her og bortforklare i dag, for så havde man nok haft nogle af dem.

Må jeg så afslutningsvis minde statsministeren, som sagde, at pengene jo ikke er tabt, det er jo kun lån, om, hvad den nuværende justitsminister sagde som ordfører for Socialdemokratiet den sorte oktober, da vi havde det første aktstykke til behandling. Da var hr. Erling Olsen modig nok til at sige: Når vi sender disse penge af sted og bevilger dette aktstykke, skal vi være klar over, at der er en meget stor risiko for, at disse penge ikke bliver betalt tilbage.

Det synes jeg var modigt gjort af justitsministeren, for det er formentlig sandheden, og det må vi se i øjnene alle sammen.

Første næstformand (Ivar Hansen):

Jeg beder om, at man dæmper samtalerne lidt. Det gælder overalt i salen.

(Kort bemærkning).

Atli Dam (S):

Jeg er naturligvis enig i, at en långiver skal kunne stille krav, men jeg håber så, at fru Kir-

sten Jacobsen er enig i, at kravet om at udskrive valg i det land, hvortil lånet skal sendes, er højest usædvanligt.

Vedrørende disse trawlere og storhedsvanviddet, så er måske en 10-11 stykker af disse skibe solgt ud af landet med et vist tab, men langt fra i den størrelsesorden, som fru Kirsten Jacobsen forestiller sig. Og som jeg påpegede: Kernen i det her er, at denne type skibe, som vi investerede i, er det, som vi skal leve af fremover, for det er de skibe, som kan udnytte de muligheder, vi nu har fundet.

(Kort bemærkning).

Kirsten Jacobsen (FP):

Nu er det jo dejligt, når man skal debattere med virkelige fagfolk, dem, der virkelig er kyn-dige på området, dem, som som ikke kan undslå sig for at svare, fordi det er de virkelige eksperter! Må jeg spørge hr. Atli Dam: Hvad har fiskeripakken kostet de færøske skatteydere, Den Danske Skibskreditfond m.v.? Hvad var det for en pris, man fik, da de kom ud af landet? Hvad har været det samlede tab på denne fiskeripakke?

(Kort bemærkning).

Atli Dam (S):

Jeg kan ikke angive nøjagtigt på kroner og øre et sammenlagt tab på disse skibe, der er solgt ud af landet. Men hvis det er den færøske skatteborger, man taler om, så kan man sige, at det typisk var 17 mio. kr. pr. trawler, der kostede 80-90 mio. kr. Det var nemlig det, som landsstyret garanterede for. At der er enkelte undtagelser, hvor det er gået anderledes, som f.eks. med et skib, der ikke blev færdigbygget, og hvor landsstyrets forpligtelse over for skibskøberen til at færdiggøre skibet, kommer til at koste mere, det er en anden sag.

Men disse skibe har så sandelig fungeret i det færøske samfund i 5-6-7 år, og de er ryggraden i vort erhvervsapparat for øjeblikket. Det kan fru Kirsten Jacobsen få bekræftet. Hvad skulle vi have gjort, som jeg sagde, uden disse fire trawlere til at hente de 21.000 tons i Barentshavet?

(Kort bemærkning).

Kirsten Jacobsen (FP):

Jamen hr. Atli Dam, jeg synes, de fire traw-

[Kirsten Jacobsen]

lere er helt fornuftige. Det, jeg synes var ufornuftigt, var at bygge 21 mere, end man havde brug for. For man byggede jo 25, når man havde brug for 4.

Første næstformand (Ivar Hansen):

Hr. Atli Dam for en kort bemærkning. Og så vil jeg tro, at debatten nærmer sig sin afslutning.

(Kort bemærkning).

Atli Dam (S):

Ja, det er jeg enig med formanden i. Jeg mener, det er ret beskæmmende, at to medlemmer af Folketinget skal stå og bruge tiden til sådan en ørkesløs trætten. For vi havde sandelig brug for 21 trawlere, og det har vi fortsat.

Af rejeskibene har vi, som jeg nævnte før, 5-6 tilbage. Vi har adskillige ferskisketrawlere, som kan bruges i fremtiden, i hvert fald når man skal scrappe fra den rigtige ende, nemlig den ældre ende af flåden.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslag om motiveret dagsorden nr. D 16 af Sonja Mikkelsen (S), Anne Birgitte Lundholt (KF), Svend Heiselberg (V), Lilli Gyldenkilde (SF), Addi Andersen (CD), Jørgen Estrup (RV) og Ole M. Nielsen (KRF) (se foran) vedtoges med 104 stemmer (S, KF, V, SF, CD, RV og KRF) mod 8 (FP).

Hermed var følgende forslag bortfaldet:

Forslag om motiveret dagsorden af Kirsten Jacobsen (FP) (se foran).

Hermed sluttede forespørgslen.

Den næste sag på dagsordenen var:

11) Første behandling af lovforslag nr. L 87:

Forslag til lov om ændring af lov om leje og lov om midlertidig regulering af boligforholdene. (Lejefastsættelse i en- og tofamiliehuse og ejerlejligheder, der udlejes tidsbegrænset).

Af boligministeren (Kofod-Svendsen).
(Fremsat 24/11 93).

Første næstformand (Ivar Hansen):

Som tidligere meddelt udgår denne sag af dagsordenen.

Den næste sag på dagsordenen var:

12) Første behandling af lovforslag nr. L 88:

Forslag til lov om statsgaranti til lån til skoler og forsøgsbyggeri m.v.

Af boligministeren (Kofod-Svendsen).
(Fremsat 24/11 93).

Første næstformand (Ivar Hansen):

Som tidligere meddelt udgår denne sag af dagsordenen.

Den næste sag på dagsordenen var:

13) Første behandling af lovforslag nr. L 93:

Forslag til lov om Kulturfonden.

Af kulturministeren (Jytte Hilden).
(Fremsat 24/11 93).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Søren Hansen (S):

Når man kigger ud over Danmark på sådan en grå og trist decemberdag, kunne landet tage sig noget kedeligt ud, men hvis man så dykker ned i dette lovforslag, viser det sig, at Danmark slet ikke er gråt og slet ikke er trist, men at der faktisk er temmelig meget liv i kludene. Det viser sig nemlig, at masser af mennesker rundt omkring i det danske, tilsyneladende lidt grå samfund sætter masser af kulør på tilværelsen.

Forslaget om at gøre Kulturfonden permanent er et godt og fornuftigt forslag. Det er det på mange måder. Det er det, bl.a. fordi de forholdsvis få kroner, der kastes ud fra statskassen til dette formål, udløser mange millioner fra andre kasser, fra amter, fra kommuner, fra fonde og privat side i øvrigt. Alt sammen går det ud på at gøre vores samfund og tilværelsen mere spændende, at udvikle nye muligheder. Det synes vi alt sammen er godt og fornuftigt.